

Läroplan för gymnasieskolan

Lgy⁷⁰

2-årig vårdlinje

Supplement [16]

SKOLOVERSTYRELSEN 1970

TILLHÖR REFERENSBIBLIOTEKET
UTLÅNAS EJ

lan

er

Pedagogiska biblioteket

Läroplan
Läroplaner
407
Z 1

Läroplan för gymnasieskolan

SKOLÖVERSTYRELSEN

Utbildningsförlaget

Supplement

Tvåårig

Vårdlinje

Förord

Läroplan för gymnasieskolan, som träder i kraft den 1 juli 1971, består av en **allmän del** (del I) och en **supplementdel** (del II), båda utgivna genom SÖ:s försorg enligt Kungl Maj:ts förordnande. Dessutom publiceras för vissa tvååriga linjer samt för de treåriga och fyraåriga linjerna särskilda **planeringssupplement** (del III).

Den allmänna delen (del I) innehåller av Kungl Maj:t fastställda Mål och riktlinjer, tim- och kursplaner samt av SÖ utfärdade allmänna anvisningar.

Supplementdelen (del II) innehåller kompletterande anvisningar och kommentarer för undervisningen i ämnen och kurser i anslutning till de genom Kungl Maj:ts beslut fastställda kursplanerna.

De för vissa linjer utgivna planeringssupplementen (del III) innehåller förslag till studieplaner i olika ämnen. Dessa förslag är avsedda som hjälp vid undervisningens planering och genomförande.

Av praktiska skäl är supplementdelarna (del II och del III) uppdelade på häften, varierande i fråga om både omfång och karaktär. SÖ avser att efter hand revidera och komplettera supplementdelarna med hänsyn till erfarenheterna vid läroplanens tillämpning. SÖ är därför angelägen om att sådana erfarenheter på lämpligt sätt efter hand meddelas SÖ.

Stockholm den 29 december 1970

Kungl Skolöverstyrelsen

Produktion ● 1970 Svenska Utbildningsförlaget Liber AB

Formgivning ● Paul Hilber

Producent ● Rune Jarenfelt

Tryck ● Berlingska Boktryckeriet
Lund 1971

Innehåll

TIMPLANER 2

MÅL- OCH HUVUDMOMENT 6

ANVISNINGAR OCH KOMMENTARER 12

Allmänna synpunkter 12

ÅRSKURS 1 14

Gren för hälso- och sjukvård samt åldringsvård 14

Gren för barna- och ungdomsvård 14

Psykologi 14

Vårdkunskap 21

Barnkunskap 52

Vårdpraktik 61

Barnvårdspraktik 70

ÅRSKURS 2 74

Gren för hälso- och sjukvård samt åldringsvård 74

Gren för psykiatrisk vård 74

Psykologi 74

Socialmedicin 83

Anatomi och fysiologi 88

Mikrobiologi och hygien 96

Sjukdomslära 102

Farmakologi 117

Vårdkunskap 120

Vårdpraktik 150

**Gren för barna- och ungdomsvård, variant för
barnsjukvård 166**

Psykologi 166

Socialmedicin 171

Familjekunskap 173

Anatomi och fysiologi 177

Mikrobiologi och hygien 183

Sjukdomslära 188

Vårdkunskap 192

Barn- och ungdomskunskap 203

Musik 210

Vårdpraktik 212

Barnvårdspraktik 216

**Sammanställning av undervisningstidens fördelning
(angiven i ungefärliga tal) i ämnena vård-
kunskap och barnkunskap 222**

Årskurs 1 222

Årskurs 2 223

Timplaner

Tvåårig vårdlinje. Årskurs 1

Ä m n e	Antal veckotimmar i period (P)				
	P 1 13 v	Gren för hälso- och sjukvård samt åldringvård		Gren för barna- och ungdomsvård	
		P 2 21 v	P 3 6 v	P 2 21 v	P 3 6 v
Svenska	4	4	4	4	4
Arbetslivsorientering	1	1	1	1	1
Psykologi	5				
Vårdkunskap ¹	18—15	3	29—26		
Barnkunskap ¹	6			3	29—26
Vårdpraktik ²		26—23			
Barnvårdspraktik ²				26—23	
Gymnastik	2	2	2	2	2
Timme till förfogande	1	1	1	1	1
Engelska B- eller C-språk Religionskunskap Samhällskunskap Konsumentkunskap Matematik Musik eller teckning	≤3	≤3	≤3	≤3	≤3
Summa	37	37	37	37	37

¹ Om delning av klass, se anvisningar till timplan för vårdlinje, årskurs 1.

² Undervisningen i vårdpraktik respektive barnvårdspraktik bedrivs som inbyggd utbildning.

³ Inom ramen av tre veckotimmar skall elev välja minst ett av dessa ämnen enligt timplanen och kursplanen för ämnet i samma årskurs på tvåårig ekonomisk, social eller teknisk linje.

ANVISNINGAR TILL TIMPLAN FÖR VÅRDLINJE, ÅRSKURS 1

Delning av klass i årskurs 1 medges i följande ämnen och perioder (P) om elevantalet är lägst 17 och högst 22.

Gemensam utbildning

Vårdkunskap P 1 i 2 grupper under 4 vt

Barnkunskap P 1 i 2 grupper under 1 vt

Gren för hälso- och sjukvård samt åldringvård

Vårdkunskap P 2 i 3 grupper under 3 vt

P 3 i 2 grupper under 8 vt

Gren för barna- och ungdomsvård

Barnkunskap P 2 i 2 grupper under 3 vt

P 3 i 2 grupper under 3 vt

Om elevantalet i klassen är lägst 23 medges delning sålunda

Gemensam utbildning

Vårdkunskap P 1 i 3 grupper under 4 vt
i 2 grupper under 1 vt

Barnkunskap P 1 i 3 grupper under 1 vt
i 2 grupper under 1 vt

Gren för hälso- och sjukvård samt åldringvård

Vårdkunskap P 2 i 3 grupper under 3 vt

P 3 i 2 grupper under 8 vt

Gren för barna- och ungdomsvård

Barnkunskap P 2 i 2 grupper under 3 vt

P 3 i 3 grupper under 3 vt
i 2 grupper under 1 vt

¹ Om delning av klass, se anvisningar till timplan för vårdlinje, årskurs 2.

² Undervisningen i vårdpraktik respektive barnavårdspraktik bedrivs som inbyggd utbildning.

³ Inom ramen av tre veckotimmar skall elev välja minst ett av dessa ämnen enligt timplanen och kursplanen för ämnet i samma årskurs på tvåårig ekonomisk, social eller teknisk linje.

ANVISNINGAR TILL TIMPLAN FÖR VÅRDLINJE, ÅRSKURS 2

Delning av klass medges i årskurs 2 i följande ämnen och perioder (P) om elevantalet är lägst 17 och högst 22.

Gren för hälso- och sjukvård samt åldringsvård och gren för psykiatrisk vård

Mikrobiologi och hygien

P 1 i 2 grupper under 1 vt

P 3 i 2 grupper under 1 vt

Vårdkunskap P 1 i 2 grupper under 4 vt

P 2 i 3 grupper under 3 vt

P 3 i 2 grupper under 6 vt

Gren för psykiatrisk vård

Psykologi P 1 i 2 grupper under 2 vt

P 3 i 2 grupper under 2 vt

Gren för barna- och ungdomsvård

Barn- och ungdomskunskap

P 1 i 2 grupper under 2 vt

P 2 i 3 grupper under 3 vt

P 3 i 2 grupper under 4 vt

Variant för barnsjukvård

Mikrobiologi och hygien

P 3 i 2 grupper under 2 vt

Vårdkunskap P 2 i 3 grupper under 3 vt

P 3 i 2 grupper under 4 vt

Om elevantalet i klassen är lägst 23 medges ytterligare delning sålunda:

Gren för hälso- och sjukvård samt åldringsvård och gren för psykiatrisk vård

Mikrobiologi och hygien

P 1 i 3 grupper under 1 vt

Vårdkunskap P 1 i 3 grupper under 1 vt

Tablå över linjen

Termin				
4	Gren för hälso- och sjukvård samt åldringsvård	Gren för psykiatrisk vård	Gren för barna- och ungdomsvård	Variant för barnsjukvård
3				
2	Gren för hälso- och sjukvård samt åldringsvård		Gemensamt	
1				

Mål och huvudmoment

Psykologi

MAL

Eleven skall genom undervisningen i psykologi

skaffa sig kunskap om individers beteenden och om miljöns inverkan på individerna,

förvärva insikter om samt utveckla förmågan att åstadkomma goda relationer till andra individer i vårdmiljön,

utveckla sin förmåga att se nyanserat på människan som individ och samhällsmedlem samt

utveckla förståelse för egna reaktionsmönster i vårdarbetet.

HUVUDMOMENT

- Den enskilde individens upplevelser och beteenden.
- Individens beteenden i grupsamvaron.
- Utveckling av individens/individernas beteenden under olika stadier i livscykeln.
- Inverkan av den sociala och ekonomiska miljön på individens/individernas beteenden och attityder bl a beträffande anspråksnivå och könsrollsuppfattning.
- Relationerna mellan barn/patient/pensionär — personal samt inom arbetslaget.
- Tillämpad psykologi.

Vårdkunskap, första läsåret

MAL

Eleven skall genom undervisningen i vårdkunskap skaffa sig grundläggande kunskap om människokroppens byggnad och funktioner,

skaffa sig kännedom om hygieniska faktorerers betydelse för hälsotillståndet och grundläggande kunskap om åtgärder för personlig hygien och hälsovård samt för hygien på arbetsplatsen,

skaffa sig kännedom om samhällets vårdorganisation och vårdformer,

skaffa sig kännedom om de vanligast förekommande sjukdomstillstånden och om åldrandets funktionsförändringar och sociala förändringar,

skaffa sig kunskap om olika principer och metoder för grundläggande vårduppgifter samt

förvärva insikt om säkerhetsföreskrifter av olika slag och deras tillämpning.

HUVUDMOMENT

- Anatomi och fysiologi.
- Mikrobiologi och hygien.
- Socialmedicin.
- Hälso- och sjukvård.
- Aldringsvård.
- Psykologiska aspekter i vårdarbetet.
- Arbetsplatsens skyddsfrågor.

Barnkunskap

MAL

Eleven skall genom undervisningen i barnkunskap skaffa sig grundläggande kunskap om barnets utveckling och om hur olika faktorer i utvecklingen samverkar,

utveckla sin förståelse för barnet som individ och barnets skilda behov,

skaffa sig kunskap om olika metoder för daglig omvårdnad av barn,

skaffa sig kunskap om lekens och andra aktiviteters betydelse för barnets utveckling och om till olika utvecklingsstadier anpassade former av samsättningar,

förvärva insikt om miljöns betydelse för barnets utveckling samt

förvärva insikt om säkerhetsföreskrifter av olika slag och deras tillämpning.

HUVUDMOMENT

- Barnets utveckling.
- Barnets dagliga vård.
- Lek och andra aktiviteter hos barn.
- Barnet i familj och på institution.
- Könrollsfrågan.
- Barnet i samhället.
- Arbetsplatsens skyddsfrågor.

Vårdpraktik, första läsåret

MAL

Eleven skall genom vårdpraktiken

förvärva insikt om vårdsituationen från individens synpunkt,

utveckla förståelse för individens behov med utgångspunkt från den totala livssituationen,

utveckla sin färdighet att utföra grundläggande vårduppgifter,

utveckla förmågan att iaktta och analysera sociala förhållanden på arbetsplatsen samt

förvärva insikt om yrkes- och arbetsförhållandens föränderlighet.

HUVUDMOMENT

- Grundläggande vårduppgifter inom akutsjukvård.
- Grundläggande vårduppgifter inom långtidssjukvård.
- Grundläggande vårduppgifter inom åldringsvård.

Barnavårdspraktik, första läsåret

MAL

Eleven skall genom barnavårdspraktiken

utveckla den färdighet som erfordras för att under ledning av för vården ansvarig personal ge barnet daglig omvårdnad,

utveckla sin förmåga att tillgodose barnets behov av känslomässig kontakt och trygghet samt av till olika utvecklingsstadier anpassade aktiviteter,

utveckla förståelse för betydelsen av en stimulerande miljö kring barnet och förmåga att i samverkan med anhöriga främja barnets utveckling,

utveckla förmågan att iaktta och analysera sociala förhållanden på arbetsplatsen samt

förvärva insikt om yrkes- och arbetsförhållandens föränderlighet.

HUVUDMOMENT

- Grundläggande vårduppgifter i barnavård inom barnstugeverksamhet.
- Grundläggande vårduppgifter inom annan form av barnavård.

Socialmedicin

MAL

Eleven skall genom undervisningen i socialmedicin

skaffa sig utökad kännedom om socialmedicinens och socialvårdens uppgifter och verksamhetsformer med särskild tonvikt på rehabiliteringens betydelse samt

skaffa sig kännedom om hälso- och sjukvårdens uppgifter vid katastrofförhållanden.

HUVUDMOMENT

- Socialmedicinens och socialvårdens uppgifter och verksamhetsformer.
- Katastrofmedicin.

Familjekunskap

MAL

Eleven skall genom undervisningen i familjekunskap

skaffa sig kunskaper om familjerättsliga bestämmelser,

skaffa sig kännedom om olika samlevnadsformer och samlevnadsfunktioner och om samspelet mellan familj och samhälle samt

bli medveten om de sociala faktorernas betydelse för olika slag av samlevnads- och anpassningsvårigheter.

HUVUDMOMENT

- Olika samlevnadsformer.
- Familjerättsliga bestämmelser.
- Familjepolitiska problem.
- Könnsrollsfrågan.
- Samlevnads- och anpassningsfrågor.

Anatomi och fysiologi

MAL

Eleven skall genom undervisningen i anatomi och fysiologi

skaffa sig utökad kunskap om människokroppens byggnad och funktioner samt

förvärva insikt om sambandet mellan individens fysiologiska processer och de praktiska vårdåtgärderna.

HUVUDMOMENT

- Översikt över människokroppens byggnad.
- Cell- och ärftlighetslära.
- Huden.
- Nervsystemet.
- Rörelseapparaten.
- Ämnesomsättningen.
- Fortplantningen.
- Näringsfysiologi.

Mikrobiologi och hygien

MAL

Eleven skall genom undervisningen i mikrobiologi och hygien

skaffa sig utökad kunskap om hygieniska faktorer betydelse för hälsotillståndet och om samhällets åtgärder för hälso- och miljövård samt

skaffa sig utökad kunskap om smittämnen och smittvägar samt om principer och metoder för upprätthållande av god hygien i vårdarbetet.

HUVUDMOMENT

- Omgivningshygien.
- Medicinsk mikrobiologi.
- Klinisk mikrobiologi och sjukvårdshygien/vårdhygien.

Sjukdomslära

MAL

Eleven skall genom undervisningen i sjukdomslära

skaffa sig utökad kunskap om de vanligast förekommande sjukdomstillstånden.

HUVUDMOMENT

gren för hälso- och sjukvård samt åldringsvård och gren för psykiatrisk vård

- Medicinska och kirurgiska sjukdomstillstånd.
- Psykiatriska sjukdomstillstånd.

HUVUDMOMENT

gren för barna- och ungdomsvård

- Sjukdomstillstånd hos barn.
- Psykiska och fysiska handikapp.
- Psykiatriska sjukdomstillstånd.

Farmakologi

MAL

Eleven skall genom undervisningen i farmakologi

skaffa sig grundläggande kunskap om läkemedlens ursprung, verkan och kliniska användning samt om gällande läkemedelslagstiftning.

HUVUDMOMENT

- Farmakologins utveckling.
- Allmän farmakologi.
- Speciell farmakologi.
- Läkemedelslagstiftning och dess tillämpning.
- Arbetsuppgifter och ansvar vid handhavande av läkemedel.

Vårdkunskap, andra läsåret

MÅL

Eleven skall genom undervisningen i vårdkunskap skaffa sig kunskap om miljöns betydelse från diagnostisk och terapeutisk synpunkt,

skaffa sig utökad kunskap om principer och metoder för respektive vårduppgifter,

skaffa sig utökad kunskap om vårdinstitutionen med beaktande även av administrativa företags-ekonomiska och sociologiska aspekter på vårdarbetet samt

skaffa sig kunskap om samarbets- och instruktionsmetodik och kännedom om administrativa funktioner och rutiner.

HUVUDMOMENT

gren för hälso- och sjukvård samt åldringsvård och gren för psykiatrisk vård

- Allmän hälso- och sjukvårdslära.
- Medicinsk och kirurgisk sjukvårdslära.
- Åldringsvård.
- Psykiatrisk hälso- och sjukvårdslära.
- Psykologiska aspekter i vårdarbetet.
- Samarbets- och instruktionsmetodik.

HUVUDMOMENT

gren för barna- och ungdomsvård

- Vård av nyfödda barn.
- Barnsjukvård
- Handikappvård.
- Psykologiska aspekter i vårdarbetet.

Barn- och ungdomskunskap

MÅL

Eleven skall genom undervisningen i barn- och ungdomskunskap

skaffa sig fördjupad kunskap om barnets och tonåringens individuella behov, utveckling och utvecklingsmöjligheter samt om sociala faktorerers inflytande,

skaffa sig fördjupad kunskap om olika metoder för daglig omvårdnad av barn och ungdom,

skaffa sig kunskap om olika aktiviteter inom lek-, sysselsättnings- och fritidsverksamhet och kännedom om tekniker, material och arbetsmetoder samt

skaffa sig kunskap om olika typer av institutioner för barna- och ungdomsvård.

HUVUDMOMENT

- Barnets och tonåringens utveckling.
- Den dagliga vården.
- Lek och sysselsättning.
- Institutionskunskap.
- Miljöns betydelse.
- Psykologiska aspekter i barna- och ungdomsvården.

Musik

MÅL

Eleven skall genom undervisningen i musik

förvärvä insikt om musikens möjligheter att utveckla barns och ungdomars personlighet.

HUVUDMOMENT

- Sång.
- Röst- och talvård.
- Spel.
- Skapande verksamhet i ljud och rörelse.

Vårdpraktik, andra läsåret

MÅL

Eleven skall genom vårdpraktiken

förvärva färdighet att utföra vårduppgifter med utgångspunkt från den enskilda individens behov, utveckla sin förmåga till god personlig kontakt för att kunna fungera i en terapeutisk miljö,

förvärva färdighet för medverkan i den medicinska vården, övervakning av arbetsplatsens hygien samt i skötsel och underhåll av inventarier och utensilier, utveckla sin förmåga till samarbete samt skaffa sig övning i instruktionsmetodik,

förvärva insikter om hur företagsekonomiska aspekter, arbetarskyddsföreskrifter och gällande bestämmelser om ansvar och skyldigheter skall tillämpas i vårdarbetet,

utveckla förmågan att iaktta och analysera sociala förhållanden på arbetsplatsen samt

förvärva insikt om yrkes- och arbetsförhållandens föränderlighet.

HUVUDMOMENT

gren för hälso- och sjukvård samt åldringsvård

- Medicinsk och/eller kirurgisk sjukvård.
- Åldringsvård.
- Psykiatrisk vård.
- Arbetsplatsens skyddsfrågor.

HUVUDMOMENT

gren för psykiatrisk vård

- Psykiatrisk vård.
- Medicinsk och/eller kirurgisk sjukvård.
- Arbetsplatsens skyddsfrågor.

HUVUDMOMENT

gren för barna- och ungdomsvård

- Vård av nyfödda barn.
- Vård av sjuka barn.
- Vård av gravt utvecklingsstörda/handikappade.
- Arbetsplatsens skyddsfrågor.

Barnavårdspraktik, andra läsåret

MÅL

Eleven skall genom barnavårdspraktiken

förvärva färdighet att utföra den dagliga omvårdnaden av barn och ungdom inom olika vårdformer, utveckla sin förmåga att i samarbete med övrig personal tillgodose barns och ungdomars behov av stimulans, känslomässig kontakt och stöd och att leda barns och ungdomars lek, sysselsättning och fritidsverksamhet,

förvärva färdighet för medverkan i olika behandlingsprogram,

utveckla förmågan att iaktta och analysera sociala förhållanden på arbetsplatsen samt

förvärva insikt om yrkes- och arbetsförhållandens föränderlighet.

HUVUDMOMENT

- Verksamhet bland barn och ungdom inom barnhem, barnstugor etc.
- Verksamhet bland psykiskt och/eller fysiskt handikappade barn och ungdomar.

Svenska

Samma mål och huvudmoment som för de tvååriga ekonomiska, sociala och tekniska linjerna.

Arbetslivsorientering

MÅL

Eleven skall genom undervisningen i arbetslivsorientering

skaffa sig orientering om förhållandena på arbetsmarknaden och i arbetslivet,

skaffa sig viss orientering om samhällsekonomiska frågor,

skaffa sig kännedom om arbetsmarknadens organ samt fackliga och andra arbetsmarknadsorganisationer,

inhämta kännedom om arbetarskydd, företagsnämnder, företagsdemokrati, personalvård och andra samarbetsfrågor,

skaffa sig viss orientering om företagsorganisation, företagsekonomi och företagets målsättning samt debatten om dessa frågor samt

skaffa sig kunskaper om såväl fakta som olika värderingar om den enskildes uppgift, ansvar och rättigheter i en verksamhet samt om de anställdas förhållanden till företagsledning, arbetsledning och varandra.

HUVUDMOMENT

- Grundläggande rättsnormer. Arbetsetik.
- Arbetsmarknadsfrågor. Förhållanden i arbetslivet.
- Ekonomiska och sociala relationer mellan olika grupper på arbetsplatsen.
- Könrollsfrågan.
- Samhällsekonomiska frågor.
- Arbetsmarknadens organ. Fackliga organisationers centrala och lokala arbete.
- Anställningen.
- Anställningsvillkoren: arbetstidslagstiftning, sociala förmåner, löneformer och andra avtals- och förhandlingsfrågor.
- Arbetsplatsens skyddsfrågor.
- Företagsnämndsarbete. Företagsdemokrati.
- Olika företags funktion, organisation och ekonomi.
- Yrkesvals- och utbildningsfrågor.

Gymnastik

Samma mål och huvudmoment som för de tvååriga ekonomiska, sociala och tekniska linjerna.

Anvisningar och kommentarer

Allmänna synpunkter

Huvudmomenten för vårdlinjen ger översikt och orientering om de olika ämnenas totala omfattning inom linjen. Genom delmoment utvecklas närmare ämnesinnehållet i den gemensamma utbildningen och inom de olika grenarna.

Undervisningens syfte har inom de skilda delmomenten formulerats i beteendetermer. Detta har gjorts för att ge en mer preciserad utgångspunkt för läraren i undervisningssituationen. Beträffande de kunskapsmässiga utbildningsmålen har (förväntade iakttagbara) beteenden graderats i fyra nivåer och formulerats enligt följande:

identifiera, ange, räkna upp, ge exempel på = att känna igen ord och/eller begrepp samt att själv kunna använda dem i rätt sammanhang,

beskriva = att kunna sammanställa fakta och muntligt eller skriftligt överföra information därom,

redogöra för = att kunna sammanställa fakta och deras samband, tolka konsekvenser därav samt meddela detta muntligt eller skriftligt,

förklara och motivera = att kunna sammanställa fakta och deras samband, tolka konsekvenserna därav samt muntligt eller skriftligt klargöra dessa för annan person med information om syfte och alternativa effekter.

Undervisningens innehåll är delvis detaljerat beskrivet. Även detta har gjorts för att ge en mer preciserad utgångspunkt i undervisningssituationen. Det stoff som presenteras är att betrakta som förslag. Det är angeläget att undervisningen alltid ges ett aktuellt innehåll. Den enskilde läraren har möjlighet att i den omfattning som betingas av utvecklingen inom ämnesområdet anpassa undervisningens innehåll till det aktuella förhållandet.

Metodiska anvisningar beträffande undervisningsplanering, val av undervisningsmetod, mediaval etc ingår i mycket liten utsträckning i de enskilda kursplanerna.

Beträffande samordning av undervisningen lämnas i det följande vissa övergripande synpunkter.

Undervisningen i anatomi och fysiologi, mikrobiologi och hygien, socialmedicin, hälso- och sjukvård, åldringsvård samt psykologiska aspekter i vårdarbetet har under första läsåret sammanförts under ämnesbeteckningen vårdkunskap. På samma sätt har undervisningen i barnvård, sysselsättningsmetodik, familjekunskap och viss utvecklingspsykologi sammanförts under ämnesbeteckningen barnkunskap. Med denna åtgärd understryks vikten av en integrerad undervisning på denna grundläggande nivå. Den strikta indelningen av lärostoffet under skilda huvudmoment kan alltså frångås till förmån för en samordning av de olika huvudmomenten. Denna samordning kan göras med utgångspunkt från konkreta exempel och arbetsmoment - vårduppgifter.

Förutom integration inom ämnena vårdkunskap och barnkunskap skall möjligheter till integration mellan samtliga ämnen beaktas. Sålunda bör om möjligt undervisningen i vårdkunskap och barnkunskap samordnas sinsemellan liksom med undervisningen i ämnet psykologi. Möjligheter till integration med undervisningen i allmänna ämnen bör också beaktas.

Det är viktigt att eleven vid utförande av arbetsuppgifter under vårdpraktiken/barnvårdspraktiken får tillämpa de principer och metoder som undervisningen i skollokaler har omfattat. För att denna samordning skall vara möjlig bör respektive lärare ha en mycket god kontakt med de vårdinstitutioner och arbetsenheter där vårdpraktiken/barnvårdspraktiken skall genomföras för att i undervisningen kunna beakta de metoder för arbetsuppgifternas utförande som tillämpas. För att i möjligaste mån skapa förutsättningar för integration mellan teori och praktik har möjligheter till gruppindelning medgivits för den undervisning som ges i ämnena vårdkunskap och barnkunskap under vårdpraktiken/barnvårdspraktiken. Undervisningens innehåll kan därigenom anpassas till det vårdområde där eleven har sin vårdpraktik förlagd.

Under vårdpraktiken skall eleven förvärva insikter om vårdsituationen från individens synpunkt och utveckla förståelse för individens behov med utgångspunkt från den totala livssituationen. Undervisningen i vårdkunskap skall genomgående inriktas på att skapa förutsättningar för eleven att kunna uppnå detta mål.

Gren för hälso- och sjukvård samt åldringsvård

Gren för barna- och ungdomsvård

Psykologi på vårdlinje, årskurs 1

DELMOMENT

- 1 Den enskilde individens upplevelser och beteenden
 - 1.1 Individen som en levande enhet
 - 1.2 Varseblivning
 - 1.3 Motivation, behov och känsloliv
 - 1.4 Inläring, minne och glömska
- 2 Individens beteenden i gruppssamvaron
 - 2.1 Individen och gruppen
 - 2.2 Individernas beroende av och anpassning till varandra
 - 2.3 Individens olika roller
 - 2.4 Interaktion och kommunikation mellan individer i en grupp
- 3 Utveckling av individens/individernas beteenden under olika stadier i livscykeln
 - 3.1 Barndomen
 - 3.2 Ungdomsåren
 - 3.3 Vuxen ålder
 - 3.4 Ålderdomen
- 4 Inverkan av den sociala och ekonomiska miljön på individens/individernas beteenden och attityder bl a beträffande anspråksnivå och könsrollsuppfattning
 - 4.1 Definition av olika miljöbegrepp
 - 4.2 Betydelsen av miljöns anpassning till individen
 - 4.3 Miljöns betydelse för könsrollerna
 - 4.4 Förhållanden som påverkar individens beteende och anpassning i olika miljöer
 - 4.5 Vårdinstitutionen som arbetsmiljö och vårdmiljö

5 Relationerna mellan barn/patient/pensionär och personal samt inom arbetslaget

- 5.1 Individens totala miljöupplevelse
- 5.2 Samverkan mellan barn/patient/pensionär och personal
- 5.3 Sambandet mellan behov, känsloupplevelse och beteenden
- 5.4 Anpassningen mellan arbetsledare och arbetsgrupp
- 5.5 Sambandet mellan trivsel/behovstillfredsställelse och arbetsanpassning

SYFTE

Undervisningen syftar till att eleven skall kunna

- 1.1 ge exempel som belyser hur individens aktiviteter och relationer är beroende av omgivningen och hur individen fungerar som en funktionell enhet, där de psykiska och somatiska processerna är integrerade i varandra
 - 1.2 ge exempel på hur sinnesorganen medverkar när det gäller individens anpassning till olika situationer
 - 1.3 ge exempel på hur motivation, behov och känslor ger upphov till, uppehåller och inriktar beteenden samt diskutera varför en individ i en viss situation beter sig på ett visst sätt
 - 1.4 ange hur inläring, minne och glömska påverkar individens möjlighet till anpassning till olika miljöer och situationer
-
- 2.1 ge exempel på hur individen kan associera sig till olika grupper och få gemenskap med andra gruppmedlemmar samt på hur individen påverkas av och påverkar andra individer i en grupp
 - 2.2 ge exempel på hur mänskliga grupper kan fungera på olika sätt beroende av relationerna mellan individerna i gruppen och av gruppklimatet
 - 2.3 beskriva individernas olika rollbeteenden och rollförväntningar samt behov av status
 - 2.4 beskriva hur attityder formas av individer under social påverkan och hur dessa attityder påverkar individens inställning till personer och företeelser

3.1 redogöra för de olika stadierna i barndomsutvecklingen och de olika utvecklingslinjerna samt för hur utveckling sker genom mognad, övning och inläring

3.2 bland annat utifrån egna erfarenheter beskriva hur intellektuell förmåga, känslor, språklig förmåga och gruppbyggingsförmåga kraftigt utvecklas jämsides med könsmodningen under ungdomsåren

3.3 ange väsentliga förändringar och viktiga karakteristika för individen under olika perioder i vuxen ålder i medvetande om att utveckling och mognad fortsätter genom hela livet

3.4 redogöra för karakteristiska symtom på åldrande och beteendeförändringar som har samband med åldrandet liksom för pensionsålderns speciella problem samt kunna formulera regler för hur man bör kunna underlätta de gamlas anpassning och ge dem meningsfulla uppgifter under social samvaro

4.1 definiera olika miljöbegrepp och redogöra för samspelet mellan olika miljöfaktorer samt ge exempel på olika sociala och ekonomiska miljöer

4.2 beskriva betydelsen av miljöns anpassning till individen liksom vikten av att individen själv aktivt får möjlighet att delta i miljöutformningen

4.3 redogöra för hur miljön ofta formar olika könsroller och känna till olika möjligheter att bryta könsrolls-beteenden

4.4 beskriva för individen viktiga miljöområden samt ange de faktorer som påverkar individens beteende i de olika miljöerna

4.5 redogöra för miljöfaktorernas betydelse speciellt för anpassning och tillfredsställelse i arbetssituationen samt för den sociala arbetsmiljöns betydelse för demokrati på arbetsplatsen

5.1 beskriva samspelet mellan individen och vårdinstitutionens fysiska, administrativa och sociala miljö och ange några konsekvenser av brister i något av miljöblocken

5.2 ange hur individerna (barn/patient/pensionär - personal) påverkas och påverkar av varandras beteenden samt ge exempel på metoder och tekniker för objektiv bedömning och beteendebeskrivning och på de vanligaste felkällorna vid bedömning

5.3 ange några metoder för hur man positivt kan aktivera barn/patient/pensionär och ge exempel på vilka åtgärder inom vårdmiljön som skulle kunna syfta till att underlätta barnets/patientens/pensionärens återanpassning till en hemmiljö

5.4 beskriva hur anpassningen sker mellan arbetsledare och arbetsgrupp och ange konsekvenserna för gruppbetendet vid olika arbetsledarattityder

5.5 beskriva hur ledarskap kan utövas inom en arbetsgrupp genom direkt gruppsamverkan och redogöra för sambandet mellan trivsel/behovstillfredsställelse och arbetsanpassning

INNEHÅLL

1.1 Individen som en levande enhet
Psykologiska modeller för förklaring av beteenden
Samspelet mellan känslor, behov och beteenden
Stimulus och reaktion. Aktiveringssystemet
Samspelet mellan psykiskt och somatiskt
Egenskaper och beteenden

1.2 Varseblivning
Sinnesorgan och sinnesförmågor
Bearbetning av sinnesintryck: selektion, organisation, tolkning
Uppmärksamhet och medvetande
Korrekta och inkorrekta iakttagelser
Orsaker till störningar i varseblivningen

1.3 Motivation, behov och känsloliv
Behovens betydelse för individens anpassning
Fysiologiska behov
Individuella behov
Sociala behov: trygghetsbehov, kontaktbehov, behov av uppskattning och gillande, behov av maximal utveckling och självförverkligande, informationsbehov
Reaktionsmönster vid utebliven behovstillfredsställelse: frustrering och konflikt, försvarsmekanismer, psykiska stressreaktioner, neurotiska reaktioner och psykoser
Beteende och motivation
Förhållandet mellan känsla och behov
Känslouttryck och upplevelser

1.4 Inläring, minne och glömska
Hur behov och målinriktning bestämmer vad vi lär, vad vi minns och vad vi glömmer
Hur individens beteende förändras genom inläring och övning
Förstärkning, en faktor vid inläring
Hur inlärningsprocessen kan illustreras i olika inlärningskurvor
Inläring som ett led i individens anpassningsprocess

2.1 Individen och gruppen

Olika slags grupper

Gruppen som ett socialt system

2.2 Individernas beroende av och anpassning till varandra

Positiva och negativa beteenden

Konformitet

De avvikande

2.3 Individens olika roller

Roll och rollförväntan

Rollkonflikter

Status och prestige

Marginalstatus

2.4 Interaktion och kommunikation mellan individer i en grupp

Hur attityder formas

Fördomar

Normer och riter

3.1 Barndomen

Utveckling genom mognad, övning och inläring

Beteendeutvecklingen: motorisk utveckling, intellektuell utveckling, emotionell utveckling, social utveckling

Karakteristiska beteenden i olika åldrar: spädbarnsåldern, trotsåldern, frågeåldern, lekskoleåldern, tidigaste skolåldern

Beteendekriterier på skolmognad

Samspelet mellan arvsfaktorer/miljöfaktorer och beteendeutvecklingen

Beteendeproblem hos barn och deras orsaker

3.2 Ungdomsåren

Utveckling och beteende under puberteten och adolescensen

Individens ändrade inställning till omvärlden

Frigörelseprocessen. Auktoritetskonflikter

Ungdomens grupp-beteende i det moderna samhället

Anpassningsproblem under adolescensen

3.3 Vuxen ålder

Fortsatt mognande

Anpassningsbeteenden i olika åldersgrupper

Förändringar i minne, reaktionstid och prestation i vuxen ålder

Skillnader i subjektiv upplevelse och objektiv bedömning av hälsotillstånd och arbetsprestation

Symtom på åldrande

3.4 Ålderdomen
Beteendeförändringar på grund av åldrandet
Pensionsålderns speciella problem och anpassningsbeteenden

4.1 Definition av olika miljöbegrepp
Objektiv miljö och effektiv miljö
Olika miljöfaktorer
Sociala och ekonomiska miljöer

4.2 Betydelsen av miljöns anpassning till individen
Individens beroende av miljön
Olika möjligheter att påverka miljöns utformning
Statisk miljö och dynamisk miljö

4.3 Miljöns betydelse för könsrollerna
Hur könsroller uppkommer
Olika könsroller och könsrolls-beteenden
Möjligheter att bryta könsrolls-beteenden

4.4 Förhållanden som påverkar individens beteende och
anpassning i olika miljöer
Familjesituationen
Bostadsmiljön
Skolmiljön
Arbetsmiljön
Samhällsmiljön

4.5 Vårdinstitutionen som arbetsmiljö och vårdmiljö
Anpassning och tillfredsställelse i arbetssituationen
Fysisk miljö, administrativ miljö och social miljö
Alienationsproblematiken

5.1 Individens totala miljöupplevelse
Miljö och attityd
Samspelet mellan olika miljöfaktorer
Total miljö

5.2 Samverkan mellan barn/patient/pensionär och personal
Hur individerna påverkar varandra
Metoder för observation och bedömning av beteenden
Folkällor vid bedömning

5.3 Sambandet mellan behov, känsloupplevelse och beteenden
Samspelet mellan behov, känsla och beteende
Metoder för positiv aktivering av barn/patient/pensionär

5.4 Anpassningen mellan arbetsledare och arbetsgrupp
Olika sätt att utöva ledarskap
Ledarskap genom gruppsamverkan
Information och kommunikation

5.5 Sambandet mellan trivsel/behovstillfredsställelse
och arbetsanpassning
Information och samråd
Social miljö och demokrati på arbetsplatsen

KOMMENTARER

Undervisningen bör ske i form av diskussionsföreläsning, diskussioner, grupparbeten och, där så är möjligt, praktiska försök och laborationer. Återkoppling läraren - elevgruppen är viktig och även själva undervisningssituationen och grupp beteendet kan göras till föremål för psykologisk analys och diskussion. Anknytning till elevernas tidigare erfarenheter bör kontinuerligt förekomma i syfte bl a att ge dem ökad självkänedom.

Undervisningen bör dessutom fortlöpande anknyta till sådana situationer som eleverna kan komma att möta i sin framtida yrkesverksamhet. Aktuella praktikfall från massmedia med anknytning till ämnesområdet bör bli föremål för analys och diskussion i elevgruppen.

Undervisningen bör syfta till ökad förståelse för behovet av att kritiskt analysera egna bedömningar och slutsatser liksom förståelse för att olika individer ofta har olika perception av situationer och företeelser. Iakttagelseförmågans begränsning liksom vikten av kontrollförfarande vid olika bedömningar bör framhållas.

En lämplig avvägning mellan teoretisk anknytning och tillämpningsinriktning är väsentlig vid undervisningen i ämnet.

Vårdkunskap på vårdlinje, årskurs 1

DELMOMENT

1 Anatomi och fysiologi

Gemensam utbildning

- 1.1 Cellen
- 1.2 Vävnader, organ och organsystem.
Organens topografi
- 1.3 Hud och slemhinnor
- 1.4 Rörelseapparaten
- 1.5 Nervsystemet och sinnesorganen
- 1.6 **Matspjälkningsorganen**
- 1.7 Andningsorganen
- 1.8 Cirkulationsorganen
- 1.9 Urinorganen
- 1.10 Inre sekretoriska organ
- 1.11 Värmeregulationen
- 1.12 Vätskebalans
- 1.13 Fortplantningsapparaten

SYFTE

Undervisningen syftar till att eleven skall kunna

1.1 beskriva huvuddragen i cellens byggnad och livsyttringar vad avser ämnesomsättning, rörelseförmåga, retbarhet och fortplantningsförmåga

1.2 beskriva olika vävnader och deras kännetecknande byggnad samt definiera begreppen organ och organsystem

1.3 beskriva hudens och slemhinnornas byggnad och huvudfunktion

1.4 redogöra för huvuddragen av skelettets uppbyggnad, identifiera viktiga skelettdelar i kraniet, extremiteterna och bålén, beskriva byggnad och funktion i leder, fogar och skelettmuskulatur samt identifiera extremiteternas böjare och sträckare, revbensmuskulaturen, diafragma och glutealmuskulaturen

1.5 ange huvuddragen av nervsystemets organisation och funktion innefattande definition av begreppen centralt och perifert, somatiskt och autonomt nervsystem samt impulsöverföring och reflexbåge

ange huvuddragen i sinnesorganens byggnad, deras förmåga att motta sinnesretningar, sensibla nervers och hjärncentras uppgifter för lukt, smak, känsel, syn samt hörsel och balans

1.6-1.12 beskriva organsystem, som samverkar i kroppens ämnesomsättning, och deras uppbyggnad samt huvuddragen för funktion, styrning och samordning vad avser matspjälkning, andning, cirkulation, utsöndring, inre sekretion, värmereglering och vätskebalans

1.13 beskriva huvuddragen av fortplantningsorganens byggnad och funktion med avseende på spermabildning, menstruationscykel, befruktning, havandeskap, fosterutveckling och förlossning

identifiera och rätt använda den terminologi beträffande anatomi och fysiologi som i dagligt tal används inom vårdarbetet.

INNEHÅLL

1.1 Cellen

Byggnad: kärna, cytoplasma, membran och cellorgan

Livsyttringar: ämnesomsättning, rörelseförmåga, retbarhet och fortplantningsförmåga

1.2 Vävnader

Vävnadernas sammansättning och funktion

Epitelvävnad, muskelvävnad, stödjevävnad, nervvävnad, flytande vävnad

Organ och organsystem. Organens topografi

1.3 Hud och slemhinnor

Hudens byggnad: överhud, läderhud och underhud

Uppgifter: känselorgan, skydd för underliggande vävnader, betydelse för värmereglering, vattenhushållning och bildande av D-vitamin

Slemhinnornas sammansättning och uppgifter

1.4 Rörelseapparaten

Allmän benlära: rörbens och platta bens byggnad. Kompakt och svampaktigt ben, benhinna och benmärg

Skelettet: extremiteternas, bålens och kraniets större skelettdelar

Leder och fogar: konstruktion och funktion

Skelettmuskulaturens byggnad och funktion. Extremiteternas böjare och sträckare, revbensmuskler, diafragma och glutealmuskulaturen

1.5 Nervsystemet

Centrala nervsystemets byggnad och funktion: hjärna, ryggmärg

Perifera nervsystemets byggnad och funktion: nerver, ganglier

Somatiska nervsystemets hjärncentra, sensibla och motoriska nerver

Impulsöverföring. Reflexbågen

Autonoma nervsystemet: hjärncentra, sympatiska och parasympatiska nerver

Sinnesorganen

Lukt och smak: sinnesceller, sensibla nerver och hjärncentra

Känsl: tryck-, berörings-, värme- och köldpunkter. Smärtnerver i hud och inre organ

Syn: ögats byggnad, synnerven och syncentrum. Ljusets brytning

Hörsel och balans: örats byggnad. Sinnesceller, nerver och hjärncentra.

1.6 Matspjälkningsorganen

Organens byggnad, mekanisk resp kemisk nedbrytning av födan, dess passage och uppsugning. Defekationen. Spottkörtlarnas, leverns och bukspottkörtelns byggnad samt betydelse för matspjälkningen

1.7 Andningsorganen

Luftvägarnas och lungornas byggnad. Lungsäckarnas och andningsmuskulaturens utformning

Andningsmekanismen: regulation, in- och utandning, luftpassage samt gasutbyte

1.8 Cirkulationsorganen

Blodets sammansättning och uppgifter. Blodgrupper. Koagulation

Blodkärlels byggnad och funktion

Hjärtats byggnad och arbete. Retledningssystemet. Blodtryck

Blodomloppet

Lymfsystemet

1.9 Urinorganen

Urinvägarnas och njurarnas byggnad. Nefronets utformning

Primär- och sekundärurinens bildande och sammansättning

Urintransporten och tönningsmekanismen

1.10 Inre sekretoriska organ

Endokrina körtlars byggnad, hormoninsöndring och styrning av fysiologiska processer

1.11 Värmeregulationen
Värmebildning och värmeavgång. Temperaturcentrums uppgifter

1.12 Vätskebalansen
Tillförsel och avgång av vätska. Regulation

1.13 Fortplantningsorganen
Manliga fortplantningsorgan. Spermier och spermabildning
Kvinnliga fortplantningsorgan. Menstruationscykel, befruktning,
havandeskap, fosterutveckling och förlossning

KOMMENTARER

Undervisningen skall genomföras med c 3 vt i period 1

Undervisningen utformas så att tyngdpunkten läggs på anatomi, varvid huvuddragen för organens byggnad genomgås och konkretiseras genom demonstration av djurorgan t ex s k hjärtslag och lever samt mikroskopiska preparat av celler och vävnader. Fysiologiska processer i organsystemen behandlas principiellt. Såväl anatomiska som fysiologiska olikheter i skilda åldrar - barnåren, vuxenåldern och ålderdomen - bör belysas. Medicinsk terminologi bör användas i den omfattning som förekommer i dagligt tal inom vårdarbetet.

1.1 Cellen presenteras schematiskt. Endast huvuddragen för uppbyggnad och uppgifter bör skisseras beträffande kärna, cytoplasma och membran. Av cellorganen bör endast centriolerna tas med. Undervisningen om cellens biokemi inskränks till att beskriva proportionerna mellan ingående delar vatten, äggvita och salter. Av cellens livsyttningar medtages principerna för ämnesomsättning, rörelseförmåga och retbarhet och beträffande fortplantningsförmågan medtages huvuddragen för direkt och indirekt delning samt reduktionsdelning.

1.2 Likheter och skillnader mellan olika vävnadstyper beskrivs översiktligt varvid eleven bör få klart för sig var i kroppen de olika vävnaderna finns. Genom att man väljer ut ett organ och beskriver där ingående vävnader, kan sammanhanget cell - vävnad - organ klargöras. Organets uppgift kan ställas i relation till andra organs funktioner, varvid begreppen organsystem och apparater definieras. En översikt av kroppsdelar och organens topografi bör ges i anslutning härtill.

1.3 Undervisningen beträffande huden bör omfatta de olika lagren med beaktande av ingående vävnadstyper. Endast sådana detaljer tas med som har betydelse för förståelse av hudens uppgifter.

Slemhinnornas utformning och betydelse beskrivs schematiskt.

1.4 Undervisningen beträffande allmän benlära omfattar benvävnadens utveckling, skillnader i struktur hos kompakt och svampaktigt ben, ingående brosk- och bindväv, deras lokalisering och funktion. Faktaurvalet beträffande skelettet begränsas till större skelettdelar och grupper av ben. Undervisningen om leders och fogars konstruktion och funktion begränsas till att översiktligt belysa huruvida benändarna är fria från eller förenade med varandra och ge kännedom om ledkapsel och ligament samt vilka rörelser som möjliggörs.

Undervisningen om skelettmuskulaturen omfattar huvuddragen i muskelns utformning: huvud, muskelbuk och sena samt fascia, muskelns verkan på skelettet enligt hävstångsprincipen samt böjares och sträckares funktionella motsatsställning. Endast ett fåtal muskler presenteras, främst extremiteternas böjare och sträckare, revbensmuskler, diagfragma och glutealmuskulaturen.

1.5 Undervisningen beträffande nervsystemet begränsas till att klargöra centrala resp perifera nervsystemens byggnad och omfattning, den grå resp vita substansens lokalisering samt in- och utåtleddande nervers funktioner. Skillnaderna mellan funktionerna hos somatiska och autonoma nervsystemen samt principerna för impulsöverföring och reflexbåge genomgås.

Sinnesorganens anatomi och fysiologi behandlas genom kortfattad beskrivning av sinnesceller, nerver och hjärncentra samt av de sinnesretningar som kan mottagas av lukt-, smak- och känselorganen. Beträffande syn-, hörsel- och balanssinnet ges därutöver en beskrivning av huvuddragen i organens byggnad.

1.6 Undervisningen beträffande matspjälkningsorganen bör anknyta till elevens förkunskaper beträffande näringsbehov och näringsämnen. Tyngdpunkten läggs på organens byggnad, födas passage och defekationen. Matspjälkningsorganen avses omfatta även käkar, munhåla, tänder, tandkött och spottkörtlar. Matspjälkningsprocessen behandlas endast översiktligt.

1.7 Lärostoffet beträffande andningsorganen omfattar organens uppbyggnad avseende luftvägar, lungor, lungsäckar och andningsmuskler. Schematisk översikt ges över andningsmekanismen och dess regulation, in- och utandning, luftens passage genom organen samt gasutbytet. Ljudbildningen belyses.

1.8 Beträffande blodets sammansättning begränsas fakta till blodkropparnas antal, utseende och storlek samt huvuddragen i blodplasma sammansättning. Av blodets uppgifter belyses dess betydelse för skydd mot infektioner och transport av näring, syre och koldioxid. Orientering om blodgrupper, såväl ABO- som Rh-systemet, samt om principiell mekanism för blodkoagulationen ges. Skillnader mellan artärer, vener och kapillärer belyses, vad avser utformning och lokalisering, samt blodströmmens hastighet och riktning i förhållande till hjärtat. Beträffande hjärtats byggnad och arbete begränsas lärostoffet till hjärtrum, klaffar, kranskärl, in- och utgående blodkärl samt hjärtats arbets- och vilofaser. Retledningssystemet och blodtrycket behandlas schematiskt. Lymfsystemet med lymfkärl och lymfknutor samt lymfens betydelse kan behandlas översiktligt.

1.9 Njurarnas och urinvägarnas byggnad, urinens transport från njurar till urinblåsa samt tönningsmekanismen klargörs. Nefronets utformning samt primär- och sekundärurinens uppkomst och sammansättning behandlas schematiskt.

1.10 Principerna för endokrina körtlars utformning och hormoninsöndring behandlas, varefter de olika organen presenteras vad avser läge, hormonproduktion och effektorgan. Hypofysens överordnade ställning belyses med beskrivning av ett begränsat antal hypofyshormoner.

1.11 Undervisningen beträffande värmeregulationen kan lämpligen utgå från normal kroppstemperatur samt begreppen värmebildning och värmeavgång. Värmebildningen vid cellernas förbränning och avgång av värme genom ledning, strålning och vattenförluster förklaras. Temperaturcentrums reglerande uppgift, blodets betydelse för värmeutjämningen i kroppen samt svettkörtlarnas och blodkärlens betydelse för ökning respektive minskning av värmeavgången belyses.

1.12 Kroppens vätskebalans beskrivs enkelt med tonvikten lagd på vätsketillförsel och vätskeförluster. Presentationen kan t ex utformas som en budget med inkomst- och utgiftssidor mellan vilka balans bör råda. Orientering om vätskans fördelning i kroppen samt regulationen ges mycket schematiskt.

1.13 Lärostoffet bör beträffande fortplantningsorganen omfatta manliga och kvinnliga fortplantningsorgans byggnad, läge och funktion. Spermiernas utseende och livslängd, spermabildning samt ejakulation belyses. Menstruationscykelns faser med äggmognad, slemhinnans tillväxt och menstruation samt befruktning behandlas schematiskt. Med utgångspunkt från det befruktade ägget begränsas undervisningen beträffande fosterutveckling till att belysa viktökning, längdtillväxt, lemmarnas och skelettets utveckling samt moderkakans, navelsträngens och hinnornas betydelse. Orientering ges om det normala havandeskapets kännetecken och förlopp samt normalförlossningens öppnings-, utdrivnings- och efterbördsskiften.

DELMOMENT

2 Mikrobiologi och hygien

Gemensam utbildning

- 2.1 Mikroorganismer av betydelse för vårt hälsotillstånd
- 2.2 Smitta och smittspridning
- 2.3 Organismens försvarsmekanism. Syftet med immunisering och kemoterapi
- 2.4 Personlig hälsovård
- 2.5 Hemmets och arbetsplatsens hygien
- 2.6 Desinfektion, rengöring och sterilisering
- 2.7 Orientering om omgivningshygien
- 2.8 Orientering om yrkeshygien

Gren för hälso- och sjukvård samt åldringvård

- 2.9 Fördjupad undervisning avseende arbetsplatsens hygien, omgivningshygien och yrkeshygien

SYFTE

Undervisningen syftar till att eleven skall kunna

2.1 redogöra för de vanligaste förekommande mikroorganismerna av betydelse för vårt hälsotillstånd samt deras allmänna egenskaper

2.2-2.3 redogöra för begreppen smitta och smittspridning, huvuddragen av organismens försvar mot infektion samt syftet med immunisering och kemoterapi

2.4-2.6, 2.9 redogöra för innebörden av god personlig hälsovård och hemvård samt god arbetsplatshygien, speciellt beträffande institutioner för hälso- och sjukvård

redogöra för sådana mikrobiologiska principer för daglig städning, desinfektion, mekanisk rengöring och sterilisering av utensilier som med beaktande av gällande författningar och föreskrifter ingår i allmänt vårdarbete inom institutioner för hälso- och sjukvård

demonstrera metoder för daglig städning, desinfektion, rengöring och sterilisering

2.7-2.9 beskriva huvuddragen av omgivningshygien, speciellt vatten- och livsmedelshygien, samt yrkeshygienens huvuddrag

identifiera och rätt använda den terminologi beträffande mikrobiologi och hygien som i dagligt tal används inom vårdarbetet

INNEHÅLL

Period 1

2.1 Allmän översikt av mikroorganismer: bakterier, virus, mycoplasma, rickettsier, deras livsbetingelser och överförbarhet

2.2 Definition av smitta, smittkälla, smittvägar, smittobjekt

2.3 Organismens försvar mot infektion
Faktorer som orsakar individens naturliga resistens, såsom hud och slemhinnebarriären, fagocytos och specifika antikroppar
Behandling genom immunisering och kemoterapi

2.4 Personlig hälsovård
Kroppsvård, bad, kläder, kost, vila, sömn, motion och friluftsliv. Tandhälsovård. Arbete och rekreation. Njutningsmedel och gifter. Sexualhygien. Hälsokontroll

2.5-2.6 Hemmets och den allmänna arbetsplatsens hygien
Vårdinstitutionens hygien.
Definition av begreppet sjukhusinfektion, dess vanliga orsaker, smittspridningsvägar, profylax och bekämpning. Handhygien, användning av munskydd, skyddsrock och handskar, isoleringsteknik

Metoder för daglig städning, desinfektion, rengöring och sterilisering med utgångspunkt från mikrobiologiska principer

Författningar och bestämmelser avseende institutionshygien

2.7 Orientering om allmän omgivningshygien
Vatten- och avloppshygien.
Livsmedelshygien: livsmedlens hållbarhet och förvaring, infektion och förgiftning av livsmedel samt livsmedelsstadgan

2.8 Orientering om yrkeshygien
Yrkessjukdomar och olycksfall inom vårdarbetet
Profylaktiska åtgärder

Period 3

2.9 Sammanfattning av tidigare undervisning samt övning i aktuella praktikmoment såsom åtgärder för upprätthållande av god hygien i sjukrum, toaletter, tvättrum och sköljrum samt övning i isoleringsteknik. Studium av vattenrening och/eller livsmedelstillsättning. Åtgärder för förebyggande av olycksfall i arbetet

KOMMENTARER

Undervisningen skall genomföras med c 3 vt i period 1 och c 3 vt i period 3.

Lärostoffet har uppdelats på perioderna 1 och 3 med avsikt att i period 1 möjliggöra faktastudier av för vården allmänt giltigt värde som bör komma före linjedelningen i period 2. Som följd härav har undervisningen i period 3 fått formen av metodövningar och sammanfattning för att ge uppföljning och fördjupning av de praktiska erfarenheterna från vårdinstitutionerna. Den för ämnesavsnittet speciella terminologin bör användas i den omfattning som förekommer i dagligt tal inom vårdarbetet.

Period 1

2.1 Undervisningen om mikroorganismer utgör det grundläggande kursmomentet och bör därför inleda undervisningen. Genomgången av mikroorganismer måste bli starkt begränsad och endast omfatta en allmän översikt över hela fältet. Några få patogena bakterier och virus beskrivs mer ingående, speciellt beträffande levnadssätt, fysiologiska egenskaper, patogenitet, virulens samt motståndskraften mot yttre miljöinflytelse. Bakteribeläggningar på tänder bör behandlas som grund för undervisning i tandhälsövård.

2.2 Begreppen smitta och smittspridning belyses med exempel och illustreras på ett lättillgängligt sätt.

2.3 Organismens försvar mot infektion behandlas tämligen kortfattat.

2.4 Personlig hälsovård omfattar moment som eleven tidigare är förtrogen med. Studierna bör därför i stor utsträckning genomföras med självständiga arbetsformer och gruppverksamhet.

2.5-2.6 Hygieniska krav på hemmet och den allmänna arbetsplatsen behandlas kortfattat. Vårdinstitutionens hygien innefattande profylax och smittbekämpning samt författningar och bestämmelser som reglerar denna behandlas ingående och kompletteras med praktiska övningar i skolans lokaler. Förslagsvis bör avsnittet tidsmässigt omfatta ungefär en tredjedel av det för period 1 angivna timantalet eftersom avsnittet utgör tyngdpunkten inom detta huvudmoment. Eleverna bör för övningsmomenten vara delade i mindre grupper. (Om gruppindelning, se anvisningarna till timplanen). Studierna ges en praktisk inriktning där de teoretiska kursmomenten konkretiseras genom laborationer, film m m. Övningarna ges en realistisk form så att elevernas engagement, intresse och självverksamhet stimuleras.

2.7 Orientering om allmän omgivningshygien begränsas till vatten- och livsmedelsförsörjningens hygieniska aspekter med betoning på deras betydelse för såväl individens hälsa som folkhälsan. De för vårdarbetet speciella förhållandena beaktas.

2.8 Orientering om yrkeshygien bör huvudsakligen utgöras av konkreta exempel på profylaktiska åtgärder i vårdarbetet.

Period 3

2.9 Sammanfattning av ämnet kan ske dels i form av gruppverksamhet, dels genom praktiska metodövningar där framförallt städmetoder och isoleringsteknik övas och diskuteras. (Om gruppindelning, se anvisningarna till timplanen). Tidsmässigt finns i denna period större utrymme för studiebesök än i period 1. Lämpligen besöks vattenverk, renhållningsverk, livsmedelsindustri, tvättindustri m m.

DELMOMENT

3 Socialmedicin

Gemensam utbildning

3.1 Socialpolitiska riktlinjer

3.2 Den allmänna försäkringens och de behovsprövade hjälpformernas huvudprinciper

3.3 Författningar och tillämpningsbestämmelser avseende vårdpersonalens arbete

3.4 Översikt av statens, landstingens och primärkommunernas uppgifter inom olika vårdområden

Gren för hälso- och sjukvård samt åldringsvård

3.5 Fördjupad undervisning avseende medicinsk, social och yrkesmässig rehabilitering

SYFTE

Undervisningen syftar till att eleven skall kunna

3.1 redogöra för riktlinjer inom den svenska socialpolitiken

3.2 ge exempel som belyser hur den allmänna försäkringen och de behovsprövade hjälpformerna kompletterar varandra

3.3 ange författningar som reglerar hälso- och sjukvården, redogöra för utfärdade anvisningar för vårdpersonal

3.4 redogöra i stora drag för statens, landstingens och primärkommunernas skyldigheter inom olika vårdområden

3.5 redogöra för den socialmedicinska rehabiliteringens mål och medel samt plats inom vårdorganisationen

INNEHÅLL

Period 1

3.1 Översikt över riktlinjerna för den svenska socialpolitiken under 1900-talet. Definition av begreppet socialpolitik

3.2 Huvudprinciperna för lag om allmän försäkring. Författningar som reglerar socialhjälp och social vårdverksamhet

3.3 Sjukvårdslagstiftningen i tillämpliga delar. Bestämmelser om tystnadsplikt. Medicinalpersonal. Vissa säkerhetsbestämmelser

3.4 Översikt av statens, landstingens och primärkommunernas uppgifter inom olika vårdområden.

Hälso- och sjukvårdens organisation. Öppen och slutet sjukvård med exempel på dessa vårdformer. Förebyggande hälsovård. Medicinsk, social och yrkesmässig rehabilitering

Omsorger om psykiskt utvecklingsstörda samt vårdformer för fysiskt handikappade. Barnavårdsanstalter

Primärkommunernas socialvårdande uppgifter inom åldringsvård, barna- och ungdomsvård samt nykterhetsvård. Socialhjälp

Period 3

3.5 Fördjupad undervisning avseende medicinsk, social och yrkesmässig rehabilitering. Tekniska hjälpmedel. Medverkan i arbetslaget för rehabilitering inom olika vårdinstitutioner

KOMMENTARER

Undervisningen skall genomföras med c 2 vt i period 1 och c 2 vt i period 3.

Undervisningen bör genomgående läggas upp med utgångspunkt från individuella fall. I varje enskilt fall bör hela den sociala miljön och hälsovårdsmiljön belysas. Denna uppläggning är nödvändig för att inte undervisningen i alltför hög grad skall inriktas på administrativ socialmedicin.

I undervisningen bör ingå studiebesök vid olika institutioner och avdelningar t ex:

distriktssköterskemottagning alt provinsialläkarmottagning
poliklinik alt läkarmottagning
sjukhus inklusive serviceavdelningar
ålderdomshem
dagcentrum inom åldringsvården
barnstugor
avdelning för arbetsterapi
rehabiliteringsklinik
folktandvårdsklinik

Period 1

3.1 Översikten över den svenska socialpolitikens utveckling bör levandegöras med korta skildringar av hur det var att leva som fattig, sjuk, arbetslös etc för 70 år sedan och hur samhällets syn på ansvaret för medborgarna förändrats.

3.2 Den allmänna försäkringens huvudprinciper genomgås, varvid eleverna med utgångspunkt från konkreta fall bör få kännedom om olika slag av förmåner vid sjukdom, invaliditet, ålderdom osv. I samband med detta avsnitt är det lämpligt att behandla socialhjälpens bestämmelser om socialhjälp.

3.3 Genomgång av författningar och andra gällande bestämmelser för vårdpersonal kompletteras med realistiska exempel.

3.4 En schematisk översikt ges över statens, landstingens och primärkommunernas skyldigheter och verksamhet inom hälso- och sjukvårdens och socialvårdens område.

Begreppen öppen och sluten vård definieras.

Tjänsteläkare- och distriktssköterskeorganisationen, förebyggande mödra- och barnavård, social tandvård (folktandvård, fri skoltandvård, mödratandvård), skolhälsovård och företagshälsovård behandlas ingående.

Rehabiliterande åtgärder inom olika vårdformer - sjukvård, arbetsvård, åldringsvård och barnavård - belyses med konkreta exempel.

Genomgång av sjukhusets organisation och administration begränsas till ett klarläggande av begrepp som kliniker, vård-, special- och serviceavdelningar. Vårdpersonalens och övrig personals arbetsuppgifter belyses.

Situationen för de psykiskt utvecklingsstörda och fysiskt handikappade belyses och befintliga vårdformer behandlas.

Orientering om socialvårdens uppgifter ges med tyngdpunkt på åldringsvården. Hemhjälp- och annan serviceverksamhet, hälsovård, sysselsättnings- och fritidsverksamhet samt boendeformer för pensionärer behandlas.

Barna- och ungdomsvårdens omfattning presenteras med utgångspunkt från barnavårdslagen, där barnavårdsnämndens förebyggande och ingripande verksamhet belyses. Orientering ges om barnavårdsanstalter.

Nykterhetsnämndens uppgifter, ingripande och vårdformer behandlas kortfattat.

Kort orientering om kriminalvårdens organisation. Anstaltsvård och öppna vårdformer diskuteras.

3.5 Med utgångspunkt från tidigare undervisning om rehabiliteringens mål bör undervisningen omfatta tillgängliga resurser för uppnående av målet samt utformningen av fysisk, psykisk och social träning, ADL-träning, tekniska hjälpmedel och deras användningsområden samt arbetsmässig träning.

Orientering om arbetsprövning, arbetsträning och skyddade verkstäder och deras betydelse bör ges. Arbetslaget för rehabilitering inom olika vårdinstitutioner och dess insatser belyses.

DELMOMENT

4 Hälso- och sjukvård

Gemensam utbildning

- 4.1 Vårdsituationen från patientens synpunkt
- 4.2 Sjukhusets och vårdavdelningens funktion, utformning och utrustning
- 4.3 Patientens allmänna omvårdnad
- 4.4 Arbetsställningar och lyftteknik
- 4.5 Grundläggande begrepp vid utredning av sjukdomstillstånd
- 4.6 Undersökningar och behandlingar
- 4.7 Speciell sjukdoms- och sjukvårdslära
- 4.8 Olycksfallsvård
- 4.9 Orientering om läkemedelsformer och om handhavande av läkemedel

Gren för hälso- och sjukvård samt åldringsvård

- 4.10 Grundläggande kliniska vårduppgifter
- 4.11 Vård vid vanliga sjukdomstillstånd inom akut- och långtidssjukvård
- 4.12 Fördjupad undervisning avseende rehabilitering
- 4.13 Principer för vård vid psykiska sjukdomstillstånd. Mentalhygien
- 4.14 Hemsjukvård
- 4.15 Sammanfattning av allmänna vårdprinciper

SYFTE

Undervisningen syftar till att eleven skall kunna

- 4.1-4.2 redogöra för begreppen hälsa och sjukdom

redogöra för vårdinrättningarnas och vårdpersonalens möjligheter att tillgodose de fordringar på god hälso- och sjukvård som ställs från den enskildes och samhällets sida

4.3-4.15 beskriva principer för patientens allmänna omvårdnad samt för observationer och rapportering i samband därmed

redogöra för elementära undersökningar och behandlingar samt registrering i samband därmed

demonstrera metoder för allmänna vårdmoment, elementära undersökningar och behandlingar samt konstgjord andning, i samtliga fall med beaktande av arbetsställningar och lyftteknik

beskriva metoder för speciell vård vid vanliga sjukdomstillstånd

redogöra för principer för omhändertagande vid olycksfall

beskriva hur principer för omvårdnad kan tillämpas i hemsjukvård

redogöra för hur patienten kan uppleva sjukdom, sjukhusvistelse, vårdsituation, olika vårdmoment, undersökningar och behandlingar samt för hur patienter med olika handikapp kan uppleva sin situation

redogöra för arbetsplatsens skyddsfrågor

INNEHÅLL

Period 1

4.1 Vårdsituationen från patientens synpunkt

Definition av hälsa och sjukdom

Att vara sjuk - konsekvenser för individen från fysisk, psykisk och social synpunkt: handikapp, hjälplöshet, omvårdnadsbehov, smärta, rädsla, oro, självupptagenhet, sjukhusvistelse med ny miljö och eventuellt upplevande av känslan av isolering m m
Operationsproblem

Att vårda sjuka: krav och förväntningar från patienter och anhöriga, personalens attityder, bemötande av patienter och anhöriga
Respekt för patientens integritet
Tystnadsplikt. Telefonkultur

4.2 Sjukhusets och vårdavdelningens funktion, utformning och utrustning

Sjukhuset: kliniker, vårdavdelningar, specialavdelningar, serviceavdelningar

Dagordning och dygnsrytm

Vårdavdelningens utformning och utrustning

Sjukrummets inredning och utrustning

Bilokalernas utrustning och funktion

Uppvärmning, belysning, ventilation och signalsystem

Sjuksängens konstruktion och utrustning

4.3 Patientens allmänna omvårdnad

Inskrivning och mottagande av patient

Inbäddning av sjuksäng

Morgon- och kvällstolett, övre och nedre toalett och munvård

Bäddning till rörlig patient

Patientens klädsel, av- och påklädning

Patientens måltider. Kostens sammansättning. Fullvärdig kost

för olika åldrar. Normalkost. Dietkost. Servering av måltider.

Matning. Vätske- och näringstillförsel. Psykologiska synpunkter på kostvanor

Observationer i samband med vården beträffande patientens tillstånd och beteende

Rapportgivning

Hjälp till patient i samband med uttömningar: givande av bäcken och urinflaska

Helövertvättning, dusch och bad

Hand-, fot- och hårvård

Förflyttningar av patient till rullstol, rullbord och stol samt transporter

Speciella problem i samband med handikapp: synskada, hörselnedsättning, rörelsesvårigheter och utvecklingsstörningar

4.4 Arbetsställningar och lyftteknik vid arbetsmoment som ställer speciella krav i dessa avseenden

4.5 Grundläggande begrepp vid utredning av sjukdomstillstånd

Sjukdomsorsaker

Symtom

Diagnostik

Sjukdomsförlopp

4.6 Undersökningar och behandlingar

Allmän behandling vid sjukdom, kausal och symtomatisk, rehabilitering samt hälsorådgivning

Mätning och registrering av kroppstemperatur, oral, axillär och rektal

Mätning och registrering av längd och vikt

Kontroll och registrering av pulsens frekvens och kvalitet

Kontroll och registrering av blodtryck, systoliskt och diastoliskt

Kontroll och registrering av andningsfrekvens

Provtagning och iakttagelser: urin, avföring, upphostning, kräkning

Lavemangsgivning, givande av stolpiller

Värme- och köldbekämpning

4.7 Speciell sjukdoms- och sjukvårdslära

Vård och iakttagelser i samband med illamående, kräkningar, kramper och feber

Principer för vård vid speciella sjukdomar

Sjukdomars indelning i grupper efter art och vårdbehov

Sjukdomar i cirkulationsorganen t ex hjärtinfarkt, förändringar i blodbilden, trombos

Sjukdomar i andningsorganen t ex främmande kroppar, inflammationer, allergier
Diabetes mellitus
Sjukdomar i njurar och urinvägar t ex inflammationer, stenbildningar
Sjukdomar i matspjälkningsorganen t ex sår, inflammationer, tumörer. Sjukdomar i tänder, tandkött och munhåla
Sjukdomar i rörelseapparaten t ex frakturer, reumatiska sjukdomar, fysiska handikapp
Infektionssjukdomar t ex ofta förekommande exantemsjukdomar, mag- och tarmsjukdomar
Psykiska insufficienstaganden t ex trötthetstillstånd, depressionstillstånd, psykosomatiska symtom

4.8 Olycksfallsvård
Förebyggande av olycksfall
Omhändertagande av skadade
Sår och sårvård
Principer för förbandsläggning
Mun-mot-mun-andning

4.9 Orientering om läkemedelsformer och om handhavande av läkemedel
Orientering om förvaring och handhavande av läkemedel
Läkemedelsformer
Intagning av läkemedel. Läkemedelsbiverkningar
Missbruk av läkemedel och stimulantia. Läkemedelsberoende

Period 2

4.10 Grundläggande kliniska vårduppgifter
Orientering rörande **vårdpraktiken**
Förebyggande åtgärder mot komplikationer på grund av sängläge: decubitus, trombos, kontrakturer, pneumoni och obstipation.
Tekniska hjälpmedel
Vård av svårt sjuka och medvetslösa patienter inklusive munvård
Bäddning till svårt sjuk patient. Byte av sänglinne
Att konfronteras med döden
Omhändertagande efter döden
Förberedelse till och omhändertagande efter undersökningar och behandlingar t ex röntgenundersökningar, punktioner, EKG
Pre- och postoperativ vård
Vätskebalans. Mätning av drycker. Anteckningar över tillförd vätskemängd
Aktiverande och rehabiliterande åtgärder i den dagliga vården
Psykisk aktivering. Kontakt med yttervärlden

4.11 Vård av patienter med vanliga sjukdomstillstånd inom akut- och långtidssjukvård

Period 3

4.12 Fördjupad undervisning avseende rehabilitering
Åtgärder för patientens rehabilitering som utförs av olika medlemmar i rehabiliteringslaget inom sjukvården

4.13 Principer för vård vid psykiska sjukdomstillstånd
Neuroser. Förstämmningssjukdomar. Utvecklingsstörningar. Mentalhygien

4.14 Hemsjukvård
Förvaring och handhavande av läkemedel i hemmet
Förhyrning av hjälpmedel och utensilier
Tillverkning av enklare hjälpmedel

4.15 Sammanfattning av allmänna vårdprinciper, repetition och fördjupning av olika delmoment såsom t ex vårdsituationen från patientens synpunkt, patientens omvårdnad, undersökningar och behandlingar, sjukdomar och vård i samband därmed

KOMMENTARER

Undervisningen skall genomföras med c 5 vt i period 1, c 2 vt i period 2 (undervisningen kan koncentreras och ges i anslutning till vårdpraktiken i medicinsk eller kirurgisk sjukvård resp långtidssjukvård) och c 15 vt i period 3.

Lärostoffet har uppdelats på perioderna 1, 2 och 3 med avsikt att i period 1 ge grundläggande kunskaper, som efter linjevalet i period 2 kan specialinriktas för att i period 3 repeteras och fördjupas.

Vid all undervisning bör vikten av information till patienten betonas liksom betydelsen av att observationer angående patientens tillstånd rapporteras. Medicinsk terminologi bör användas i den omfattning som förekommer i dagligt tal inom vårdarbetet.

Studiebesök på vård- och specialavdelningar bör ingå.

Period 1

4.1 Undervisningen bör speciellt klargöra den psykologiska reaktionen hos människor i samband med sjukdom varvid hänsyn bör tas till bl a patientens ålder och sjukdomstillstånd. Undervisningen om tystnadsplikt och sättet att bemöta patienter och anhöriga bör belysas med konkreta exempel.

4.2 Med utgångspunkt från den stora enheten - sjukhuset - kan man successivt behandla allt mindre enheter för att slutligen beskriva vårdavdelningen - sjukrummet. Därvid framhålls sambanden mellan institutionens utformning och utrustning och olika vårdfunktioner.

4.3 Patientens allmänna omvårdnad omfattar vårdmoment där det är av största vikt att eleven förvärvar och tränar riktiga arbetsställningar och god lyftteknik. Vid inskrivning och mottagande av patient bör bland annat betonas ansvaret för tillvaratagande av patientens tillhörigheter t ex kläder, pengar och smycken. Förutom metodiken, som i detta avsnitt demonstreras och övas, bör undervisningen klargöra vad det innebär för patienten att bli tvättad, matad, på- och avklädd osv samt hur patienter med olika handikapp upplever sin situation (om gruppindelning, se anvisningarna till timplanen).

4.4 Undervisning avseende arbetsställningar och lyftteknik integreras genomgående i undervisningen om de olika arbetsmomenten. Det torde ändå finnas anledning att sammanfatta de arbetsmoment som ställer speciella krav i dessa avseenden: principerna för lyftteknik och arbetsställningar samt individuell kontroll av hur eleverna tillämpar dessa principer.

4.5 Avsnittet om grundläggande begrepp vid utredning av sjukdomstillstånd inleds lämpligen med definition av begreppen inre och yttre sjukdomsorsaker. Därvid görs en genomgång av ofta förekommande orsaker till sjukdom t ex yttre våld, mikroorganismer, psykisk stress, födans sammansättning, gifter, allergener, värme och köld. Observationer gällande barn betonas speciellt. Problemet barnmisshandel beaktas.

4.6 Undervisningen om undersökningar och behandlingar kompletteras med demonstration och metodövningar. (Om gruppindelning, se anvisningarna till timplanen). Dessa bör även omfatta patientens förberedelse och eftervård i samband med undersökningar och behandlingar samt iordningställande och omhändertagande av utrustning. Anknytning bör göras till de författningar och bestämmelser som är tillämpliga i detta kursmoment.

4.7 I undervisningen beträffande speciell sjukdoms- och sjukvårdslära bör följande särskilt beaktas: orsak, förekomst, symtom, diagnostik, sjukdomsförlopp, komplikationer, behandling och vårdprinciper.

4.8 Beträffande olycksfallsvården läggs tyngdpunkten på förebyggande av olycksfall med beaktande av olycksfall bland barn och åldringar. Principer för första hjälpen vid olycksfall bör klargöras ingående. Orientering ges om primär och sekundär sårsläkning och om grundläggande sårvård. Övningar genomförs i förbandsläggning omfattande snabbförband och tubgas.

Konstgjord andning enligt mun-mot-mun-metoden demonstreras och övas. (Om gruppindelning, se anvisningarna till timplanen).

4.9 Undervisningen angående läkemedel ges som en orientering vad gäller avsnitten handhavande och förvaring av läkemedel. Vid undervisningen beträffande intagning av läkemedel, läkemedelsbiverkningar, missbruk av läkemedel och stimulantia samt läkemedelsberoende belyses betydelsen av att vårdpersonalen rapporterar sina iakttagelser till den som ansvarar för utdelningen av läkemedel.

Period 2

4.10 Information om den kommande vårdpraktiken bör omfatta praktikavdelningens funktion och utformning, aktuella tjänstgöringsschemata och arbetsbeskrivningar samt uppgift om hur elevens prestationer bedöms m m.

Den teoretiska undervisningen bör föregå elevens kontakt med vissa kliniska vårduppgifter speciellt beträffande "vård av svårt sjuka" och "att konfronteras med döden" varför dessa lektioner bör läggas i början av den kliniska undervisningsperioden. För eleven aktuella anpassningssvårigheter i vårdarbetet tas när så erfordras upp till behandling i undervisningen, lämpligen i konferensform.

Vikten av och principerna för aktivering och rehabilitering i den dagliga vården bör belysas med konkreta exempel.

4.11 Förutom de i undervisningen tidigare angivna sjukdomarna och sjukdomstillstånden kan vanliga sjukdomstillstånd som eleverna kommer i kontakt med under sin kliniska utbildning tas upp och belysas. Munvård vid olika tillstånd behandlas.

Period 3

4.12 Undervisningen läggs lämpligen upp med utgångspunkt från konkreta situationer speciellt i samband med vård av långtidssjuka. Betydelsen av samarbete mellan olika personalkategorier poängteras.

4.13 I undervisningen beträffande psykiska sjukdomar bör den oskarpa gränsen mellan hälsa och sjukdom behandlas. Bemötande av patienter med förstämningssjukdomar samt förebyggande åtgärder vid risk för suicidium belyses. Angående utvecklingsstörningar kan undervisningen ges med utgångspunkt från konkreta exempel.

4.14 Hemsjukvården omfattar moment som eleven tidigare är förtrogen med. Studierna bör därför omfatta anpassning av tidigare inhämtade kunskaper till hemsjukvård och sådant som är speciellt för vård av sjuka i hemmet t ex information angående aktuella bestämmelser i läkemedelsförordningen, husapoteket, möjligheter att hyra utensilier m m. Vidare bör demonstration och övning i att tillverka enkla hjälpmedel ingå. Vikten av att anvisningar om aktivering av patienten följs bör framhållas.

4.15 Sammanfattningen av allmänna vårdprinciper kan lämpligen ske i form av praktikfall. Möjligheten till samordning med övriga huvudmoment bör beaktas.

DELMOMENT

5 Åldringsvård

Gemensam utbildning

- 5.1 Attityder till och reaktioner inför åldrandet. Åldrandet ur olika aspekter
- 5.2 Pensioneringen - att vara pensionär
- 5.3 Föreningars och organisationers verksamhet för äldre
- 5.4 Översikt av samhällets service åt och aktiviteter för äldre
- 5.5 Ålderdomshemmet

Gren för hälso- och sjukvård samt åldringsvård

- 5.6 Pensionärens flyttning till ålderdomshemmet
- 5.7 Den dynamiska miljön
- 5.8 Åtgärder för pensionärens aktiviteter
- 5.9 Det individuella vårdbehovet. Dagliga vårduppgifter
- 5.10 Vård av pensionär med ökat hjälpbehov
- 5.11 Ålderdomshemmets hygieniska skötsel
- 5.12 Fördjupad undervisning avseende åldrandet ur olika aspekter
- 5.13 Åldringsvårdens organisation och funktion

SYFTE

Undervisningen syftar till att eleven skall kunna

- 5.1 ange vanliga attityder till och reaktioner inför äldre och åldrandet samt kunna ange den sociala, ekonomiska, fysiska och psykiska utvecklingen i stora drag i en människas liv från medelåldern och framåt
- 5.2 ange faktorer av betydelse för individens upplevelse av och anpassning till den ändrade livssituationen i samband med pensioneringen
- 5.3 ange föreningar och organisationer som har verksamhet för äldre och ge exempel på deras olika verksamhetsformer
- 5.4 ange konkreta åtgärder i samhällets service åt de äldre i fråga om hälsovård, fritid, aktivitet, kontakt, bostadsfrågor, ekonomi och den dagliga livsföringen

- 5.5 ange faktorer i ålderdomshemmets utformning som framhäver dess karaktär av boendeform
- 5.6 redogöra för mottagande av pensionär och hjälp till anpassning vid ankomsten till ålderdomshemmet
- 5.7 definiera begreppet dynamisk miljö och ge exempel på hur personalen kan bidra till denna
- 5.8 redogöra för olika aktiviteter som pensionären kan delta i inom och utanför ålderdomshemmet
- 5.9 - 5.10 beskriva principer och metoder för dagliga, grundläggande vårduppgifter inom ålderdomshemmet med tillvaratagande av pensionärens egen funktionsförmåga
- 5.12 beskriva objektiva tecken på psykiska och fysiska förändringar i samband med åldrandet samt ange vanliga sjukdomstillstånd hos äldre
- 5.13 redogöra för huvuddragen i åldringsvårdens organisation och funktion

INNEHÅLL

Period 1

5.1 Attityder till och reaktioner inför åldrandet. Åldrandet ur olika aspekter
Attityder till och reaktioner inför äldre och åldrandet, successiva förändringar hos individen och omgivningen. Elevens egen uppfattning och inställning

Sammanställning av den sociala och ekonomiska utvecklingen för individen beträffande
utbildning - studieekonomi
arbete - lön
familj - hem - vänkrets
olika engagemang i samhällslivet t ex föreningsliv, förtroendeuppdrag
hobby - kultur - intressen
pensionering - allmän ålderspension, allmän tjänstepension
arv och testamente

Sammanställning av normala och för individen märkbara fysiska åldersförändringar i hud och slemhinnor, käkar och spottkörtlar, rörelseapparaten, nervsystemet och sinnesorganen, ämnesomsättningen och fortplantningsorganen

Sammanställning av normala och för individen märkbara psykiska åldersförändringar beträffande minne, sömn, reaktionsförmåga

5.2 Pensioneringen - att vara pensionär
Hur individen upplever och anpassar sig till den ändrade livssituationen som pensionär med avseende på den ökade fritiden, behovet av aktivitet, behovet av kontakt, bostadsfrågan, ekonomi

5.3 Föreningars och organisationers verksamhet för äldre
Pensionärsföreningar, ideella organisationer, bildningsförbunden,
politiska organisationer, privata initiativ - företag och intres-
seföreningar
Samverkan mellan föreningar och organisationer beträffande verk-
samhet för äldre

5.4 Samhällets service åt och aktiviteter för de äldre
Socialstyrelsens råd och anvisningar om hur samhällets service och
aktiviteter för de äldre skall ordnas
Primärkommunens roll för pensionärerna och för handikappade,
socialnämndens verksamhet, uppsökande verksamhet
Samhällets service och aktiviteter för pensionärer och handikap-
pade med avseende på:
hälsovård, fritid, aktivitet och kontakt, bostadsfrågan, ekonomin,
den dagliga livsföringen

5.5 Ålderdomshemmet
Planering, läge, utformning och inredning
Översikt av funktionen
Ansvar, tillsyn och ledning

Period 2

5.6 Pensionärens flyttning till ålderdomshemmet
Kontakter som föregår beslutet att flytta till ålderdomshemmet
Formaliteter i samband med flyttningen.
Att flytta till ålderdomshemmet
Mottagande av ny pensionär på ålderdomshemmet. Hjälptill anpass-
ning till bostaden, miljön och det dagliga livet inom ålderdoms-
hemmet
Inpassandet av personliga tillhörigheter i pensionärsbostaden som
t ex möbler
Kontakt med och information till anhöriga i samband med inflytt-
ningen

5.7 Den dynamiska miljön. Vårdpersonalens medverkan i denna
Relationer mellan pensionärer och personal. Personalens inställ-
ning till pensionärerna och respekt för individens integritet och
självbestämmande samt för rätten till en personlig livsföring
Möjligheterna till samarbete mellan pensionärer, anhöriga, perso-
nal, socialnämnd och socialtjänstemän
Firande av helger och högtidsdagar

5.8 Åtgärder för pensionärens aktiviteter
Aktiviteter inom och utanför ålderdomshemmet - för samvaro, kultur-
och hobbyverksamhet, underhållning och sysselsättning
Åtgärder för att stimulera och underlätta en bibehållen kontakt
med den tidigare miljön
Gymnastik och motion
Tekniska hjälpmedel och pensionärens träning att sköta sin dagliga
livsföring

5.9 Det individuella vårdbehovet. Dagliga vårduppgifter
Mål för omvårdnaden
Riktlinjer för bibehållande och träning av pensionärens egen
funktionsförmåga i den dagliga vården
Dygnsrytmen inom ålderdomshemmet. Vårdåtgärdernas omfattning

Bädd, bäddning, vilställningar, hjälp till uppstigning och förflyttning

Personlig hygien: morgon- och kvällstoalett, bad, dusch, hand- och fotvård, hårvård. Daglig munvård, protesvård

Pensionärernas måltider. Synpunkter på kost för äldre. Servering av måltider. Psykologiska synpunkter på kostvanor

Iakttagelser, registrering och rapportering samt vissa hälsovårdande åtgärder beträffande pensionärens psykiska och fysiska tillstånd

Provtagningar, undersökningar och behandlingar

Åtgärder i samband med pensionärs vistelse utanför ålderdomshemmet
Åtgärder vid pensionärs flyttning från ålderdomshemmet

5.10 Vård av pensionär med ökat hjälpbehov
Allmänt om sjukdomstillstånd hos äldre. Pensionärens upplevelse av sjukdom - ökat hjälpbehov, attityder till och krav på personal och närstående
Dygnsrutiner för pensionärer som är sjuka. Speciella vårdåtgärder vid sjukdom
Läkemedel. Orientering om bestämmelser för läkemedlens förvaring och utdelning på ålderdomshemmet. Iakttagelser i samband med intagande av läkemedel. Observation av verkan och eventuella biverkningar

Åtgärder i samband med dödsfall

5.11 Ålderdomshemmets hygieniska skötsel
Daglig städning, tvätt samt skötsel och underhåll av inredning, textilier, utrustning och inventarier i serviceutrymmen - gemensamma lokaler bilokaler pensionärernas bostäder
Speciella synpunkter på skötsel av pensionärernas personliga tillhörigheter som möbler och kläder

Period 3

5.12 Åldrandet ur olika aspekter - fördjupad undervisning

Definition och utveckling av begreppen gerontologi - geriatrik

Objektiva tecken på psykiska och fysiska förändringar i samband med åldrandet

Vanliga sjukdomstillstånd hos äldre i rörelseapparaten
nervsystemet och sinnesorganen
matspjälkningsorganen, munhålan organ
andningsorganen
cirkulationsorganen
urinorganen

Psykiska sjukdomstillstånd hos äldre

Avvikelser i sjukdomsbilden med avseende på t ex symtom, läkningsförlopp och tillfrisknande
Komplikationer vid sjukdom, kraftnedsättning och sängläge

Diskussion omkring elevernas erfarenheter och uppfattningar angående egna och andras attityder till och reaktioner inför åldrandet och de äldres anpassning till förändrade livssituationer.

5.13 Åldringsvårdens organisation och funktion
Åldringsvårdens organisation för service och aktiviteter
i den egna bostaden
vid dagcentra
i pensionärshem, ålderdomshem och andra kollektiva boendeformer

Vårdbiträdets roll och funktion i åldringsvården
Pensionärernas upplevelser av vårdssituationen, vårdåtgärderna och aktiveringen.

KOMMENTARER

Undervisningen skall genomföras med c 2 vt i period 1, c 1 vt i period 2 (undervisningen kan koncentreras och ges i anslutning till vårdpraktiken på ålderdomshem) och c 4 vt i period 3.

Undervisningens innehåll har beskrivits mycket detaljerat och med avsikten att genomgående beskriva situationen från pensionärens egen synpunkt. Kursinnehållet för period 1 inriktas huvudsakligen på den subjektiva bilden av åldrandet och pensionärens situation. De mer påtagliga - objektiva - förändringarna behandlas under period 3. Det är viktigt att eleven introduceras om värden av de äldre genom en undervisning som framhäver även de fördelar som åldrandet och pensioneringen medför eller kan medföra under gynnsamma förutsättningar inte minst i vårdssituationen. Genom att behandla de mer grava förändringarna först under period 3 tillvaratas möjligheterna att presentera åldrandet ur olika aspekter som en kontinuerlig process med **betoning av de gradvisa förändringarna.**

Under period 2 är kursinnehållet inriktat på verksamheten inom ålderdomshemmet för att förutsättningar skall skapas för en integrerad undervisning.

5.1 Undervisningen inleds med en inventering av elevernas egna attityder till och reaktioner inför äldre och åldrandet, för att sedan vidgas till att omfatta vanliga och tänkbara attityder och reaktioner inom hemmet - familjen, på arbetsplatsen och i samhället dvs i affärer, på gatan och på allmänna samfärdsmedel. Åldersförändringarna presenteras med vikten lagd på individens egna och omgivningens möjligheter att stödja eller kompensera funktionsförändringarna.

5.2 Följande frågor och förhållanden belyses

Hur man upplever den ökade fritiden, speciellt den första tiden då man inte längre har ett arbete. Känslan av att vara överflödig. Känslan av att ha tid för intressen och hobbies, för familj och vänner. Olika former av yrkesverksamhet, successiv pensionering - deltidsarbete, lättare arbetsuppgifter, förenings- och förtroendeuppdrag. Grupper vilkas verksamhetsgrad inte berörs av pensioneringsålder, t ex företagare, hemmaarbetande kvinnor, konstnärer.

Behov av aktivitet i olika avseenden. Aktivitetens betydelse för fördröjande av åldrandet. Motivation och stimulering till aktivitet. Orsaker till inaktivitet. Komplikationer i samband med inaktivitet.

Kontaktbehov och -förmåga hos äldre. Emotionella förändringar. Självkänsla och livsmod. Kontaktlöshet. Isolering. Hur upplever man att eventuellt plötsligt bli ensam och hur klarar man av det?

Pensionärernas bostadsförhållanden. Hur bostadens läge och kvalitet inverkar på pensionärernas möjligheter att bo kvar i sina hem. Faktorer som kan framkalla behov av bostadsbyte och pensionärens upplevelser av ett sådant med byte av omgivning, grannar, affärer etc.

Pensionens storlek. Förändringar i den ekonomiska situationen i och med pensioneringen. Pensionärernas levnadsstandard. Lönsamheten av att arbeta efter pensioneringen.

5.3 Undervisningens tyngdpunkt kan läggas på den förening eller organisation som finns representerad på skolorten och som man om möjligt kan få kontakt med i undervisningen.

5.4 Socialstyrelsens råd och anvisningar presenteras översiktligt. Innehållet kan i aktuella delar utgöra utgångspunkt för undervisningen i efterföljande avsnitt. Följande moment i samhällets åtgärder för pensionärer belyses:

Skilda former av aktiviteter och deras betydelse - funktionsträning, gymnastik, fotvård, kultur- och hobbyverksamhet, samvaro, resor, kursverksamhet, utbildningsmöjligheter.

Åtgärder för att pensionären skall kunna bo kvar i egen bostad eller i pensionärshem, ålderdomshem och andra kollektiva boendeformer.

Kommunalt bostadstillägg. Bostadsförbättringslån.

Den dagliga livsföringen, matsservering - matdistribution, städpatruller, social hemhjälp - hemsamariter, hemvårdarinnor, hemsjukvård, rehabiliteringsverksamhet och specialåtgärder i bostaden för att pensionären skall kunna klara sina aktiviteter själv. Tekniska hjälpmedel för det dagliga livet. Färdtjänst.

5.5 Ålderdomshemmets planering, läge, utformning och inredning för att åstadkomma en funktionsvänlig och trivsamt miljö för pensionärer och personal belyses. Följande moment bör beaktas:

de olika lokalernas utformning och inredning
pensionärsbostäderna
serviceutrymmen - gemensamma lokaler
bilokaler

inredningsdetaljer för förebyggande av olycksfall
anordningar för belysning
signalsystem och brandalarmsystem

Översikt beträffande ålderdomshemmets funktion kan omfatta:

arbetslagets sammansättning - vårdbiträden, ekonomipersonal,
vaktmästare, undersköterskor, föreståndare och biträdande före-
ståndare, läkare, arbetsterapeut, terapibitråde, sjukgymnast,
sysselsättningshandledare, gymnastikledare, fotvårdsspecialist,
bibliotekarie

samarbete mellan olika personalkategorier
samarbete - samråd mellan pensionärer, personal och socialnämnd
demokrati i arbets- och boendemiljö

arbetstider, måltider, skyddskläder och tillämpning av vissa
bestämmelser beträffande arbetet: tystnadsplikt, mottagande av
gåvor, testamente, köp.

Beträffande ansvar, tillsyn och ledning av ålderdomshemmet be-
lyses socialnämndens och socialförvaltningens funktion samt till-
syns- och besvärsmyndigheter.

5.6 Undervisningen beträffande pensionärens flyttning till
ålderdomshemmet sker lämpligen med utgångspunkt från hur pensio-
nären upplever sin situation.

5.7 Rätten till personlig livsföring såsom beträffande behov
av personligt utrymme, mottagande av besök, sexualliv, alkoholvanor,
religion och övriga individuella behov och önskemål betonas.

5.8 Åtgärder för pensionärens aktiviteter belyses med ut-
gångspunkt från konkreta exempel.

5.9 Det är viktigt att undervisningen framhäver att målet
för omvårdnaden är hjälp till rörelse- och aktivitetsbefrämjande
livsföring och en meningsfull tillvaro samt att vårdåtgärdernas
omfattning begränsas till det individuella behovet av tillsyn och
omvårdnad.

5.9-5.10 Undervisningen skall beträffande principer och metoder
för grundläggande vårduppgifter bygga på undervisningen i huvud-
momentet hälso- och sjukvård. Detta avsnitt skall endast belysa
tillämpningen av principer och metoder inom ålderdomshemmet.

5.11 Undervisningen skall beträffande principer och metoder för ålderdomshemets hygieniska skötsel bygga på undervisningen i huvudmomentet mikrobiologi och hygien. Detta avsnitt skall endast belysa tillämpningen av principer och metoder inom ålderdomshemmet.

5.12-5.13 Undervisningen läggs lämpligen upp med utgångspunkt från konkreta situationer och elevernas erfarenheter under vårdpraktiken.
Studiebesök vid pensionärshem, bostadshotell, servicehotell, dagcentrum kan ingå.

DELMOMENT

6 Psykologiska aspekter i vårdarbetet

Gren för hälso- och sjukvård samt åldringsvård

- 6.1 Patientens / pensionärens behov av information och hur denna ges
- 6.2 Relationer patient / pensionär - personal - anhöriga
- 6.3 Samarbetsfrågor

SYFTE

Undervisningen syftar till att eleven skall kunna

- 6.1 redogöra för betydelsen av information till patienten / pensionären
- 6.2 beskriva speciella problem som uppstår i samband med sjukdom och institutionsvistelse och belysa önskade relationer patient/pensionär-personal - anhöriga
- 6.3 beskriva faktorer av betydelse för samspelet inom arbetslaget och för skapande av terapeutisk miljö.

INNEHÅLL

Period 3

- 6.1 Patientens / pensionärens informationsbehov
Information vid ankomsten till sjukhuset - ålderdomshemmet
Fortlöpande information
- 6.2 Relationer patient / pensionär - personal - anhöriga
Ofta förekommande problem i samband med sjukdom och sjukhusvistelse
Patientcentrerad vård
Bemötande av patienter/pensionärer och anhöriga
- 6.3 Samarbete på arbetsplatsen
Samspelet inom arbetslaget: roller och rollförväntningar
Gemenskaps- och trygghetsbehov
Orientering om person- och prestationsbedömning

KOMMENTARER

Undervisningen skall genomföras med c 2 vt i period 3.

Undervisningen bör genomföras som diskussioner och grupparbeten med utgångspunkt från konkreta situationer och elevernas egna erfarenheter.

6.1-6.2 I dispositionen upptagna moment koncentreras till hur individen upplever sin vårdssituation och betydelsen av personalens uppträdande och attityder.

6.3 Undervisningen om samarbetet inom vårdavdelningen kan med utgångspunkt från elevens egen situation belysa individens krav och förväntningar på sitt arbete.

Eleven informeras om syftet med och utformningen av den bedömning som sker under vårdpraktiken.

Barnkunskap på vårdlinje, årskurs 1

DELMOMENT

1 Barnets utveckling

Gemensam utbildning

1.1 Havandeskap och förlossning. Barnets omställning under nyföddhetsperioden.

1.2 Barnets fysiska och psykiska utveckling under olika stadier, främst spädbarns- och småbarnsåldern

Gren för barna- och ungdomsvård

1.3 Barnets behov och vanor

1.4 Barndomsupplevelsernas betydelse för barnets utveckling. Samspelet mellan barnet och dess miljö

1.5 Utvecklingen under skolåldern och puberteten

1.6 Barnets anpassning till skolsituationen

1.7 Barnets inställning till religion. Barnsexualitet

1.8 Vanliga anpassningssvårigheter, beteenderubbningar, psykiska utvecklingsstörningar och fysiska handikapp hos barn och ungdom

1.9 Barnobservationer

SYFTE

Undervisningen syftar till att eleven skall kunna

1.1 identifiera de under nyföddhetsperioden vanligast förekommande företeelserna

1.2 redogöra för barnets fysiska utveckling och för de motoriska, emotionella, sociala, intellektuella och språkliga funktionerna i olika stadier samt i anslutning till utvecklingen förekommande anpassningsproblem

1.3 redogöra för barnets behov och vanor

1.4 redogöra för vanliga uppfostringsfrågor med utgångspunkt från konkreta situationer

1.5 redogöra för utvecklingen hos barn och ungdom

1.6 ange konkreta faktorer i barnets skolanpassning

1.7 ange vanliga sexuella beteenden hos barn

1.8 ange vanliga anpassningssvårigheter, beteenderubbningar, psykiska utvecklingsstörningar och fysiska handikapp hos barn och ungdom

1.9 ange olika beteenden som bör observeras hos barn

INNEHÅLL

1.1 Befruktning och fosterutveckling. Tecken på och fastställande av havandeskapet
Hälsovård under havandeskapet
Den normala förlossningens förlopp
Vård av nyfödd
Vård av den nyblivna modern. Amning, näringstillförsel

Rooming-in-system. Faderns roll
Efterkontroll vid mödravårdscentral
Barnets omställning efter födelsen

1.2 Viktökning och längdtillväxt. Tandsprickning och tandömsning. Benstommens utveckling. Motoriska, emotionella, sociala, intellektuella och språkliga funktioner i olika åldrar
Förståelse för barns beteende i olika åldrar. Barnobservationer

1.3 Barnets emotionella behov. Vanor i samband med måltider, sömn och toalett. Miljöns och dygnsrytmens anpassning till barnets utveckling. Avvägning mellan aktivitet och vila

1.4 Barndomsupplevelsernas betydelse från psykologisk synpunkt. Barnets självständighetsbehov. Konflikter mellan det naturliga beteendet och de förväntningar som ställs på barnet. Olika uppfostringsmetoder

1.5 Utveckling under skolåldern och kort orientering om utvecklingen under puberteten. Kroppslig underutveckling. Övervikt

1.6 Nybörjarens skolanpassning. Skolmognad. Skolsvårigheter. Skolklassen som kollektiv

1.7 Barn och religion. Barns sexuella utveckling. Sexualupplysning

1.8 Speciella problem i arbetet med barn. Tillfälliga anpassningsstörningar. Trots, aggressivitet, ängslan, blyghet, kamratkonflikter, fantasi och verklighet, svartsjuka, matvägran, sömnstörningar m m
Orientering om psykiska utvecklingsstörningar och fysiska handikapp, deras orsaker, symptom och behandling

1.9 Observationer av barns beteende på olika mognadsstadier och i skilda situationer.

KOMMENTARER

Undervisningen skall genomföras med c 2 vt i period 1, c 1 vt i period 2 och c 7 vt i period 3.

I undervisningen ges längdsnitt av utvecklingen från födelsen till mogen ålder samt beteendeprofiler över olika utvecklingsstadier med tonvikt på de motoriska, emotionella, intellektuella och sociala funktionerna. Miljöns inflytande på den intellektuella utvecklingen och den känslomässiga trygghetens betydelse för personligheten betonas.

Undervisningen konkretiseras genom observationer av barn i olika åldersstadier. Dessa observationsövningar sker på lektionstid dels med hjälp av filmer och diabilder och dels på institutioner i samarbete med handledarna. Läraren ger instruktioner i observationsmetodik, gör vissa gemensamma observationer med eleverna, ger eleverna olika uppgifter, låter eleverna observera individuellt och i grupp och under arbete med självinstruerande materiel samt går igenom observationerna.

Undervisningen om barns utveckling måste nära anknytas till ämnet psykologi.

DELMOMENT

2 Barnets dagliga vård

Gemensam utbildning

2.1 Barnets dygnsrytm och vanor

2.2 Utrustning för barnets dagliga vård. Vård av nyfödda barn, spädbarn och småbarn. Renlighetsträning. Tandvård

2.3 Spädbarns och småbarns näringsbehov och kost

2.4 Barnolycksfall i hemmet

Gren för barna- och ungdomsvård

2.5 Barnets dagliga omvårdnad inom institutionen

2.6 Personlig hygien, sömn, utevistelse och rekreation för skolbarn och tonåringar

2.7 Näringsbehov hos barn och ungdomar i olika åldrar. Kostens sammansättning. Specialkost

2.8 Förebyggande av barnolycksfall. Olycksfallsvård. Trafikträning

2.9 Vård av sjuka och handikappade barn

2.10 Sammanfattning av allmänna principer vid vård av barn

SYFTE

Undervisningen syftar till att eleven skall kunna

2.2 ange principer och metoder för daglig omvårdnad av barn i olika åldrar och redogöra för vilken utrustning som erfordras för vården

2.3 redogöra för näringsbehov och kostvanor speciellt i spädbarns- och småbarnsåldrarna

2.4 ange vanliga barnolycksfall i hemmet

2.5 redogöra för principer vid daglig omvårdnad av barn på institution

2.6 redogöra för metoder för omvårdnad av barn i olika åldrar med tonvikt på sådana åldersgrupper som praktiken ej omfattar

2.7 ge exempel på matsedlar för barn i olika åldrar med hänsyn till näringsvärde, pris och kvalitet samt redogöra för de vanligaste förekommande specialkosterna för barn

2.8 redogöra för åtgärder för förebyggande av barnolycksfall

2.9 redogöra för allmänna principer för vård och sysselsättning av sjuka barn i hemmet

2.10 efter repetition ge en sammanfattning av vårdprinciperna

INNEHÅLL

2.1 Barnets dygnsrytm: sömn och vila, utevistelse, lek och sysselsättning
Iakttagelser över barnets behov av vila och sömn

2.2 Sovplatsen. Sängutrustningen och dess vård. Klädutrustning och klädvård
Skötplats. Skötsaker
Barnets personliga hygien. Bad och tvättning. Klädsel under olika årstider. Av- och påklädning
Toalettvanor. ~~T~~ändernas dagliga vård

2.3 Spädbarnets kost med psykologiska aspekter på amning och avvänjning. Kompletterande kost. Småbarnskost. Kost och karies, fluor, A-D-vitamin. Kostcirkeln. Förslag till matsöjlar för barn. Servering av måltiderna. Matvanor. Matvägran

2.4 Orientering om de vanligaste barnolycksfallen i hemmet. Åtgärder för förebyggande av barnolycksfall

2.5 Barns dagliga vård i anknytning till barnvårdspraktiken

2.6 Personlig hygien, vanor, vila och aktivitet hos skolbarn och ungdomar

2.7 Näringsberäkningar och kostnadsberäkningar på förslag till matsedlar för barn i olika åldrar. Val av riktiga födoämnen för kosten betr pris och kvalitet. Specialkost för barn med olika dietföreskrifter
Demonstrationer av halvfabrikat och industriberedd barnmat
Demonstrationer och tillredning av spädbarns- och småbarnskost

2.8 Olika typer av barnolycksfall. Åtgärder för att höja säkerheten. Tillsyn. Trafikträning

2.9 Sängläge och sysselsättning. Tarmhygien. Munvård hos sjuka barn. Iakttagelser och rapportering. Vård av barn med infektionssjukdomar. Medicingivning. Förslag till olika sysselsättningar för sjuka barn
Vård av handikappade barn.

KOMMENTARER

Undervisningen skall genomföras med c 2 vt i period 1, c 1 vt i period 2 och c 9 vt i period 3.

Undervisningen skall inriktas på att skapa förståelse för att de olika momenten i barnets omvårdnad måste uppfattas som en helhet och anpassas till barnets individuella behov.

DELMOMENT

3 Lek och andra aktiviteter hos barn

Gemensam utbildning

3.1 Barnets lekutveckling

3.2 Lek- och sysselsättningsmaterial

Gren för barna- och ungdomsvård

3.3 Lek och aktivitet i förskoleåldern

3.4 Lek och aktivitet i skolåldern och tonåren

3.5 Framställning av leksaker och sysselsättningsmateriel

3.6 Bild- och formarbete

3.7 Dramatiska och musikaliska aktiviteter

3.8 Sammanfattning av principer för barns och ungdomars aktiviteter

SYFTE

Undervisningen syftar till att eleven skall kunna

3.1 redogöra för lekens betydelse ur psykologisk, pedagogisk och terapeutisk synvinkel

3.2 redogöra för lek- och sysselsättningsmaterial anpassat till olika utvecklingsstadier

3.3 redogöra för lämpliga arbetsformer för barn i förskoleåldern

3.4 redogöra för lämpliga arbetsformer för barn i skolåldern och tonåren

3.5 redogöra för principer och metoder i framställning av enkla sysselsättningsmateriel och för hur man stimulerar skapande aktiviteter hos barn

3.6 redogöra för det fria skapandets betydelse för barns utveckling

3.7 ange dramatiska och musikaliska aktiviteters betydelse för barns utveckling

INNEHÅLL

3.1 Lekens betydelse för barnets utveckling. Lekstadier och lekformer. Lek och sysselsättning som integrerade delar av barnets dagsprogram. Principer för träning av olika funktioner genom lek

3.2 Fordringar på leksaker och sysselsättningsmaterial i olika åldrar. Lek och sinnesutveckling. Vikten av barnsäkra leksaker

3.3 Gradvisa förändringar i lekens inriktning och kraven på lek- och sysselsättningsmaterial. Att leka i grupp. Barnlitteratur. Musikaliska och dramatiska aktiviteter. Det fria skapandet

3.4 Hobbyverksamhet. Experiment. Idrotts- och tävlingsregler. Naturstudier och friluftsliv. Litteratur, seriemagasin, veckopress, TV, radio och film. Musik och teater

3.5 Tillverkning av enkla tycleksaker. Praktiska övningar med olika material. Övningar i sagoberättande, fingerlekar, dramatiskt skapande

3.6 Utveckling av barns bild- och formuttryck. Bild- och formverksamhet i olika åldrar. Sätt att stimulera det fria skapandet. Intuitiv lek. Grupparbete

3.7 Rytmska övningar. Improvisationer och dramatisering. Sånger och visor. Sånglekar

3.8 Sammanfattning av principer för aktiviteter på olika åldersstadier.

KOMMENTARER

Undervisningen skall genomföras med c 1 vt i period 1, 1 vt i period 2 och c 4 vt i period 3.

Eleverna bör göras förtrogna med lämplig lek- och sysselsättningsmateriel genom demonstrationer och studiebesök vid institutioner och lekplatser. De bör få tillverka enkla tycleksaker, själva handskas med olika material och öva sig i lekar, sagoberättande, bild- och formarbete och dramatiskt skapande samt få insikt om litteratur för de aktuella åldrarna.

DELMOMENT

4 Barnet i familj och på institution. Könrollsfrågan.
Barnet i samhället. Arbetsplatsens skyddsfrågor

Gemensam utbildning

- 4.1 Barnet i hemmiljö
- 4.2 Barnet i institutionsmiljö
- 4.3 Barnet i samhället

Gren för barna- och ungdomsvård

- 4.4 Familjeformer och familjefunktioner. Könrollsfrågan
- 4.5 Familjens juridiska förhållanden
- 4.6 Samlevnads- och anpassningsfrågor inom familjen
- 4.7 Familjerådgivning
- 4.8 Barninstitutionens planering, inredning och utrustning. Åtgärder för trivsel. Skyddsfrågor
- 4.9 Hygieniska åtgärder, skötsel och underhåll beträffande lokaler, inredning och utrustning samt barnens kläder
- 4.10 Samarbete inom barninstitutionen
- 4.11 Kontakt och samverkan mellan barnets anhöriga och barninstitutionen

SYFTE

Undervisningen syftar till att eleven skall kunna

- 4.1 redogöra för de tidiga barndomsårens betydelse för individen med hänsyn till miljön
- 4.2 redogöra för pedagogiska principer inom institutionsmiljön
- 4.3 redogöra för samhällets stödåtgärder för barnfamiljer
- 4.4 redogöra för familjen och dess varierande utformning
- 4.5 redogöra för vissa grundläggande familjerättsliga frågor
- 4.6 redogöra för olika samlevnads- och anpassningsfrågor
- 4.7 ange principer för familjerådgivningens verksamhet
- 4.8 redogöra för barninstitutionens skyddsfrågor, planering, inredning och utrustning med hänsyn tagen till barns speciella miljöbehov
- 4.9 redogöra för principer och metoder för daglig städning och underhåll av barnens utrymmen med tillhörande inventarier

4.10-4.11 redogöra för behovet av och formerna för samarbetet såväl inom institutioner som med utomstående.

INNEHÅLL

- 4.1 Familjens betydelse för personlighetsutvecklingen.
Barnet i familjen
- 4.2 Barninstitutionen som arbetsplats. Eleven som miljöskapare. Barnets omställning inför vistelsen på barninstitution. Fördelarna med en kontinuerlig kontakt med föräldrarna. Vikten av kontinuitet i vården. Leken som hjälpmedel att underlätta barnets omställning. Kontakt med yttervärlden. Respekt för barns integritet
- 4.3 Samhällets åtgärder till stöd åt barnfamiljer
- 4.4 Familjebegreppet. Familjeformer. Familjens funktioner förr och nu. Familjen i andra kulturer. Könroller. Familjearbete - förvärvsarbete
- 4.5 Ingående av äktenskap. Makars rättsliga ställning
- 4.6 Val av livsform. Samlevnadsfrågor under individens olika åldrar. Ekonomisk anpassning. Bostadsmiljö
- 4.7 Orientering om familjerådgivning
- 4.8 Barninstitutionens planering, inredning och utrustning med tanke på barnen. Betydelsen av en stimulerande, trivsamt och riskfri miljö
Årstidernas och helgernas markering
Födelse- och namnsdagar. Blomstervård
Skyddsfrågor
- 4.9 Daglig städning. Vård av fasta inredningar, möbler, bäddutrustning och textilier. Vård av kläder: rengöring, lagning och skovård
- 4.10-4.11 Arbetsformer inom barninstitutionen. Former för samarbete och rollfördelning inom institutionen. Vikten av lagarbete. Vanliga samarbetsproblem. Informations- och kommunikationsfrågor. Personalkonferenser. Föräldrakontakt. Samverkan föräldrar/anhöriga - barninstitution.

KOMMENTARER

Undervisningen skall genomföras med c 1 vt i period 1 och c 6 vt i period 3.

Väsentligt är att undervisningen är allsidig. Den skall framhålla att normer, seder och tänkesätt varierar mellan olika grupper och miljöer och inpräglar vikten av tolerans i den dagliga kontakten med människor med olika bakgrund.
Samhällets åtgärder till stöd åt barnfamiljer behandlas översiktligt.

I undervisningen framhålls bl a genom lämpliga studiebesök betydelsen av att skapa en stimulerande, trivsamt och riskfri miljö för barn och ungdom.

Vårdpraktik på vårdlinje, årskurs 1

Vårdpraktikens fördelning

Period 2, 21 veckor

7 veckor Akutsjukvård 1)	7 veckor Långtidssjuk- vård	7 veckor Åldersvård
-----------------------------	-----------------------------------	------------------------

1) Intermediär vårdavdelning av medicinsk eller kirurgisk karaktär

DELMOMENT

- 1 Grundläggande vårduppgifter inom akutsjukvård
(medicinsk eller kirurgisk sjukvård)
 - 1.1 Allmän vård
 - 1.2 Speciell vård
 - 1.3 Undersökningar och behandlingar inklusive förberedelse och eftervård
 - 1.4 Åtgärder för avdelningens hygien. Inventarie- och materielvård
- 2 Grundläggande vårduppgifter inom långtidssjukvård
 - 2.1 Allmän vård
 - 2.2 Speciell vård
 - 2.3 Undersökningar och behandlingar inklusive förberedelse och eftervård
 - 2.4 Åtgärder för avdelningens hygien. Inventarie- och materielvård

SYFTE

Vårdpraktiken syftar till att eleven skall kunna

1.1-1.4,

2.1-2.4 visa förståelse för patientens situation och genom attityder och uppträdande positivt påverka den terapeutiska miljön

medverka i utförandet av grundläggande vårdmoment på sådant sätt att patienten aktiveras och att patientens trygghets-, säkerhets- och elementära vårdbehov beaktas

medverka i observation av patienten samt i utförandet av elementära undersökningar och behandlingar och i anslutning därtill rapportera sina iakttagelser

medverka i inventarievård samt i skötsel av utensilier och lokaler på sådant sätt att mikrobiologiska och hygieniska principer tillämpas

tillämpa riktiga arbetsställningar samt gällande säkerhets- och arbetarskyddsföreskrifter

visa ansvar i arbetet, följa bestämmelser om tystnadsplikt och fungera som aktiv medlem i arbetslaget

INNEHÅLL

1.1, 2.1 Allmän vård

Iakttagelser över patientens allmäntillstånd inklusive rapportgivning.

Patientens personliga hygien: morgon- och kvällstolett, hel-övertvättning, munvård med inriktning på olika kategorier (barn, ungdomar, vuxna), hårvård, hand- och fotvård.

Hjälp till patient i samband med uttömningar.

Av- och påklädning.

Bäddning.

Förebyggande åtgärder mot komplikationer av sängläge.

Vätske- och näringsstillförsel samt rapportgivning och registrering i samband därmed: förberedelse före och omhändertagande efter måltid, servering och matning.

Hjälp till patienten i samband med förflyttning, gångövning. ADL-träning, sysselsättning- och arbetsterapi, förströelse m m.

1.2, 2.2 Speciell vård

Medverkan i speciella iakttagelser och vårdåtgärder med anledning av patientens sjukdomstillstånd. Munvård vid olika sjukdomar/sjukdomstillstånd

Medverkan i vård av patient med fysiskt eller psykiskt handikapp.

Medverkan i vård av akut sjuk patient.

Medverkan i pre- och postoperativ vård.

Medverkan vid omhändertagande efter döden.

1.3,2.3 Undersökningar och behandlingar inklusive förberedelse och eftervård.

Mätning och registrering av längd och vikt.

Mätning och registrering av kroppstemperatur.

Kontroll och registrering av pulsens frekvens och kvalitet.

Mätning och registrering av systoliskt och diastoliskt blodtryck.

Kontroll och registrering av andningsfrekvens.

Iakttagelser och provtagning av urin, avföring, upphostning, kräkning.

Lavemangsgivning, givande av stolpiller.

Värme- och köldbekämpning.

Medverkan vid omläggning av mindre sår och vid viss förbandsläggning.

Medverkan vid förberedelse till och omhändertagande efter undersökningar och behandlingar t ex röntgenundersökningar, punktioner, EKG.

1.4,2.4 Åtgärder för avdelningens hygien, inventarie- och materielvård.

Desinfektion, mekanisk rengöring, packning av utensilier för sterilisering, sterilisering.

Daglig städning och allmän inventarievård.

Städning efter patients utskrivning.

Desinfektion och speciell städning i samband med infektion.

Tillämpad isoleringsteknik.

Skötsel av termometrar och smörjbrickor.

Skötsel av tekniska hjälpmedel, gångstolar, rullstolar.

KOMMENTARER

Vårdpraktiken förläggs under 7 veckor till vårdavdelning inom akutsjukvård (intermediär vårdavdelning av medicinsk eller kirurgisk karaktär) och under 7 veckor till vårdavdelning inom långtidssjukvård.

Under vårdpraktiken bör eleven om möjligt beredas tillfälle att delta i alla beskrivna arbetsmoment. De grundläggande vårduppgifterna är mycket likartade inom avdelningar för akutsjukvård och långtidssjukvård. Beskrivning av utbildningens innehåll har därför gjorts gemensam för de båda praktikavsnitten.

Som inledning till vårdpraktiken informeras eleven av skolans lärare om avsnittets mål och uppläggning.

Vid ankomsten till respektive vårdavdelning bör eleven få en utförlig introduktion. Denna bör bl a omfatta information om avdelningens karaktär, personal, övriga elevkategorier, lokaliteter, dagordning och patienter. Genom samarbete mellan skolans och sjukhusets personal bör riktlinjer för elevernas inläringstillfällen utarbetas.

1.1-1.4

2.1-2.4 Vårdpraktiken bör genomföras efter ett av skolan i samråd med sjukhuset upprättat rotationsschema med fördelning av uppgifterna vecka för vecka. Ett sådant schema kan förslagsvis uppdelas i fyra avsnitt enligt följande:

- a) Patientvård
- b) Skötsel av avdelningsköket
- c) Sköljrumsarbete
- d) Undersökningar och behandlingar

De fyra avsnitten har benämnts efter de huvudsakliga elevaktiviteterna i vart och ett och grupperingen har gjorts med utgångspunkt från sjukhusets dagordning och arbetsfördelning. I avsnitten bör de kursmoment ingå som tidigare beskrivits.

- a) Patientvård omfattande allmän och speciell vård kan vid vissa tillfällen under ledning gälla övervakning av svårt sjuk patient
- b) Skötsel av avdelningsköket skall omfatta deltagande i dukning till måltider och servering till patienterna. Vidare ingår rapportering av gjorda iakttagelser. I avdelningsköket bör eleven delta i alla förekommande arbetsuppgifter.
- c) Sköljrumsarbete bör omfatta omhändertagande av utensilier i sköljrummet, sköljrummets och övriga bilokalers (ej kökets) skötsel samt övriga moment som nämnts i samband med åtgärder för avdelningens hygien, inventarie- och materielvård.
- d) Undersökningar och behandlingar skall innefatta de uppgifter som tidigare nämnts under rubricerad beteckning.

Vårduppgifterna måste väljas med stor omsorg och anpassas till elevens utbildningsstadium. Eleven bör vid utförandet av nya arbetsuppgifter erhålla erforderlig handledning. Det är även angeläget att den som undervisar eleven tar hänsyn till elevens ålder och mognad samt att eleven skyddas för alltför stora psykiska påfrestningar.

I enlighet med principer för instruktionsmetodik bör eleven successivt få genomföra inläring av ett arbetsmoment.

Eleven bör vid utförande av arbetsuppgifterna få tillämpa de i tidigare undervisning genomgångna principerna.

I samtliga avsnitt bör eleven delta i allmän rapportgivning till personal och elever. Vid upprepande tillfällen bör uppföljning göras angående elevens insikt om och tillämpning av gällande föreskrifter angående tystnadsplikt, säkerhet, arbetarskydd och förhindrande av smittspridning.

DELMOMENT

3 Grundläggande vårduppgifter inom åldringvård

3.1 Daglig hjälp till pensionärer

3.2 Medverkan till pensionärernas aktivitet

3.3 Vård av pensionärer med ökat hjälpbehov. Undersökningar och behandlingar

3.4 Åtgärder för ålderdomshemmets hygien. Inventarie- och materielvård

SYFTE

Vårdpraktiken syftar till att eleven skall kunna

3.1 - 3.4 visa förståelse för pensionärens situation och för pensionärens individuella behov med utgångspunkt från den totala livssituationen och bidra till en gynnsam miljö

visa respekt för pensionärens integritet och självbestämmande samt rätt till en personlig livsföring

stimulera pensionären till fortsatt kontakt med omvärlden och till aktivitet

medverka i åtgärder för pensionärernas aktiviteter

medverka i utförandet av grundläggande vårduppgifter och därvid beakta samt medverka till träning av pensionärens egen funktionsförmåga

medverka i iakttagelser över pensionärens psykiska och fysiska tillstånd samt i utförandet av elementära undersökningar och behandlingar och i anslutning därtill rapportera gjorda iakttagelser

medverka i inventarievård samt skötsel av utensilier och lokaler med beaktande av mikrobiologiska och hygieniska principer samt trivselsynpunkter

tillämpa riktiga arbetsställningar samt gällande säkerhets- och arbetarskydds föreskrifter

fungera som aktiv medlem i arbetslaget och visa ansvar i arbetet samt följa bestämmelser om tystnadsplikt och om mottagande av gåvor.

INNEHÅLL

3.1 Daglig hjälp till pensionärer

Medverkan vid mottagande av ny pensionär och hjälp till anpassning till bostaden, miljön och det dagliga livet inom ålderdomshemmet

Hjälp med eller tillsyn av pensionärens personliga hygien, munvård och protesvård. Badning. Duschning. Hjälp i samband med av- och påklädning.

Bäddning

Hjälp med utförande av uppgifter enligt pensionärens egna önskemål

Arbetsuppgifter i samband med pensionärernas måltider. Förberedelser före och omhändertagande efter måltider. Servering av måltider, iakttagelser och rapportering i samband med dessa

Iakttagelser inklusive rapportgivning angående pensionärens allmäntillstånd och omständigheter, som i övrigt påkallar uppmärksamhet

Iakttagelser och rapportering beträffande pensionärens psykiska tillstånd: aktivitet-passivitet, lugn - oro, stämningsläge, orientering till omgivningen, reaktionsförmåga samt kontakt - kontaktlöshet

Iakttagelser och rapportering beträffande rörlighet, syn och hörsel, tandstatus, närings- och vätsketillförsel samt hudens tillstånd

3.2 Medverkan till pensionärernas aktiviteter

Iakttagelser och medverkan vid förekommande aktiviteter t ex studie- och kulturverksamhet, förströelse, promenader, motion, gymnastik, hobbyverksamhet

Personlig samvaro och kontakt med pensionärerna

Aktivering i förströelse- eller samvarogrupper med t ex sång eller musik, högläsning, diskussioner eller samtal, sällskapsspel

Hjälp vid förflyttningar

Åtgärder i samband med helger och högtidsdagar

Åtgärder i samband med pensionärs vistelse utanför ålderdomshemmet

Stöd till pensionärernas egna aktiviteter

Medverkan till ADL-träning

3.3 Vård av pensionär med ökat hjälpbehov. Undersökningar och behandlingar

Personlig hygien: morgon- och kvällstoalett, helövertvättning. Daglig munvård, protesvård. Hand- och fotvård, hårvård

Hjälp i samband med uttömningar

Av- och påklädning. Hjälp till uppstigning

Bäddning. Åtgärder för lämpliga vilställningar

Förebyggande åtgärder mot komplikationer vid kraftnedsättning och sängläge

Matning

Medverkan i vård av akut sjuk pensionär, i vård av pensionär med fysiskt och psykiskt handikapp och i speciella vårdåtgärder med anledning av pensionärs sjukdomstillstånd

Mätning och registrering av vikt
Mätning och registrering av kroppstemperatur
Kontroll och registrering av pulsens frekvens och kvalitet
Mätning och registrering av blodtryck
Kontroll och registrering av andningsfrekvens
Iakttagelser och provtagning av urin, avföring, upphostning
Lavemangsgivning, givande av stolpiller

Iakttagelser i samband med intagande av läkemedel

Åtgärder i samband med dödsfall

3.4 Åtgärder för ålderdomshemmets hygien. Inventarie- och materielvård

Daglig städning

Skötsel av pensionärens personliga tillhörigheter som möbler och kläder

Underhåll och skötsel av ålderdomshemmets inredning, textilier, utrustning och inventarier

Medverkan vid pensionärs av- eller omflyttning
Medverkan vid städning efter avliden pensionär
Skötsel av termometrar och smörjbrickor
Skötsel av tekniska hjälpmedel, rullstolar, hörapparater m m

KOMMENTARER

Vårdpraktiken förläggs under 7 veckor till ålderdomshem.

Under vårdpraktiken på ålderdomshem bör eleven om möjligt beredas tillfälle att delta i de beskrivna arbetsmomenten.

Som inledning till vårdpraktiken på ålderdomshem informeras eleven av skolans lärare om avsnittets mål och uppläggning.

Vid ankomsten till respektive ålderdomshem bör eleven få en utförlig introduktion. Denna bör bl a omfatta information om ålderdomshemmet, olika lokaler och deras funktion, dagordning, arbetslaget, övriga elevkategorier samt om pensionärerna. Genom samarbete mellan skolans och ålderdomshemmets personal bör riktlinjer för elevernas praktiska utbildning utarbetas.

3.1-3.4 Vårdpraktiken bör genomföras efter ett av skolan i samråd med vårdinstitutionen upprättat rotationsschema med fördelning av uppgifterna vecka för vecka. Ett sådant schema kan förslagsvis delas upp i tre avsnitt enligt följande:

a) Daglig hjälp till pensionärer. Vård av pensionärer med ökat hjälpbehov. Undersökningar och behandlingar.

b) Medverkan till pensionärernas aktiviteter.

c) Åtgärder för ålderdomshemmets hygien. Inventarie-
och materielvård.

De tre avsnitten har benämnts efter de huvudsakliga elevaktiviteterna i vart och ett. I avsnitten bör de kursmoment ingå som tidigare beskrivits. Eleven skall ges tid till samvaro och personlig kontakt med pensionärerna i samband med arbetsuppgifterna.

Vårduppgifterna måste väljas med stor omsorg och anpassas till elevens utbildningsstadium. Eleven bör vid utförandet av nya arbetsuppgifter erhålla erforderlig handledning. Det är även angeläget att den som undervisar eleven tar hänsyn till elevens ålder och mognad samt att eleven skyddas för alltför stora psykiska påfrestningar.

I enlighet med principer för instruktionsmetodik bör eleven successivt få genomföra inläring av ett arbetsmoment.

Eleven bör vid utförandet av arbetsuppgifterna få tillämpa de i tidigare undervisning genomgångna principerna.

I samtliga avsnitt bör eleven delta i allmän rapportgivning till personal och elever. Vid upprepade tillfällen bör uppföljning göras angående elevens insikt om och tillämpning av gällande föreskrifter angående tystnadsplikt, mottagande av gåvor (testamente, köp) samt säkerhets- och arbetarskydds-föreskrifter.

Barnavårdspraktik på vårdlinje, årskurs 1

Barnavårdspraktikens fördelning

Period 2, 21 veckor

14 veckor Barnstuga	7 veckor Annan barna- vårdsinsti- tution 1)
----------------------------	--

1) Genomförs vid annan på skolorten tillgänglig vårdform för barn.

DELMOMENT

1 Grundläggande vårduppgifter i barnavård inom barnstugeverksamhet

- 1.1 Mottagande av barn på barninstitutionen och hjälp till anpassning
- 1.2 Barnets dagliga omvårdnad
- 1.3 Åtgärder för barninstitutionens hygien. Inventarie- och materielvård
- 1.4 Aktiviteter för barnet, anpassade till olika utvecklingsstadier

SYFTE

Undervisningen syftar till att eleven skall kunna

- 1.1 medverka till en för barnet väl lämpad institutionsmiljö
- 1.2 under ledning av för vården ansvarig personal ge barnet daglig omvårdnad
- 1.3 utföra daglig städning och underhåll av barnens utrymmen med tillhörande inventarier och medverka till att skapa en stimulerande och trivsamt miljö kring barnen
- 1.4 medverka i olika former av lek och sysselsättningar, fungera som aktiv medlem i arbetslaget

INNEHÅLL

- 1.1 Introduktion bland kamrater och personal. Förvaring av egna tillhörigheter. Personalens uppträdande vid barnets ankomst och hämtning
- 1.2 Barnets personliga hygien. Bad och tvättning. Tandborstning. Toalettvanor. Hjälp till självhjälp. Barnets kläder. Klädsel under olika årstider. Av- och påklädning. Iakttagelser över barnets behov av vila och sömn. Sovtider. Bäddning. Planering av barnets måltider. Dukning och servering. Matning. Träning av goda måltidsvanor. Barnets kontakt med yttervärlden. Hjälp till varierande kontakter: anhöriga, kamrater, fritidsverksamhet. Iakttagelser över barnets fysiska tillstånd och beteende. Rapportering. Observation av barnets beteende i olika aktiviteter och situationer. Tillsyn och passning. Åtgärder för förebyggande av olycksfall
- 1.3 Daglig städning. Vård av fasta inredningar, möbler, bäddutrustning och textilier. Vård av blommor. Utsmyckning av barnens omgivning vid helger och olika årstider

1.4 Deltagande i barns lek och sysselsättning. Lek inomhus och utomhus. Fritt skapande: målning, modellering och träslöjd. Dramatisk och musikalisk verksamhet. Hjälps med skoluppgifter och fritidsverksamhet

Tillverkning och underhåll av lek- och sysselsättningsmateriel för olika åldrar

Deltagande i personalkonferenser och behandlingskonferenser

DELMOMENT

2 Grundläggande vårduppgifter inom annan form av barnavård

2.1 Mottagande av barn på barninstitutionen och hjälp till anpassning

2.2 Barnets dagliga omvårdnad

2.3 Åtgärder för barninstitutionens hygien. Inventarie- och materielvård

2.4 Aktiviteter för barnet - anpassade till olika utvecklingsstadier

SYFTE

Undervisningen syftar till att eleven skall kunna

2.1 medverka till en för barnet god anpassning till institutionsmiljön

2.2 under ledning av för vården ansvarig personal ge barnet daglig omvårdnad

2.3 utföra daglig städning och underhåll av barnens utrymmen med tillhörande inventarier och medverka till att skapa en stimulerande och trivsamt miljö kring barnen

2.4 medverka i olika former av lek och sysselsättningar, fungera som aktiv medlem i arbetslaget.

INNEHÅLL

2.1 Introduktion bland kamrater och personal. Förvaring av egna tillhörigheter. Personalens uppträdande vid barnets ankomst och hämtning

2.2 Barnets personliga hygien. Bad och tvättning. Tandborstning. Toalettvvanor. Hjälps till självhjälp. Barnets kläder. Klädsel under olika årstider. Av- och påklädning. Iakttagelser över barnets behov av vila och sömn. Sovtider. Bäddning. Planering av barnets måltider. Dukning och servering. Matning. Träning av goda måltidsvanor

Barnets kontakt med yttervärlden. Hjälps till varierade kontakter: anhöriga, kamrater, fritidsverksamhet. Iakttagelser över barnets fysiska tillstånd och beteende. Rapportering. Observation av barnets beteende i olika aktiviteter och situationer. Tillsyn och passning. Åtgärder för förebyggande av barnolycksfall.

2.3 Daglig städning. Vård av fasta inredningar, möbler, bäddutrustning och textilier. Vård av blommor. Utsmyckning av barnens omgivning vid helger och olika årstider

2.4 Deltagande i barns lek och sysselsättning. Lek inomhus och utomhus. Fritt skapande: målning, modellering och träslöjd

Dramatisk och musikalisk verksamhet. Hjälpt med skoluppgifter och fritidsverksamhet

Tillverkning och underhåll av lek- och sysselsättningsmateriel för olika åldrar

Deltagande i personalkonferenser och behandlingskonferenser

KOMMENTARER

Undervisningen förläggs under 14 veckor till barnstugor och, så vitt möjligt, under 7 veckor till annan på skolorten tillgänglig vårdform för barn.

Utbildningen i barnavårdspraktik skall följa ett av skolan i samråd med ledningen för institutionen uppgjort program. Eleverna skall introduceras i institutionsmiljön och göras bekanta med barnen samt under fortlöpande handledning delta i det dagliga arbetet med barnens vård, fostran och sysselsättning. De grundläggande vårduppgifterna är mycket likartade inom barnstugeverksamheten och inom annan form av barnavård såsom barnhem och specialinstitutioner. Det är dock viktigt att elevens utbildning om möjligt omfattar vård av barn i olika åldrar och utvecklingsstadier. Arbetsuppgifterna skall anpassas till elevernas utbildningsstadium och svårighetsgraden stegras successivt. Handledaren bör göra eleverna uppmärksamma på hur kunskaperna i utvecklingspsykologi skall tillämpas i olika vårdsituationer. Särskild vikt skall läggas vid skapandet av en god miljö kring barnen.

Mot slutet av den längre perioden bör eleverna under handledares uppsikt självständigt få handha en grupp av barn. Handledaren skall därefter diskutera sättet att lösa uppgifterna med eleverna.

Eleverna bör varje vecka samlas för diskussion i grupp om arbetsprogram och om barnens beteende och behandling. De skall delta i barns sysselsättning och lek och själva arbeta med olika lekmateriel för att bättre förstå hur barnen upplever detta. Eleverna skall göras uppmärksamma på exempelvis speciella behov av sysselsättning och hobbyverksamhet för barn i skolåldern vid vistelse på fritidshem eller annan institution. De bör få sätta sig in i frågor som rör skolproblem, kontakter med föräldrar och skola. Det är värdefullt att eleverna får närvara vid förekommande personalkonferenser vid den institution, där de fullgör sin praktik.

Gren för hälso- och sjukvård samt åldringsvård

Gren för psykiatrisk vård

Psykologi på vårdlinje, årskurs 2

DELMOMENT

- 1 Den enskilde individens upplevelser och beteenden
 - 1.1 Individens behov och möjligheter till självförverkligande
 - 1.2 Normalt och avvikande beteende
 - 1.3 Patientens upplevelser av och beteenden i vårdmiljön
 - 1.4 Pensionärens upplevelser av och beteenden i kollektiv boendeform - främst inom ålderdomshemmet
 - 1.5 Arbetstillfredsställelse i vårdmiljön

- 2 Individens beteenden i gruppssamvaron inom vårdinstitutionens olika sociala system
 - 2.1 Målformuleringar, attityder och värderingar
 - 2.2 Formell organisation - informella grupper
 - 2.3 Rollförväntan, rollfördelning, rollkonflikter
 - 2.4 Gruppssammanhållning och kommunikation

- 3 Utveckling av individens/individernas beteenden under olika stadier i livscykeln - sjukdoms-, handikapp- och åldersbetingade förändringar i beteende, prestation och psykologisk anpassning
 - 3.1 Intellektuell förmåga. Fysisk och psykisk prestationsförmåga
 - 3.2 Emotionell och personlighetsmässig utveckling
 - 3.3 Social anpassning. Anpassning till förändringar
 - 3.4 De handikappades problem

- 4 Inverkan av den sociala och ekonomiska miljön på individens/individernas beteenden och attityder bl a beträffande anspråksnivå och könsrollsuppfattning
 - 4.1 Arv och miljö
 - 4.2 Sociala och ekonomiska faktorerens betydelse för individuell anpassning
 - 4.3 Gruppsskillnader

5 Relationerna mellan patient/pensionär - personal
samt inom arbetslaget. Tillämpad psykologi

5.1 Samspelet inom arbetsgruppen och samspelet personal -
patient/pensionär. Terapeutisk miljö

5.2 Ledarskap - ett samspel mellan olika faktorer. Förde-
lat ledarskap och personalutveckling

5.3 Metoder för att öka aktivt deltagande i behandlings-
arbetet/vårdarbetet

SYFTE

Undervisningen syftar till att eleven skall kunna

1.1 redogöra för viktiga psykiska behov hos individen och
för deras betydelse för beteendet

definiera begreppen motivation, anpassning och självförverkligande

1.2 redogöra för olika uppfattningar om normalt och avvika-
kande beteende samt för hur våra normer och värdesystem påverkar
tolkningen av beteenden

ge exempel på hur individen kan reagera vid utebliven behovstill-
fredsställelse

redogöra för uppkomstmekanism för och tecken på stress

1.3 ge exempel på typiska beteenden hos patienter i olika
situationer i vårdmiljön och diskutera olika möjligheter till
tolkning av dessa beteenden mot bakgrund av patientens behov och
behovstillfredsställelse i den aktuella situationen

ge exempel som belyser regressivt beteende hos patienten och dis-
kutera uppkomstmekanismen för detta

1.4 ge exempel på typiska beteenden hos pensionärer i olika
situationer inom ålderdomshemmet och diskutera olika möjligheter
till tolkning av dessa beteenden mot bakgrund av pensionärens
behov och behovstillfredsställelse i den aktuella situationen

ge exempel som belyser regressivt beteende hos pensionären och
diskutera uppkomstmekanismen för detta

1.5 ge exempel på några olika arbetsmiljöer och beskriva
hur behov och känslor påverkar vår egen upplevelse av miljön

ange hur samspelet sker mellan individen/arbetsuppgiften och
arbetsmiljön

ge exempel på hur individen kan uppleva sin arbetssituation i
vårdmiljön samt beskriva olika faktorer i arbetet som har bety-
delse för behovstillfredsställelse, motivation, anpassning och
självförverkligande

2.1 ge exempel på några väsentliga mål för den enskilda individen och för gruppen samt beskriva hur nya målsättningar och värderingar kan förändra de sociala relationerna mellan individerna i en grupp

2.2 beskriva det sociala samspelet i en informell grupp och ge exempel på hur vårdinstitutionens verksamhet påverkas av individernas informella beteende

2.3 ge exempel på rollförväntan - hos patienter/pensionärer och olika individer i arbetslaget

beskriva rollfördelningen inom sjukhuset och ålderdomshemmet enligt den formella organisationen

ge exempel på förändrade roller i den informella gruppstrukturen

2.4 ange några principer för god kommunikation inom en grupp samt ge exempel på informationens betydelse för individens beteende och anpassning

ange beteenden inom den egna gruppen som bidrar till god kommunikation

ange konkreta åtgärder för att förbättra kommunikationen inom den egna gruppen

3.1 beskriva hur intellektuell förmåga utvecklas och hur den kan mätas samt ge exempel på individuella begåvningsprofiler

ge exempel på fysiska och psykiska arbets- och miljökrav samt exemplifiera några individuella prestationsförändringar och kunna motivera kravet på individualisering i arbets- och miljösituationen

3.2 redogöra för känslornas centrala roll för personlighetsutvecklingen och ge exempel på de vanligaste typlärorna samt redogöra för grunddragen i personlighetsutvecklingen enligt de psykodynamiska och socialpsykologiska teoribildningarna

3.3 ge exempel på miljöfaktorernas betydelse för individens sociala utveckling och anpassning samt ge exempel på störningar i social anpassning

ge exempel på hur individen kan reagera inför förändringar i sin miljö

3.4 ge exempel som belyser de handikappades situation

redogöra för olika typer av störningar och/eller hämningar i utvecklingsgången

4.1 ge exempel på arvets och miljöns betydelse för uppkomsten av individuella skillnader samt ange hur man kan påverka individens utveckling genom anpassning av miljön

4.2 ge exempel på individuell anpassning/utveckling i olika socioekonomiska miljöer samt beskriva sambandet mellan avvikande beteende och social kontroll i olika socioekonomiska grupper

4.3 beskriva hur gruppskillnader uppkommer samt ge exempel på empiriska gruppskillnader

5.1 ange det sociala samspelet inom arbetsgruppen, patientgruppen och pensionärsgruppen och ange principer för samspel/samarbete mellan personal och patient/pensionär samt ange olika former av samråd och medinflytande som kan tillämpas inom vårdinstitutionen

redogöra för den terapeutiska miljöns mål och medel

5.2 beskriva vad som menas med ledarskap i den klassiska organisationsläran och från socialpsykologisk synpunkt och ge exempel på några viktiga tekniker för ledarskap/arbetsledning och på hur individerna i en grupp utövar någon form av ledarskap samt ange effekter av ledarskap

5.3 ge exempel på samt förklara och motivera hur patienter/pensionärer och personal kan samverka i olika terapeutiska uppgifter inom en dynamisk, flexibel grupp och ge exempel på samt förklara och motivera hur en terapeutisk miljö kan aktivera individen

INNEHÅLL

Period 1

1.1 Individens behov och möjligheter till självförverkligande

Behov av självbestämmande och självkontroll
Behov av intressant och meningsfull tillvaro/meningsfullt arbete
Behov av gemenskap och normativ integration
Behovens negativa poler
Hur känslor och behov vägleder oss mot olika mål
Teorier om motivation och anpassning
Individens krav på och möjligheter till självförverkligande

1.2 Normalt och avvikande beteende

Olika modeller för beskrivning av vad som är normalt - onormalt, friskt - sjukt, anpassat - missanpassat
Påverkan av normer och värdesystem vid tolkning av beteenden
Behov - frustration - neuros. Neuroslära - olika teorier och skolor
Interpersonella konflikter
Hur samspelet mellan somatiska och psykiska processer kan störas vid t ex stress
Begreppet mental hälsa som kriterium på individuell anpassning.
Mentalhygien

1.3 Patientens upplevelser av och betenden i vårdmiljön

Patientens upplevelser av att vara sjuk
Vårdmiljön som objektiv miljö och patientens subjektiva upplevelse av denna
Patientens möjligheter till behovstillfredsställelse och självförverkligande i vård-situationen
Regressivt beteende

1.4 Pensionärens upplevelser av och beteende i kollektiv boendeform - främst inom ålderdomshemmet

Ålderdomshemmet som objektiv miljö och pensionärens subjektiva upplevelser av denna
Pensionärens möjligheter till behovstillfredsställelse och självförverkligande inom ålderdomshemmet
Regressivt beteende

1.5 Arbetstillfredsställelse i vårdmiljön

Några olika arbetsmiljöer
Den subjektiva upplevelsen av arbetsmiljön
Yttre och inre arbetsfaktorer
Några undersökningar som behandlar behovstillfredsställelse i arbetet
Sambandet mellan arbetsplatsens arbetsbetingelser/arbetsmiljö och individens arbetsutbyte
Hur individen kan ingå som ett led i människa - maskin - systemet
Psykoteknologiska krav på arbetsmiljön med exempel från vårdmiljön
Stress i arbetssituationen
Begreppet mental hälsa som kriterium på individuell arbetsanpassning

2.1 Målformuleringar, attityder och värderingar

Övergripande mål och delmål - individuella mål och grupp-mål
Hur värderingar och psykologiska antaganden påverkar relationerna mellan individerna i patientgruppen/pensionärsgruppen och arbetsgruppen samt i patient/personalgruppen och i pensionärs/personalgruppen
Hur förändrade målsättningar påverkar de sociala relationerna mellan individerna i dessa olika grupper
Behovet av kommunikation inom och mellan de olika grupperna

2.2 Formell organisation - informella grupper

Formell organisation och social distans
Hur verksamheten inom vårdinstitutionen blir beroende av individernas informella beteende
Hur normer, värderingar, ledarskap och arbetsfördelning utvecklas genom socialt samspel i informella grupper

2.3 Rollförväntan, rollfördelning, rollkonflikter

Sjukrollen - anpassning till sjukrollen
Patientens, pensionärens och personalens rollförväntan
Formell organisation - informell fördelning av roller. Rollkonflikter
Statussystem, statusgrupper, statuskillnader inom vårdinstitutionerna
Olika personers, såväl patienters/pensionärers som personalens ansvars- och befogenhetsområden
Den sociala strukturens betydelse för samarbete och grupsammanhållning
Arbetsfördelning - rollfördelning

2.4 Grupsammanhållning och kommunikation

Principer för god kommunikation inom en grupp
Informationsprocessen: informationsbehov, informationssökning, informationsgivning, informationsmottagning och informationslagring
Operativ information och beteendepåverkande information
Diskussion omkring eget och andras informationsbehov
Individens roll som förmedlare av information

3.1 Intellektuell förmåga. Fysisk och psykisk prestationsförmåga

Intelligensens utveckling och konstans. Utvecklingsstörning
Miljöfaktorernas betydelse
Mätning av intellektuell förmåga
Reliabilitet och validitet
Begåvningsprofil
Faktorer som kan inverka på testresultatet
Hur den individuella, intellektuella prestationsförmågan varierar

Exempel på fysiska och psykiska arbets- och miljökrav
Åldersbetingade prestationsförändringar
Arbets- och miljökrav och individuell prestationsförmåga
Den äldre arbetskraftens arbetssituation
Arbetsfördelning genom individualisering i arbets- och miljösituationen

3.2 Emotionell och personlighetsmässig utveckling

Uppkomst av och uttryck för känslor
Differentiering av känslor
Definition av personlighetsbegreppet
Kort genomgång av typlärorna
Personlighetsutvecklingen enligt psykodynamiska och socialpsykologiska teorier
Samband mellan den yttre miljön och personlighetsutvecklingen
Kulturanthropologiska aspekter

3.3 Social anpassning. Anpassning till förändringar

Individens sociala utveckling

Miljöfaktorernas betydelse

Åldersbetingade förändringar i den sociala anpassningen

Orsaker till störningar i individens sociala anpassning

Individens reaktion inför förändringar i miljön. Motstånd mot förändringar

3.4 De handikappades problem

Olika medfödda fysiska handikapp och deras inverkan på individens utveckling i olika avseenden

Olika förvärvade handikapp och deras inverkan på individens situation i olika avseenden

Problem för individen att ställa om sig till ändrad prestationsförmåga i samband med förvärvat handikapp

Den handikappades psykiska och sociala situation

Begåvningsdefekter och störningar i personlighetsutvecklingen

Något om behandlingsmetoder

4.1 Arv och miljö

Arv och miljö som orsak till individuella differenser

Miljöns betydelse för påverkan av de individuella differenserna - för utveckling av anpassning - "missanpassning", socialitet - asocialitet, psykisk och fysisk hälsa - psykisk och fysisk sjukdom i relation till socialgruppstillhörighet, boendemiljö, könstillhörighet, uppväxtsituation, utbildningsnivå, etnisk gruppstillhörighet

Utveckling av individen genom anpassning av miljön

4.2 Sociala och ekonomiska faktorerers betydelse för individuell anpassning

Individuell anpassning i olika sociala och ekonomiska miljöer
Avvikande beteende och socialkontroll i olika socioekonomiska grupper

Socioekonomiska miljöer och individernas attityder, normer och värderingar

Den socioekonomiska miljöns betydelse i den socialmedicinska rehabiliteringsprocessen

4.3 Gruppkillnader

Empiriska gruppdifferenser

Könsskillnader

Etniska grupper

Miljöhämmade grupper

Marginaltillhörighet

Attityder till minoriteter

Integrering av de handikappade i samhället

Invandrare i Sverige - deras behov av hjälp till personlig och social anpassning i vård- och arbetssituationen

Period 3

5.1 Samspelet inom arbetsgruppen och samspelet personal - patient/pensionär. Terapeutisk miljö

Hur individerna i vårdmiljön påverkar varandra
Samspel, samverkan och samarbete inom vårdinstitutionen
Samråd och medinflytande inom vårdinstitutionen
Patientens/pensionärens relationer till anhöriga och omvärlden
Isolering från kontakter och från omvärlden
Samspelet mellan vårdmiljön och patientens/pensionärens hemmiljö
Terapeutisk miljö - mål och medel

5.2 Ledarskap - ett samspel mellan olika faktorer. Förde- lat ledarskap och personalutveckling

Definition av begreppet ledarskap i den klassiska organisations-
läran

Definition av begreppet ledarskap i socialpsykologisk bemärkelse
Modeller för ledarskap

Tekniker för ledarskap/arbetsledning: planering, arbetsfördelning,
information, introduktion, delegering och samordning

Effekter av ledarskap

Hur medlemmarna i en grupp utövar någon form av ledarskap

Ledarskap genom gruppsamverkan

Hur förändringar ställer krav på flexibilitet och utveckling

Behovet av program för aktiv personalutveckling

5.3 Metoder för att öka aktivt deltagande i behandlings- arbetet/vårdarbetet

Den administrativa miljöns inflytande på den enskilda individens
medansvar och aktiva deltagande i behandlingsarbetet/vårdarbetet
Företagsdemokratiska åtgärder för att öka medansvar och aktivitet
i behandlingsarbetet/vårdarbetet

Den enskilda befattningshavarens möjligheter att beakta gruppsy-
namiska faktorer i vårdarbetet - respekt för egna och andras
åsikter

Bearbetning av egna normer och attityder

Utveckling av förmåga till personlig kontakt och kommunikation

Betydelsen av samverkan/samarbete med patient/pensionär i utföran-
det av varje vårduppgift

Olika former av samverkan/samarbete med patientens/pensionärens
anhöriga

Betydelsen av anhörigas medverkan i vårdsituationen

KOMMENTARER

Om samläsning sker mellan gren för hälso- och sjukvård samt åld-
ringsvård och gren för psykiatrisk vård tillämpas samma gruppindelning som för den senare grenen (om gruppindelning, se anvisningarna i timplanen).

Inledningsvis ges en introduktion till ämnet för att visa hur undervisningen samordnas med och bygger på de kunskaper som eleverna inhämtat i årskurs 1. De olika momenten bör inte avgränsas från varandra alltför mycket utan successivt integreras till en helhet.

Undervisningen bör ske i form av föreläsning, bikupa, diskussion, rollspel och grupparbete. Eleverna bör tränas att gå till handböcker, uppslagsverk, aktuell litteratur och tidskrifter. Återkoppling läraren - elevgruppen är viktig och även själva undervisningssituationen och elevernas eget grupp beteende kan göras till föremål för psykologisk analys och diskussion i syfte att bli eleverna ökad kännedom om hur de fungerar individuellt och i grupp.

Undervisningen bör fortlöpande anknyta till sådana situationer som eleverna mött under sin praktik under åk 1 och som de kan komma att möta i sin framtida yrkesverksamhet. Aktuella praktikerfall från massmedia med anknytning till ämnesområdet bör bli föremål för analys och diskussion i elevgruppen.

Undervisningen bör syfta till ökad förståelse dels för behovet av att kritiskt analysera egna bedömningar och slutsatser, dels för att olika individer ofta har olika perception av situationer och företeelser.

En lämplig avvägning mellan teoretisk anknytning och tillämpningsinriktning är väsentlig vid undervisningen i ämnet.

1.3 - 1.4 Undervisningen bör ske med utgångspunkt från elevens egna iakttagelser av patienternas/pensionärernas beteenden. Eleverna kan i mindre grupper välja ut olika situationer och typiska beteenden som de önskar diskutera och också diskutera olika tolkningar. Redovisningen torde med fördel kunna ske som rollspel.

Socialmedicin på vårdlinje, årskurs 2

DELMOMENT

- 1 Socialmedicinens och socialvårdens uppgifter och verksamhetsformer
 - 1.1 Översikt över den svenska socialpolitikens utveckling
 - 1.2 Befolkningsstruktur och -utveckling
 - 1.3 Författningskunskap
 - 1.4 Hälso- och sjukvårdens samt socialvårdens organisation och arbetsformer
 - 1.5 Sambandet mellan å ena sidan hälsa - sjukdom - dödlighet och å andra sidan social miljö samt socialmedicinska åtgärder i förebyggande, behandlande och rehabiliterande syfte
- 2 Katastrofmedicin
 - 2.1 Hälso- och sjukvårdens uppgifter vid katastrofer i fredstid
 - 2.2 Hälso- och sjukvårdens uppgift i totalförsvaret
- 1 Socialmedicinens och socialvårdens uppgifter och verksamhetsformer

Gren för hälso- och sjukvård samt åldringvård

 - 1.6 Fördjupad undervisning avseende delmomentet 1.5 - **rehabilitering**

Gren för psykiatrisk vård

 - 1.7 Fördjupad undervisning avseende delmomentet 1.5 - **socialpsykiatri**

SYFTE

Undervisningen syftar till att eleven skall kunna

- 1.1 ange den svenska socialpolitikens utveckling i stora drag

1.2 översiktligt beskriva befolkningsstruktur och utvecklingstendenser samt definiera begrepp i samband därmed

1.3 ange huvuddragen i de försäkringar som ingår i lag om allmän försäkring samt huvuddragen i kompletterande behovsprövade hjälpformer

ange huvuddragen i författningar om hälso- och sjukvård

ange innehållet i författningar och bestämmelser om ansvar och skyldigheter vid arbete inom hälso- och sjukvård samt åldringvård

1.4 beskriva hälso- och sjukvårdens samt socialvårdens organisation och verksamhetsformer

1.5 - 1.7 ge exempel som visar sambandet mellan hälsa - sjukdom - dödlighet och social miljö samt socialmedicinska åtgärder i förebyggande, behandlande och rehabiliterande syfte

2.1 - 2.2 beskriva huvuddragen av hälso- och sjukvårdens uppgifter vid katastrofförhållanden

INNEHÅLL

Gren för hälso- och sjukvård samt åldringvård
Gren för psykiatrisk vård

Period 1

1.1 Från fattigvård till socialförsäkringar
Samhällets skyldigheter gentemot individen i historiskt perspektiv
Utvecklingstendenser

1.2 Befolkningsstruktur och -utveckling. Födelsetal, döds-
tal, medellivslängd, emigration, immigration, könsfördelning samt
fördelning inom olika åldersgrupper. Utvecklingstendenser

1.3 Repetition och fördjupning av kunskaperna om:

Socialförsäkringar, organisation och omfattning. Övrig social-
lagstiftning. Författningar beträffande åldringvård. Social-
nämndens, barnvårdsnämndens och nykterhetsnämndens uppgifter

Författningar om samhällets omsorger om psykiskt utvecklingsstörda
och fysiskt handikappade

Sjukvårdslagstiftning. Ansvar och uppgifter avseende hälso- och
sjukvård. Författningar beträffande sjukvårdspersonalens arbete.
Bestämmelser för medicinalpersonal

Säkerhetsföreskrifter. Arbetarskyddslagstiftningens tillämpning i vårdarbetet

Lagarna om avbrytande av havandeskap och sterilisering

1.4 Repetition och fördjupning av kunskaper om hälso- och sjukvårdens organisation och verksamhetsformer. Samarbetsformer för öppen och slutenvård
Repetition och fördjupning av kunskaper om socialvårdens organisation och verksamhetsformer. Integrerad socialvård
Repetition och fördjupning av kunskaper om landstingens ansvar och insatser för psykiskt utvecklingsstörda och samhällets insatser för fysiskt handikappade

1.5 Exempel på sociala faktorerers inflytande på individens hälsotillstånd
Samhällsplaneringsfrågor
Förebyggande, behandlande och rehabiliterande verksamhet. Rehabiliteringens mål, organisation och arbetsformer. Medicinsk, social och yrkesmässig rehabilitering. Tekniska hjälpmedel

Gren för psykiatrisk vård

2.1 - 2.2 Hälso- och sjukvård vid katastrofförhållanden. Civilförsvarets sjukvårdstjänst. Sjukvård i samband med ABC-krigföring. Katastrofpsykologi

Gren för hälso- och sjukvård samt åldringvård

Period 3

1.6 Fördjupad undervisning avseende delmomentet 1.5 - medicinsk, social och yrkesmässig rehabilitering

2.1 - 2.2 Hälso- och sjukvård vid katastrofförhållanden. Civilförsvarets sjukvårdstjänst. Sjukvård i samband med ABC-krigföring. Katastrofpsykologi

Gren för psykiatrisk vård

Period 3

1.7 Fördjupad undervisning avseende delmomentet 1.5 - socialpsykiatri

KOMMENTARER

Undervisningen kan samordnas mellan gren för hälso- och sjukvård samt åldringvård och gren för psykiatrisk vård under delmomenten 1.1 - 1.5.

Undervisningen i socialmedicin bör ges så realistisk utformning som möjligt, varför teoretiska begrepp bör ingå i mycket liten omfattning. Lämpligt är att utgå från för eleverna kända fall och i relation till dessa presentera samhällets olika insatser på socialmedicinens områden. Repeterande undervisning bör undvikas

så långt som möjligt men kan i vissa fall vara nödvändig för helhetsbilden av t ex organisation och vårdformer för hälso- och sjukvård, socialvård och rehabilitering. Studiebesök vid institutioner och avdelningar bör komplettera undervisningen t ex vid socialbyrå, rehabiliteringsklinik, olika boendeformer och dagcentra för åldringsvård.

Period 1

1.1 Undervisningen bör inledas med en kortfattad översikt av den svenska socialpolitikens utveckling. Den kan lämpligen belysas med vissa internationella jämförelser. Utvecklingstendenser bör belysas kortfattat och även beröra viss arbetsmarknads-, bostads- och familjepolitik

1.2 Med utgångspunkt från den aktuella folkmängden belyses begrepp som dödstal, födelsetal, emigration och immigration m m. Tendenser inom befolkningsutvecklingen presenteras med beaktande av för vården betydelsefulla förändringar

1.3 Kunskaper om de olika författningarna skall sättas in i sitt naturliga sammanhang i delmomenten 1.4 och 1.5. Den fristående författningskunskapen i detta delmoment avser endast att ge eleven tillfälle att lära sig hämta information i författningstexten

1.5 Undervisningen beträffande samhällets åtgärder för att påverka individens sociala miljö med hänsyn till det individuella behovet bör inledas med en översikt över socialmedicinens uppgifter och verksamhetsformer. Samhällsplaneringens och de förebyggande åtgärdernas omfattning och betydelse för folkhälsan bör klargöras liksom insatser mot sjukdomsgrupper som hjärt- och kärlsjukdomar, tandsjukdomar, trafikskador och alkoholskador. Socialmedicinska insatser för den enskilda individen kan belysas med utgångspunkt från aktuella fall med beaktande av individens hela situation. Socialvårdens personal, dess uppsökande och rådgivande verksamhet och funktion i övrigt behandlas i anslutning härtill

1.7 Undervisningen beträffande medicinsk, social och yrkesmässig rehabilitering kan utformas som studium av ett visst fall, som följs genom rehabiliteringens olika områden och institutioner och där olika personalgruppers insatser i sammanhanget framkommer.

Möjligheter till och åtgärder för att hjälpa individen att acceptera och leva med sitt handikapp eller sin sjukdom diskuteras. Betydelsen av personalens attityder och insatser i detta avseende bör framhållas.

Vad gäller tekniska hjälpmedel bör förutom presentation av tillgängliga hjälpmedel även författningar om statsbidrag och ordinationsrätt behandlas.

2 Katastrofmedicin. Undervisningen skall omfatta
c 10 lektioner.

2.1 Orientering ges om hälso- och sjukvårdens verksam-
het i samband med katastrofer i fredstid, t ex olyckor i trafiken
och inom industrin samt epidemier.

2.2 Samhällets omställning till totalt försvar samt
sjukvårdens uppgifter och organisation inom totalförsvaret be-
handlas översiktligt. Sjukvårdspersonalens tjänsteplikt, krigs-
placering och utbildning presenteras. Beträffande sjukvård i sam-
band med ABC-krigföring behandlas stridsmedlens spridningssätt
och skadeverkningar samt förebyggande åtgärder och behandlingar
vid skador.

Katastrofpsykologin begränsas till psykiska störningar vid
katastrofförhållanden.

Anatomi och fysiologi på vårdlinje, årskurs 2

DELMOMENT

- 1 Översikt över människokroppens byggnad
- 1.1 Organ och organsystem
- 1.2 Lägesangivelse
- 2 Cell- och ärftlighetslära
- 2.1 Cellens byggnad och biokemi. Celldelning
- 2.2 Ärftlighetsfaktorer
- 2.3 Vävnader
- 3 Huden
- 3.1 Huden
- 3.2 Slemhinnorna
- 4 Nervsystemet
- 4.1 Centrala nervsystemet
- 4.2 Perifera nervsystemet
- 4.3 Sinnesorganen
- 5 Rörelseapparaten
- 5.1 Skelettet
- 5.2 Skelettmuskulaturen
- 6 Ämnesomsättningen
- 6.1 Översikt över ämnesomsättningen
- 6.2 Matspjälkningen
- 6.3 Andningen
- 6.4 Utsöndringen
- 6.5 Cirkulationen
- 6.6 Endokrina organ
- 6.7 Energiomsättningen

- 6.8 Vätskebalans
- 7 Fortplantningen
- 7.1 Fortplantningsorganen
- 7.2 Havandeskap och fosterutveckling
- 8 Näringsfysiologi
- 8.1 Näringslärans grunder. Rätt kost för friska människor
- 8.2 Näringsfysiologiska synpunkter på kost för äldre
- 8.3 Näringsfysiologiska synpunkter på kost vid sjukdom. Allmän sjukhuskost
- 8.4 Vanliga specialdieter
- 8.5 Samarbete mellan kostavdelning/kök och vårdavdelning/vårdenhet

SYFTE

Undervisningen syftar till att eleven skall kunna

- 1.1-1.2 ange huvuddragen av människokroppens organisation, organsystem och proportioner samt beskriva lägesförhållanden med vedertagen terminologi
- 2.1-2.3 redogöra för cellens uppbyggnad, huvuddragen i dess biokemi, ärftlighetslärans grunder samt vävnaders sammansättning och lokalisering
- 3.1-3.2 redogöra för hudens byggnad och funktion
- 4.1-4.2 beskriva nervsystemets struktur och funktion, nervimpulsernas uppkomst och fortledning samt kemisk transmission och större nervers lokalisering
- 4.3 redogöra för sinnesorganens byggnad och receptivitet samt huvuddragen i uppkomsten av sinnesintryck
- 5.1-5.2 redogöra för skelettets uppgifter, utformning och utveckling, identifiera större skelettdelar, beskriva benförbindelsernas och skelettmuskulaturens utformning och funktion samt identifiera bålens, extremiteternas och halsens muskler
- 6.1-6.8 redogöra för uppbyggnad och funktion beträffande organsystem i kroppens ämnesomsättning samt huvuddragen i transport, upplagring, nedbrytning och utsöndring av ämnen

7.1-7.2 redogöra för fortplantningsorganens byggnad, befruktning, havandeskap, fosterutveckling samt bröstens byggnad och mjölksekretionen

8.1 beskriva de energigivande näringsämnen, ange de vitaminer och mineralämnen som är viktigast från kostsynpunkt, beskriva näringsämnens betydelse för kroppen och ange deras förekomst i livsmedel samt redogöra för principerna för kostens sammansättning för täckandet av den friska individens näringsbehov och för god tandhälsovård

8.2 ange avvikelserna i näringsbehovet hos äldre och redogöra för principerna för en lämplig kost

8.3 ange avvikelserna i behovet av näringsämnen vid kortvariga respektive långvariga sjukdomstillstånd samt beskriva den allmänna sjukhuskost och kosten vid långtidssjukvård

8.4 ge exempel på sjukdomstillstånd som medför rubbningar i tillförsel, mekanisk och kemisk nedbrytning samt resorption av näringsämnen

redogöra för några vanliga specialdieter med hänsyn till avvikelser i sammansättningen i förhållande till normalkost eller allmän sjukhuskost

8.5 ange huvuddragen i kostavdelningens/kökets organisation och funktion samt redogöra för de samarbetsfrågor som bör beaktas från vårdavdelningens/vårdenhetens sida

1-8 identifiera och rätt använda den terminologi beträffande anatomi och fysiologi som används i dagligt tal inom vårdarbetet.

INNEHÅLL

Period 1

1 Översikt över människokroppens byggnad

1.1 Allmän översikt över kroppens organisation, organsystem och organens topografi. Proportioner mellan kroppsdelar i olika åldrar

1.2 Lägesangivelser: linjer, plan och andra orienterande begrepp

2 Cell- och ärftlighetslära

2.1 Uppbyggnad och storlek, livslängd och beståndsdelar. Biokemi: sammansättning och förmåga till ämnesomsättning, reterbarhet och fortledning av retningar. Celldelning: mitos och amitosis

2.2 Ärftlighet: kromosomuppsättning, gener. Reduktionsdelning. Könbestämning. Recessiva och dominant anlag

- 2.3 Vävnader: sammansättning och lokalisering
- 3 Huden
 - 3.1 Hudens byggnad och funktion
 - 3.2 Slemhinnornas byggnad och funktion
- 4 Nervsystemet
 - 4.1 Hjärnans och ryggmärgens uppbyggnad. Hjärnans hinnor och blodkärl, ventriklar och cerebrospinalvätska. Motoriska och sensoriska centras samt ledningsbanornas lokalisering
 - 4.2 Kranialnervor och spinalnervor. Nervplexor. Somatiska och autonoma nervsystemet, struktur och funktion. Nervimpulsernas uppkomst och fortledning. Kemisk transmission
 - 4.3 Sinnesorganen: hörsel och balans; örats byggnad. Ljudets fortledning. Sinnesceller och receptivitet. Hörsel- och balansnervor, hjärncentra. Syn: ögats byggnad och rörelser. Ljusets brytning. Akkommodation. Sinnesceller, nerver och hjärncentrum för uppkomst av synintryck. Lukt, smak och känsel: sinnescellernas lokalisering och receptivitet, nerver och hjärncentra
- 5 Rörelseapparaten
 - 5.1 Skelettets uppgifter, skelettdelarnas utformning och utveckling, benvävnadens struktur. Större skelettdelar. Benförbindelsernas konstruktion och funktion. Specifika leders utformning, t ex skulder- och knäled. Suturer
 - 5.2 Skelettmuskulaturens utformning och funktion. Bålens, extremiteternas och halsens muskler och senor
- 6 Ämnesomsättningen
 - 6.1 Fysiologiska processer av betydelse för kroppens ämnesomsättning
 - 6.2 Matspjälkningsorganens byggnad. Mekanisk och kemisk nedbrytning av födan, dess passage och resorption. Körtlarnas uppbyggnad, sekretion och regulation. Defekation. Leverns övriga funktion
 - 6.3 Andningsorganens byggnad. Andningsmekanismen, dess regulation samt gasutbytet. Inre och yttre andning. Syretransporten. Luftens sammansättning. Vitalkapacitet
 - 6.4 Organ som deltar i utsöndringen. Urinorganens byggnad. Nefronets struktur. Mekanismen för ultrafiltrationen i glomerulus. Primärurinens sammansättning. Återresorption och exkretion i tubulus. Urintransport och tömningsreflex. Njurfunktionsprover t ex clearance

6.5 Blodets sammansättning. Blodbildning. Hjärtats och blodkärlens uppbyggnad. Blodomloppet. Hjärtats arbete och regulation. EKG och blodtrycksmekanismen. Lymfsystemet: lymfans sammansättning. Byggnad och lokalisation avseende lymfkärl och lymfknutor

6.6 Endokrina organ, byggnad och funktion. Hypofysens styrning och återstyrning av övriga endokrina organs funktion. Hormoner och effektorgan

8 Näringsfysiologi

8.1 Energigivande näringsämnen: proteiner, fetter och kolhydrater. Vitaminer: A- och D-vitamin, tiamin, riboflavin, niacin, askorbinsyra. Vitaminerna E och K. Mineralämnen, främst järn, kalcium, fosfor, natrium, kalium, klor och jod. Rätt kost för friska människor. Kostens betydelse för tänderna

8.2 Avvikelser i näringsbehovet hos äldre i relation till åldersförändringar och verksamhetsgrad. De äldres kostvanor. Betydelsen av fullvärdig kost för gott psykiskt och fysiskt tillstånd. Lämpliga industriprodukter för de äldres kost. Kommunal matdistribution för äldre, matservering. Kosten vid ålderdomshem

8.3 Avvikelser i behovet av näringsämnen vid sjukdom. Fysiologiska motiveringar för ändring av kosten vid kortvariga respektive långvariga sjukdomstillstånd. Den allmänna sjukhuskosten. Kosten vid långtidsvård

8.4 Sjukdomstillstånd som medför rubbningar i tillförsel, mekanisk och kemisk nedbrytning samt resorption av näringsämnen. Sjukdomstillstånd som medför abnorma förluster av näringsämnen. Vanliga specialdieter: diabeteskost, ulcus-kost, purékost, passerad kost och flytande kost

Period 3

6 Ämnesomsättningen

6.7 Energiomsättningen- näringsämnen: behov, transport, upplagring, syntes och nedbrytning

6.8 Vattenbalans: fördelning i organismen. Tillförsel och avgång. Regulation. Elektrolytbalans: fördelning i organismen. Tillförsel och avgång. Regulation. Syra-basbalans: förekomst av syror respektive baser i organismen, regulation, förändringar i balansen, acidosis och alkalosis

7 Fortplantningen

7.1 Manliga och kvinnliga fortplantningsorganens byggnad och funktioner. Erektions- och ejakulationsmekanismen. Menstruationscykeln. Befruktning, Födelsekontroll

7.2 Havandeskap: fysiologiska förändringar. Fosterutvecklingens olika stadier. Bröstens byggnad. Mjolksekretionen

8 Näringsfysiologi

8.4 Vanliga specialdieter: kalorireducerad, äggvite-reducerad, saltreducerad och fettreducerad kost. Delvis reducerade koster - minuskoster. Övriga specialdieter. Önskekoster

8.5 Rekvisition av koster m m, distribution, mottagande och servering av kosten. Information till patienten för att kostavdelningens avsikter skall förverkligas. Kost- och måltidsordning. Kostavdelningens/kökets organisation och funktion. Arbetslagets sammansättning. Centraliserat/decentraliserat bröckdukningsystem. Planering, hygien, matsedlar, inköp, lagring, tillredning

KOMMENTARER

Undervisningen kan med fördel inledas med diagnostiskt prov. Repeterande undervisning beträffande anatomi ges i fortsättningen endast i den utsträckning behov därav föreligger. Utvidgning och fördjupning av kunskaperna i anatomi bör förekomma i de avsnitt som framgår av beskrivning av kursinnehåll. Undervisningen kan konkretiseras med demonstrationer av djurorgan och bör om möjligt kompletteras med obduktion. Undervisningen under andra läsåret bör i motsats till det första året främst omfatta fysiologi med anknytning till det praktiska omvårdnadsarbetet.

Medicinsk terminologi bör användas i den omfattning som förekommer i dagligt tal inom vårdarbetet.

Period 1

1 Undervisningen inleds med människokroppens anatomiska och fysiologiska indelningsgrunder, något om anatomins omfattning och anatomiska variationer i olika åldrar.

Beträffande lägesförhållanden bör linjer, plan, gropar och fåror exemplifieras. Begrepp som kranialt, kaudalt, dorsalt, ventralt, proximalt, distalt definieras och prepositioner, prefix och suffix av betydelse för lägesangivelser klargörs. Även lägesangivelser beträffande tänderna bör beaktas.

2 Orientering ges om cellernas storlek och livslängd i stora drag. Lärostoffet beträffande cellens beståndsdelar bör omfatta membran, cytoplasma, kärna och cellorganeller. Beträffande cellens biokemi begränsas faktaurvalet till huvuddragen i den kemiska sammansättningen och livsbetingelserna. Celldelning, såväl mitotisk som amitotisk liksom även reduktionsdelning med utgångspunkt från ärftlighetslärans grunder behandlas.

Beträffande ärftlighetsläran begränsas faktaurvalet till kromosomantal, autosomer och könskromosomer samt genernas lokalisering. Regler för ärftlighet samt dominanta och recessiva anlag behandlas kortfattat.

3 Repetition och fördjupning av kunskaperna om hudens byggnad och funktion samt slemhinnornas byggnad och funktion.

4 Nervsystemets omfattning och organisation, hjärnans och ryggmärgens byggnad med beaktande av hinnor, blodkärl, ventriklar samt cerebrospinalvätskans lokalisering behandlas. Nervträdens struktur med myelinskida, noder och synaps samt deras funktioner belyses.

Corticala-motoriska organisationen, sensoriska systemet samt ledningsbanornas lokalisering och funktion behandlas kortfattat.

Kranial- och spinalnervernas lokalisering och innervationsområden samt större nerver, främst nervplexer, av betydelse i omvårdnadsarbetet presenteras.

Skillnader i struktur och funktion hos autonoma och somatiska nervsystemen klargörs. Principerna för uppkomst och fortledning av nervimpulser samt impulsöverföring genom kemisk transmission behandlas.

Sinnesorganens byggnad behandlas med beaktande av sinnescellernas lokalisering. Beträffande receptivitet och uppkomst av sinnesintryck bör undervisningen ges schematiskt.

5 Undervisningen beträffande rörelseapparaten genomförs som repetition och fördjupning av tidigare inhämtade kunskaper om skelettets utformning och förbindelser samt skelettmuskulaturens utformning och funktion. Därutöver presenteras bälens, extremiteternas och halsens muskler.

6.1-6.6 Lärostoffet beträffande ämnesomsättningen disponeras så, att sammanhanget mellan olika organsystem, deras funktioner och samordning klart framgår. Tyngdpunkten i undervisningen läggs på fysiologiska processer i de olika organsystemen och med anknytning till det praktiska omvårdnadsarbetet.

Faktaurvalet beträffande biokemi begränsas till en principiell översikt.

6.2 Undervisningen avseende matspjälkningsorganen skall innefatta även munhåla, tänder och tandkött. Undervisningen beträffande matspjälkningen samordnas med undervisningen i näringsfysiologi.

8 Näringsfysiologi. Undervisningen skall genomföras med c 1 vt i perioderna 1 och 3.

8.1 Energigivande näringsämnen behandlas kortfattat beträffande kemisk byggnad, betydelse för kroppens funktioner, tillstånd vid under- och överskott samt förekomst i livsmedel. Av vitaminer och mineralämnen behandlas de från kostsynpunkt viktigaste beträffande funktioner i kroppen, sjukdomstillstånd på grund av under- respektive överskott och förekomst i livsmedel.

Begreppet essentiella näringsämnen definieras. Dagsbehoven av näringsämnen och vanliga näringsrubbningsgränser på grund av felaktig kost, kriterier på rätt kost: allsidig och välbalanserad, serverad på rätt tid och med riktig fördelning av kalorier och näringsämnen över dagens måltider samt med riktig servering, presenteras. Kostens betydelse för god tandhälsa behandlas.

Undervisningen samordnas med undervisningen beträffande ämnesomsättningsapparaten i berörda avsnitt.

8.2 Undervisningen inriktas på friska äldre. Den individuella livssituationens och olika boendeformers betydelse beträffande kosten beaktas.

8.3 Konsekvenser från tandhäsovårdssynpunkt av en ändrad kost vid sjukdom belyses.

8.4 Undervisningen beträffande uppräknade specialdieter bör omfatta genomgång med avseende på avvikelser i sammansättningen i förhållande till allmän sjukhuskost och med fysiologisk motivering. Övriga specialdieter bör endast nämnas. Specialdieters betydelse från tandhäsovårdssynpunkt bör beaktas. Betydelsen av information till patienten beträffande dietkosten samt vikten av att patienten intar den komponerade dietmåltiden och att detta kontrolleras framhålls.

Period 3

6.7 Beträffande energiomsättning och näringsbehov kan undervisningen utgå från behovet av näring för förbränning och uppbyggnad av vävnaderna samt kaloribehovet hos olika individer. Organ och mekanism för transport, upplagring, syntes och nedbrytning av näringsämnen behandlas. Undervisningen samordnas med undervisning i näringsfysiologi.

6.8 Undervisningen beträffande vätskebalansen bör göras schematisk och begränsas till att omfatta förekomst och fördelning, tillförsel och avgång samt regulation av vatten, elektrolyter, syror och baser. Konsekvenser i samband med rubbningar i balansen belyses.

7 Fortplantningen

7.1 Fortplantningsorganens byggnad och funktioner behandlas och principerna för ejakulations- och erektionsmekanismen belyses. Menstruationscykelns olika faser och dess styrning klargörs liksom befruktning och principer för födelsekontroll i olika former.

7.2 Fosterutvecklingen behandlas med utgångspunkt från det befruktade ägget, dess transport och implantation. Äggets och fostrets utveckling belyses och i samband därmed kan olika fysiologiska förändringar vid havandeskap klargöras samt subjektiva och objektiva symtom sättas in i sitt rätta sammanhang.

8 Näringsfysiologi

8.5 Undervisningen kan lämpligen genomföras i samband med studiebesök vid kostavdelning/kök.

Mikrobiologi och hygien på vårdlinje, årskurs 2

DELMOMENT

- 1 Omgivningshygien
 - 1.1 Översikt över den humanmedicinska hälsovårdsorganisationen och samhällets miljövård
 - 1.2 Smittskyddslag och smittskyddsbestämmelser
 - 1.3 Lufthygien
 - 1.4 Vatten- och livsmedelshygien
 - 1.5 Renhållning
 - 1.6 Skadedjursbekämpning
 - 1.7 Bostads- och klimathygien
 - 1.8 Buller
 - 1.9 Yrkeshygien

- 2 Medicinsk mikrobiologi
 - 2.1 Mikroorganismer
 - 2.2 Organismens försvarsmekanism mot infektion
 - 2.3 Immunologi
 - 2.4 De smittsamma sjukdomarnas spridning och uppträdande
 - 2.5 Bakteriologisk och virologisk diagnostik
 - 2.6 Resistensbestämning och antibiotikabehandling

- 3 Klinisk mikrobiologi och sjukvårdshygien/vårdhygien
 - 3.1 Smittspridningsvägar på sjukhus
 - 3.2 Principer och åtgärder för förebyggande av smitta inom vårdinstitutionen

SYFTE

Undervisningen syftar till att eleven skall kunna

1.1 ange huvuddragen i vårt lands humanmedicinska hälsovårdsorganisation

1.2-1.9 ange huvuddragen beträffande innebörd och tillämpning av den lagstiftning som berör omgivnings- och yrkeshygien samt omgivningens inverkan på hälsotillståndet

2.1-2.5 redogöra för mikroorganismer av betydelse för vårt hälsotillstånd och för organismens försvarsmekanism mot infektion samt ange grundläggande huvuddrag av immunologin och ge exempel som belyser bakteriologisk och virologisk diagnostik och de smittsamma sjukdomarnas spridning och uppträdande

3.1 redogöra för smittspridningsvägar på sjukhus

3.2 förklara och motivera hur mikrobiologiska principer bör tillämpas vid förebyggande åtgärder mot nosokomials infektioner samt vid genomförandet av isoleringsteknik och smittrening på sjukhus

utföra och motivera metoderna för isoleringsteknik, desinfektion, rengöring och sterilisering.

INNEHÅLL

Period 1

1 Omgivningshygien

1.1 Översikt över den humanmedicinska hälsovårdsorganisationen och samhällets miljövard

Sjukdomsförebyggande åtgärder och hälsokontroll. Miljösanering. Centrala, regionala och lokala organ. Hälsovårdsstadgan och dess tillämpning. Behovet av internationell samordning av hälso- och miljövard

1.2 Smittskyddslag och smittskyddsbestämmelser

1.3 Lufthygien

Luftföroreningarnas förekomst, orsaker och effekt på hälsan, hygieniska gränsvärden. Åtgärder mot luftföroreningar

1.4 Vatten- och livsmedelshygien

Hygieniska krav på dricksvatten. Vattenföroreningar. Olika slag av vattenrening. Avloppsvatten. Smittrisker och andra sanitära olägenheter. Självrening. Låggradig och höggradig rening, fysikalisk, kemisk och biologisk. Förekomst av fluor i dricksvatten

Livsmedelshygien

1.5 Renhållning

Toaletter. Förvaring och omhändertagande av sopor och annat avfall

2 Medicinsk mikrobiologi

2.1 Mikroorganismer

Normalflora. Viktiga bakterier och virusarter. Svampar och parasiter

2.2 Organismens försvarsmekanism mot infektion

2.3 Immunologi

Begreppen antigen och antikropp, antigen-antikropsreaktion, aktiv och passiv immunitet, överkänslighetsreaktioner av omedelbar och fördröjd typ, antikropparnas diagnostiska betydelse, serologiska reaktioner

2.4 De smittsamma sjukdomarnas spridning och uppträdande

2.5 Bakteriologisk och virologisk diagnostik

Provtagning och principer för transport av prov. Diagnostik: odling och immunologisk reaktion

2.6 Resistensbestämning och antibiotikabehandling

3 Klinisk mikrobiologi och sjukvårdshygien/vårdhygien

3.1 Smittspridningsvägar på sjukhus

3.2 Principer och åtgärder för förebyggande av smitta inom vårdinstitutionen

Förebyggande åtgärder mot luft- och kontaktsmitta. Principer för ventilation och luftdesinfektion, städning och bäddning samt handhygien och munskyddshygien

Principer för isoleringsteknik

Desinfektion, mekanisk rengöring och sterilisering. Förpackning och förvaring av sterilgods. Bakteriologisk och annan kontroll av autoklaver, torrsterilisatorer m m. Speciella steriliseringsmetoder såsom behandling med etylenoxid och joniserande strålning

Period 3

1 Omgivningshygien

1.6 Skadedjursbekämpning

1.7 Bostad- och klimathygien

Hälsans beroende av bostadens läge och utrustning, isolering, ventilation, belysning och standard. Bostadsinspektion

1.8 Buller

Definition av begreppet buller. Störande och hörselskadande buller

1.9 Yrkeshygien

Yrkessjukdomar och yrkesskador samt olycksfall i arbetet, orsaker och förebyggande åtgärder. Arbetstider. Hälsokontroller för vårdpersonal

KOMMENTARER

Undervisningen har uppdelats på perioderna 1 och 3 så att period 1 omfattar viss del av huvudmomentet omgivningshygien samt huvudmomenten medicinsk mikrobiologi och klinisk mikrobiologi och sjukvårdshygien/vårdhygien.

I period 3 behandlas resterande avsnitt av huvudmomentet omgivningshygien inklusive yrkeshygien.

Period 1

1 Omgivningshygien

1.1 Administrativ hygien omfattande den humanmedicinska hälsovårdsorganisationen behandlas kortfattat. Därefter belyses allmänna sjukvårdsförebyggande åtgärder och **samhällets organ för hälsokontroll** och för **samhällets miljövård**.

Samhällets olika organ för hälso- och miljövård samt hälsovårdsstadgans innebörd belyses. Behovet av internationella åtgärder för att genomföra nationell hälso- och miljövård behandlas. Detta kan bl a göras med utgångspunkt från ökad internationell trafik och ökade risker för spridning av epidemier mellan länder och världsdelar. Exempel på insatser inom detta område genom WHO, UNICEF och FAO belyses.

1.2 Innebörden av smittskyddslag och övriga allmänna smittskyddsbestämmelser förklaras i huvuddrag, likaså bestämmelser angående skyddssympning. Genom exemplifiering belyses skyddssympningens betydelse för individens hälsa varvid smittkoppor och polio lämpligen kan tjäna som exempel.

1.3 Problem rörande luftföroreningar kan lämpligen belysas genom aktuella undersökningar och tas upp i form av grupparbeten och diskussioner.

1.4 Vatten- och livsmedelshygien som tidigare studerats i årskurs 1 kan förslagsvis behandlas i form av grupparbete eller enskilda arbeten och kompletteras med film och studiebesök.

1.5 Avsnittet om renhållning bör dels belysa samhällets och den enskilda individens krav på renhållning, dels hur denna lämpligen bör organiseras för t ex ett hem, en kommun och ett sjukhus. Undervisningen bör även innefatta studiebesök.

2 Medicinsk mikrobiologi

2.1 Smittämnen, svampar och parasiter behandlas tämligen detaljerat. Tonvikten läggs på fundamentala egenskaper såsom varande grunden för de åtgärder inom vårdarbetet som innefattar smittbekämpning och profylax mot infektioner. Undervisningen bör därutöver omfatta översikt över den mikrobiologiska normalfloran och över mikroorganismernas indelning i huvudgrupper: bakterier, virus, rickettsier, svampar och parasiter. Mikroorganismernas uppbyggnad och funktion beskrivs och typiska egenskaper beträffande motståndskraft, giftighet m m poängteras. Mikroorganismernas förmåga att övergå i viloformer behandlas och synpunkter lämnas med avseende på hur detta i sjukvårdsarbetet ställer speciella krav i samband med sterilisation. Bakteriernas indelning vad avser utseende, färgbarhet och fysiologiska egenskaper beskrivs och exempel lämnas på de vanligaste bakterierna inom varje grupp.

2.2 Avsnittet om organismens försvarsmekanism mot infektion, som även behandlats i årskurs 1, inleds med repetition. Exempel lämnas på hur balansen mellan mikroorganismens sjukdomsalstrande förmåga och individens försvar normalt upprätthålls samt hur och varför denna balans kan rubbas. Därefter förklaras i huvuddrag det ospecifika infektionsförsvaret genom hud- och slemhinnebarriären, vita blodkroppar, lymfatiska systemet, reticulo-endoteliala systemet och blodets bakteriedödande förmåga.

2.3 Lärostoffet beträffande immunologi omfattar allmänna immunologiska begrepp och definitioner samt kroppens reaktion mot främmande ämnen. Begreppen antigen och antikropp repeteras, likaså antigen-antikropsreaktionen. De olika formerna för passiv och aktiv immunisering förklaras och överkänslighetsreaktioner och serologiska reaktioner exemplifieras. Autoimmunitet förklaras kortfattat. Därvid framhålls hur immunitet som man tidigare endast ansåg vara ett försvar också kan ha en för organismen destruktiv effekt. Slutligen behandlas immunologins snabba utveckling och ständigt växande verksamhetsområde. Som exempel nämns immunologins betydelse inom transplantationsforskning och cancerforskning.

2.4 De smittsamma sjukdomarnas spridning och uppträdande skildras genom hänvisning till fakta om organismens försvar och sambandet mellan detta och mikroorganismens specifika egenskaper. Vidare belyses epidemiologiska grundbegrepp, människan som infektionsreservoar och smittkälla, smittspridningsvägar, olika infektioners smittintensitet samt förebyggande åtgärder och epidemiologiska åtgärder.

2.5 I fråga om bakteriologisk och virologisk diagnostik behandlas undersökningarnas olika syften och ges endast kortfattat exempel på enstaka undersökningar. Huvudvikten läggs på principer för provtagning och transport av prov med betoning av riskmomenten.

2.6 Undervisningen om antibiotikabehandling och resistensbestämning bör ske med utgångspunkt från tidigare undervisning om smittämnenas uppbyggnad och livsyttringar. Beträffande antibiotikabehandling beskrivs huvuddragen av hur antibiotika påverkar smittämnenas livsfunktioner. Vidare förklaras syftet med och tillvägagångssättet vid resistensbestämning.

3 Klinisk mikrobiologi och sjukvårdshygien

3.1 Smittspridningsvägar på sjukhus behandlas utförligt. Utgångspunkten bör vara elevens tidigare inhämtade kunskap om mikroorganismernas fundamentala egenskaper. Vidare bör praktiska exempel lämnas på de farligaste och vanligaste smittspridningsvägarna på vårdinstitutioner.

3.2 Som utgångspunkt för undervisningen om förebyggande åtgärder mot luft- och kontaktsmitta används de av socialstyrelsen utfärdade bestämmelserna. Innebörden av dessa diskuteras och undervisningen bör bygga på olika former av elevaktiviteter. De olika förebyggande momenten bör tas upp med hänvisning till tidigare behandlat lärostoff om mikroorganismerna.

Principer för isoleringsteknik ges i sammanfattande form i anslutning till praktiska övningar i skolans lokaler. Under övningarna bör eleven motivera varför den ena eller den andra metoden används (om gruppindelning, se anvisningarna till timplanen).

Avsnittet om desinfektion, mekanisk rengöring och sterilisering har tidigare behandlats i årskurs 1, men bör i denna period tas upp mer ingående dels som genomgång av de teoretiska principerna med anknytning till mikrobiologin, dels som praktiska övningar i skolans lokaler (om gruppindelning, se anvisningarna till timplanen). Bakteriernas viliformer, speciellt sporer, belyses ur sterilisationssynpunkt. Vid övningarna bör eleven motivera sitt sätt att utföra arbetsuppgiften och val av metod. Undervisningen kompletteras med studiebesök t ex vid steriliseringscentral.

Period 3

1 Omgivningshygien

1.6 Skadedjursbekämpning behandlas översiktligt och bör omfatta skadeinsekter, råttor m m. Gällande bestämmelser, bekämpningsmedel och deras risker belyses och hänvisning görs till under årskurs 1 behandlat lärostoff om livsmedelshygien.

1.7 Bostads- och klimathygien som eleverna har viss kännedom om tidigare bör lämpligen bygga på elevernas egna aktiviteter med utgångspunkt från tillgängligt källmaterial.

1.8 Undervisningen om buller bör belysa praktiska konsekvenser av buller i bostäder, på arbetsplatser och i trafik med relation till hur bullret påverkar och skadar människor. Speciellt betonas bullrets hörselskadande effekt.

1.9 Utgångspunkter för yrkeshygien och arbetsplatshygien bör vara gällande lagar och bestämmelser. Individens förebyggande åtgärder behandlas och tillämpning av gällande bestämmelser i hem, på allmänna arbetsplatser och på vårdinstitutioner, belyses. Sammanfattningsvis upptas omgivningens inverkan på vårt hälso-tillstånd till behandling.

Sjukdomslära på vårdlinje, årskurs 2

Gren för hälso- och sjukvård samt åldringsvård
Gren för psykiatrisk vård

DELMOMENT

- 1 Medicinska och kirurgiska sjukdomstillstånd
 - 1.1 Allmän sjukdomslära
 - 1.2 Sjukdomar i rörelseapparaten
 - 1.3 Sjukdomar i matspjälkningsorgan
 - 1.4 Sjukdomar i andningsorgan
 - 1.5 Sjukdomar i utsöndringsorgan
 - 1.6 Sjukdomar i cirkulationsorgan
 - 1.7 Sjukdomar i endokrina organ
 - 1.8 Sjukdomar i nervsystemet
 - 1.9 Sjukdomar i fortplantningsorgan
 - 1.10 Sjukdomar i sinnesorgan
 - 1.11 Infektionssjukdomar
 - 1.12 Allergisjukdomar
 - 1.13 Tumörsjukdomar

SYFTE

Undervisningen syftar till att eleven skall kunna

1.1 beskriva medicinens och kirurgins arbetsområden samt redogöra för vissa generella sjukdomstillstånd och deras behandling

1.2-1.13 redogöra för ofta förekommande sjukdomar inom medicin och kirurgi samt vanliga subspecialiteter

Gren för hälso- och sjukvård samt åldringsvård

INNEHÅLL

Period 1

- 1.1 Allmän sjukdomslära

Orsaker, symtom, diagnostik, sjukdomsförlopp, behandling. Sjukdomarnas indelning i grupper. Kirurgins och medicinens arbetsområde. Blödningar, chock och chockprofylax. Sår och sårläggning. Anestesi-former. Vätskebalansrubbningar

1.2 Sjukdomar i rörelseapparaten

Frakturlära, principer för behandling av benbrott, led- och muskelskador. Översikt över ortopediska sjukdomar, medfödda missbildningar, förvärvade deformiteter, amputationer och reumatiska sjukdomar

1.3 Sjukdomar i matspjälkningsorgan t ex

Gastrit, ulcus, colit. Akuta buksjukdomar: appendicit, ileus, peritonit, gallsten. Hepatit, levercirros, pankreatit. Bräck. Tand- och munsjukdomar med särskild inriktning på olika kategorier: barn, ungdom, vuxna i allmänhet, vid graviditet, åldrande, vid speciella sjukdomar t ex diabetes

1.4 Sjukdomar i andningsorgan t ex

Bronkit, bronkiektasier, pneumoni. Astma bronchiale, atelektas.

1.5 Sjukdomar i utsöndringsorgan t ex

Urinvägsinfektioner, glomerulonefrit, uremi

1.6 Sjukdomar i cirkulationsorgan t ex

Hjärtinsufficiens, rytmrubbningar, hjärtinfarkt, angina pectoris. Hypertension. Trombos, varicer, hemorrojder. Blodsjukdomar: anemier, leukemi, agranulocytos

1.7 Sjukdomar i endokrina organ t ex

Sköldkörtelns sjukdomar, diabetes mellitus

1.8 Sjukdomar i nervsystemet t ex

Cerebral insult. Multipel scleros, cerebral pares. Skallskador

Period 3

1.9 Sjukdomar i fortplantningsorgan t ex

Inflammationer i kvinnliga fortplantningsorgan, graviditetskomplikationer. Inflammationer i manliga fortplantningsorgan, prostatahyperplasi

1.10 Sjukdomar i sinnesorgan t ex

Öga: brytningsfel och dess korrektion, inflammationer, skador, främmande kroppar. Synskärpan och dess bestämning i olika åldrar

Öra, näsa och hals: inflammationer, främmande kroppar. Röst- och talrubbningar

1.11 Infektionssjukdomar t ex

Enteriter, hepatit, meningit, polio, parotit, exantemsjukdomar
Veneriska sjukdomar
Tuberkulos

1.12 Allergisjukdomar t ex

Luft-, kontakt- och födoämnesallergier. Anafylaktisk chock

1.13 Tumörsjukdomar

Översikt av godartade och elakartade tumörer. Några vanliga cancersjukdomar

KOMMENTARER

Undervisningen skall genomföras med c 2 vt i period 1 och c 3 vt i period 3. Undervisningen kan samordnas med undervisning i gren för psykiatrisk vård under c 1 vt i period 1 och c 2 vt i period 3.

1.1 Undervisningen om sjukdomars orsaker, symtom, diagnostik, behandling och förlopp kan förslagsvis ske med utgångspunkt från sjukjournal. Eleverna bör aktiveras genom grupparbeten och seminarieövningar.

Vissa allmängiltiga åtgärder som förekommer i anslutning till olika sjukdomstillstånd såsom blödningar, chock, vätskebalansrubbningar, sår och sårläkning samt anestesiformer beskrivs före övergången till speciell sjukdomslära. Beträffande blödningar, chock och vätskebalansrubbningar förklaras orsaker, kroppens förmåga att anpassa sig samt åtgärder.

Normal sårläkning, sårvård och anestesiformer behandlas relativt ingående för att eleven skall förstå vikten av profylaktiska åtgärder av betydelse för det postoperativa förloppet. Vidare syftar undervisningen till att eleven skall göras medveten om komplikationer, deras symtom samt förebyggande.

1.2-1.13 Delmomenten 1.2-1.8 har hänförs till period 1 för att eleven skall kunna förbereda sig för vårdpraktiken. Ordningföljden i den speciella sjukdomsläran bör bestämmas med tanke på samordningen med andra ämnen. I början av varje avsnitt ges en allmän översikt över ämnesområdet, varefter de i läroplanen föreslagna sjukdomarna behandlas mer ingående. Tonvikten bör läggas på de vanligaste sjukdomstillstånden. De sjukdomar som ingår i varje sjukdomsgrupp skall behandlas under samtidigt beaktande av patientens fysiska, psykiska och sociala situation. I de fall då sjukdomen har ett psykosomatiskt inslag eller på annat sätt gränsar till psykiatri bör detta framhållas i undervisningen.

Vid undervisningen om de olika sjukdomarna bör huvuddragen och det för varje sjukdom karakteristiska tas upp. Följande moment bör ingå:

sjukdomarnas förekomst, orsaker och symtom
diagnostik och undersökningsmetoder
behandling, förlopp, komplikationer och deras förebyggande
rehabilitering, prognos och profylax.

Till delmomentet 1.11, infektionssjukdomar, har hänförs veneriska sjukdomar och tuberkulos. Beträffande tuberkulos bör dels ges en allmän översikt, dels en närmare beskrivning av lungtuberkulos. I övrigt bör i avsnittet ingå de infektionssjukdomar som angivits i dispositionen. Hepatit behandlas i avsnittet matspjälkningsorganens sjukdomar men bör nämnas även i samband med infektionssjukdomar.

Vid undervisningen om tumörsjukdomar, delmomentet 1.13, bör en översikt över ofta förekommande såväl godartade som elakartade tumörer samt riktlinjer för deras behandling ges. Vidare föreslås att några ofta förekommande sjukdomar beskrivs t ex cancer mammae, cancer uteri, cancer coli och cancer recti.

Undervisningen samordnas med undervisningen i anatomi och fysiologi, allmän hälso- och sjukvårdslära, medicinsk och kirurgisk sjukvårdslära, farmakologi och socialmedicin.

Gren för psykiatrisk vård

INNEHÅLL

Period 1

1.1 Allmän sjukdomslära

Orsaker, symtom, diagnostik, sjukdomsförlopp, behandling. Sjukdomarnas indelning i grupper. Kirurgins och medicinens arbetsområde. Blödningar, chock och chockprofylax. Sår och sårhäkning. Anestesiformer. Vätskebalansrubbningar

1.2 Sjukdomar i rörelseapparaten t ex

Frakturlära, principer för behandling av benbrott, led- och muskelskador

1.3 Sjukdomar i matspjälkningsorgan t ex

Gastrit, ulcus, colit. Akuta buksjukdomar. Hepatit, levercirros, pankreatit

Tand- och munsjukdomar med särskild inriktning på olika kategorier: barn, ungdomar, vuxna i allmänhet, gravida, äldre och patienter med speciella sjukdomar t ex diabetes.

1.4 Sjukdomar i andningsorgan t ex

Pneumoni. Astma bronchiale, atelektas

1.5 Sjukdomar i utsöndringsorgan t ex

Urinvägsinfektioner, uremi.

1.6 Sjukdomar i cirkulationsorgan t ex

Hjärtinsufficiens, hjärtinfarkt, angina pectoris. Hypertension. Översikt av blodsjukdomar

1.7 Sjukdomar i endokrina organ t ex

Sköldkörtelns sjukdomar, diabetes mellitus

1.8 Sjukdomar i nervsystemet t ex

Cerebral insult. Skallskador.

Period 3

1.9 Sjukdomar i fortplantningsorgan t ex

Inflammationer i kvinnliga och manliga fortplantningsorgan
Prostatahyperplasi

1.10 Sjukdommar i sinnesorgan t ex

Öga: brytningsfel och dess korrektion, inflammationer, skador,
främmande kroppar. Synskärpan och dess bestämning i olika åldrar.

Öra, näsa och hals: inflammationer, främmande kroppar. Röst- och
talrubbnings.

1.11 Infektionssjukdomar t ex

Enteriter. Hepatit, meningit, polio
Veneriska sjukdomar
Tuberkulos

1.12 Allergisjukdomar t ex

Luft-, kontakt- och födoämnesallergier. Anafylaktisk chock

1.13 Tumörsjukdomar

Översikt av godartade och elakartade tumörer

KOMMENTARER

Undervisningen skall genomföras med c 1 vt i period 1 och c 2 vt
i period 3. Undervisningen kan samordnas med undervisning i gren
för hälso- och sjukvård samt åldringsvård.

1.1 Undervisningen om sjukdomars orsaker, symtom, diag-
nostik, behandling och förlopp kan förslagsvis ske med utgångs-
punkt från sjukjournal. Eleverna bör aktiveras genom grupparbe-
ten och seminarieövningar.

Vissa allmängiltiga åtgärder som förekommer i anslutning till
olika sjukdomstillstånd såsom blödningar, chock, vätskebalans-
rubbnings, sår och sårsläkning samt anestesiformer beskrivs före
övergången till speciell sjukdomslära. Beträffande blödningar,
chock och vätskebalansrubbnings förklaras orsaker, kroppens
förmåga att anpassa sig samt åtgärder.

Normal sårsläkning, sårvård och anestesiformer behandlas relativt
ingående för att eleven skall förstå vikten av profylaktiska
åtgärder av betydelse för det postoperativa förloppet. Vidare
syftar undervisningen till att eleven skall göras medveten om
komplikationer, deras symtom samt förebyggande.

1.2 - 1.13 Delmomenten 1.2-1.8 har hänförs till period 1 för att eleven skall kunna förbereda sig för vårdpraktiken. Ordningföljden i den speciella sjukdomsläran bör bestämmas med tanke på samordningen med andra ämnen. I början av varje avsnitt ges en allmän översikt över ämnesområdet, varefter de i läroplanen föreslagna sjukdomarna behandlas mer ingående. Tonvikten bör läggas på de vanligaste sjukdomstillstånden. De sjukdomar som ingår i varje sjukdomsgrupp skall behandlas under samtidigt beaktande av patientens fysiska, psykiska och sociala situation. I de fall då sjukdomen har ett psykosomatiskt inslag eller på annat sätt gränsar till psykiatri bör detta framhållas i undervisningen.

Vid undervisningen om de olika sjukdomarna bör huvuddragen och det för varje sjukdom karakteristiska tas upp. Följande moment bör i första hand ingå:

sjukdomarnas förekomst, orsaker och symtom
diagnostik
behandling,

Undervisningen samordnas med undervisningen i anatomi och fysiologi, allmän hälso- och sjukvårdslära, medicinsk och kirurgisk sjukvårdslära, farmakologi och socialmedicin.

Gren för psykiatrisk vård
Gren för hälso- och sjukvård samt åldringsvård

DELMOMENT

- 2 Psykiska sjukdomstillstånd
- 2.1 Psykisk hälsa och sjukdom. Mentalhygien
- 2.2 Stress. Insufficienstillstånd
- 2.3 Kroppsliga och psykiska sjukdomars återverkan på individens fysiska, psykiska och sociala funktioner
- 2.4 Attityder till personer med avvikande beteende
- 2.5 **Terapeutisk miljö**
- 2.6 Grundläggande begrepp vid utredning av psykiska sjukdomstillstånd
- 2.7 Psykiska utvecklingsstörningar
- 2.8 Psykiska sjukdomar
- 2.9 Psykosociala störningar och insufficienstillstånd
- 2.10 Barn- och ungdomspsykiatri

Gren för psykiatrisk vård

SYFTE

Undervisningen syftar till att eleven skall kunna

- 2.1 redogöra för begreppen psykisk hälsa och sjukdom samt redogöra för hur samhällets mentalhygieniska verksamhet är organiserad
- 2.2 identifiera begreppet stress samt ge exempel på hur olika personlighetstyper reagerar i stressituationer
- 2.3 redogöra för hur sjukdomar påverkar individens livssituation
- 2.4 beskriva attityder till personer med avvikande beteende
- 2.5 redogöra för betydelsen av samverkan mellan patienter och personal
- 2.6 ange de grundläggande begreppen vid utredning av psykiska sjukdomstillstånd samt redogöra för hur individens personlighet påverkar sjukdomsbilden

2.7 beskriva indelning av orsaker till psykisk utvecklingsstörning och redogöra för de svårigheter personer med detta handikapp möter i samhället, samt beskriva riktlinjer för habilitering, utbildning och vård av personer med psykiska utvecklingsstörningar

2.8 beskriva de psykiska sjukdomarnas indelning, symtom och terapi

2.9 beskriva tecken på psykosociala störningar och insufficienstagstillstånd samt riktlinjer för samhällets stödåtgärder

2.10 beskriva beteende hos psykiskt störda barn och ungdomar samt ange riktlinjer för behandling.

INNEHÅLL

Period 1

2.1 Psykisk hälsa och sjukdom. Mentalhygien

Olika utvecklingslinjer inom psykiatrin. WHO:s definition av psykisk hälsa. Tecken som tyder på ohälsa. Symtom på sjukdom

Samhällets mentalhygieniska verksamhet, dels på riksplanet, dels inom det egna landstingsområdet

2.2 Stress. Insufficienstagstillstånd

Stress som fysiologiskt fenomen. Psykiska och fysiska faktorer som kan framkalla stress. Psykiska och fysiska symtom på stress. Olika personlighetstypers reaktion på stress. Stressreaktioner i olika åldrar

2.3 Sjukdomars återverkan på individens fysiska, psykiska och sociala funktioner

Samspelet mellan individ och grupp

Sjukdomens återverkan på individens livssituation

Patientens upplevelse av och reaktion på sjukdom, sjukhus och den av sjukdomen förändrade sociala situationen

2.4 Attityder till personer med avvikande beteende

2.5 Terapeutisk miljö

Patientens och personalens samverkan. Former för samarbete mellan patienter och personal

Värdering av samspelets betydelse för rehabiliteringsprocessen

2.6 Grundläggande begrepp vid utredning av psykiska sjukdomstillstånd

Sjukdomsorsaker

Symtom

Diagnostik

Terapi

Prognos

Period 3

2.7 Psykiska utvecklingsstörningar

Psykiska utvecklingsstörningar: olika orsaker, grader och symtom

Samhällets stödjande funktion. Omsorgsstyrelsens vårdområde
Individens reaktion vid stress och psykisk sjukdom

2.8 De psykiska sjukdomarnas indelning. Inom varje grupp
behandlas sjukdomsorsak, symtom, diagnos, terapi och prognos

2.8.1 Psykiska insufficienstillstånd

2.8.2 Psykosomatiska sjukdomar

2.8.3 Psykiska symtom som reaktion på somatiska sjukdomstill-
stånd och vid störda sociala relationer

2.8.4 Neuroser och neurotiska reaktioner

2.8.5 Psykoser och psykotiska reaktioner

2.8.6 Toxikomanier

2.8.7 Psykiska förändringar på grund av hjärnskador

2.8.8 Psykiska sjukdomar som är specifika för den åldrande
individ

2.8.9 Rättspsykiatri

2.9 Psykosociala störningar och insufficienstillstånd
Psykopati- och sociopatibegreppen

2.10 Barn- och ungdomspsykiatri

Psykiska reaktioner i olika utvecklingsfaser
Sjukdomstillståndens indelning, sjukdomsorsaker, symtom, diagnos,
terapi och prognos

KOMMENTARER

Undervisningen skall genomföras med c 2 vt i period 1 och c 3 vt i
period 3.

Undervisningen kan samordnas med undervisning i gren för hälso-
och sjukvård samt åldringsvård under c 1 vt i period 1 och c 2 vt i
period 3.

2.1 Fördjupad undervisning angående hälsa och sjukdom. WHO:s
definition på psykisk hälsa samt elevernas erfarenheter kan utgöra
utgångspunkt för diskussionen. I undervisningen bör den gradvisa
förändringen från ett friskt beteende till ett sjukt belysas. Sam-
hällets mentalhygieniska verksamhet behandlas ingående. Undervis-
ningen samordnas med undervisningen i socialmedicin.

2.2 Fördjupad undervisning angående stress. Stress som fysiologisk reaktion repeteras. Faktorer som utlöser stress behandlas. Samspelet mellan individens personlighet och symtom på stress belyses. Betydelsen av att individen känner igen sina egna stressreaktioner betonas.

2.3 Fördjupad undervisning angående samspelet mellan individ och grupp. Hur patientens sjukdom påverkar gruppen t ex familjen samt hur familjens svårigheter kan vara orsak till en familjemedlems sjukdom behandlas ingående. Svårigheter för familjer vilkas medlemmar visar olika symtom och sjukdomens återverkningar på individens hela livssituation behandlas.

2.4 Sociala avvikelser och social kontroll kan belysas på olika sätt med utgångspunkt från aktuella händelser. Undervisningen kan utformas som diskussion.

Bemötande av människor med avvikande beteende behandlas under hela utbildningstiden.

2.5 Undervisningen bör här endast kortfattat belysa detta område. Undervisningen samordnas med undervisning i vårdkunskap, psykiatrisk hälso- och sjukvård.

2.6 I undervisningen ges en översikt av de psykiska sjukdomstillståndens orsaker, vanliga symtom, diagnostiska svårigheter, terapi och prognos. Hur individens personlighet påverkar sjukdomsbilden behandlas.

2.7 Undervisningen bör ge en översikt över orsaker till och symtom vid psykisk utvecklingsstörning samt en repetition av samhällets stödjande funktion och omsorgsstyrelsens vårdområde. Individens reaktioner på stress och psykisk sjukdom samt personlighetens påverkan på patientens symtom och vårdprogrammets utformning bör behandlas ingående. I undervisningen betonas vikten av att psykiskt utvecklingsstörda vuxna också bemöts som vuxna.

2.8 Undervisningen kan lämpligen börja med en översikt av de psykiska sjukdomarnas indelning. Utmärkande sjukdomsorsaker, symtom, diagnos, terapi och prognos behandlas.

Vid undervisningen om de olika sjukdomarna bör huvuddragen och det för varje sjukdom karakteristiska tas upp. Tonvikten bör läggas på de vanligaste sjukdomstillstånden. De sjukdomar som ingår i varje sjukdomsgrupp skall behandlas under samtidigt beaktande av patientens fysiska, psykiska och sociala situation. Undervisningen kan ske med utgångspunkt från sjukjournal.

2.8.1 I undervisningen belyses den oskarpa gränsen mellan hälsa och sjukdom.

2.8.2 Fördjupad undervisning angående psykosomatiska sjukdomar. Trots att de flesta patienter med psykosomatiska sjukdomar ej vårdas på psykiatriska kliniker är det av vikt att dessa sjukdomstillstånd behandlas.

2.8.3 Fördjupad undervisning angående de psykiska störningar som uppträder vid somatiska sjukdomar samt vid störda sociala relationer.

2.8.4-2.8.5 Den oskarpa gränsen mellan neurotiska och psykotiska reaktioner behandlas ingående. Gruppering av neurotiska och psykotiska sjukdomstillstånd kan eventuellt vara till hjälp för eleven.

2.8.6 Sjukdomens djupa återverkningar på individens sociala funktion behandlas ingående. Socialpsykiatriska synpunkter beaktas.

2.8.7 Undervisningen bör behandla epilepsi ingående. Riktlinjer för omhändertagande av patienter med epileptiforma anfall repeteras.

2.8.8 Undervisningen bör behandla dels vilka sjukdomar som drabbar den åldrande individen dels hur symtom vid andra psykiska sjukdomar kan få en avvikande bild om patienten är äldre.

2.8.9 Undervisningen bör ge en orientering om rättspsykiatri. Undervisningen samordnas med undervisningen i socialmedicin.

2.9 Undervisningen bör ge en översikt av psykosociala störningar. Samhällets stödjande funktion bör behandlas ingående.

2.10 Undervisningen bör behandla de oftast förekommande psykiska störningarna hos barn och ungdomar samt svårigheter då det gäller bedömning och terapi med avseende på individens utvecklings- och mognadsnivåer.

Gren för hälso- och sjukvård samt åldringsvård

SYFTE

Undervisningen syftar till att eleven skall kunna

2.1 ange tecken på psykisk hälsa och sjukdom samt exempel på samhällets mentalhygieniska verksamhet

2.2 ge exempel på olika reaktioner i stressituationer

2.4 ge exempel på attityder till personer med avvikande beteende

2.5 beskriva betydelsen av samverkan mellan patienter och personal för patientens rehabilitering

2.6 ange grundläggande begrepp vid utredning av psykiska sjukdomstillstånd

2.7 ge exempel på orsaker till psykisk utvecklingsstörning och på svårigheter som personer med detta handikapp möter i samhället

2.8 beskriva psykiska sjukdomars indelning, symtom och terapi

2.9 ge exempel på psykosociala störningar och insufficiens-
tillstånd och på riktlinjer för samhällets stödåtgärder

2.10 ge exempel på beteenden hos psykiskt störda barn och unga-
domar och på riktlinjer för behandling

INNEHÅLL

Period 1

2.1 Psykisk hälsa och sjukdom. Mentalhygien

WHO:s definition av psykisk hälsa. Tecken som tyder på ohälsa.
Symtom på sjukdom

Samhällets mentalhygieniska verksamhet

2.2 Stress. Insufficienstillstånd

Stress som fysiologiskt fenomen. Psykiska och fysiska faktorer som
kan framkalla stress. Psykiska och fysiska symtom på stress

2.3 Sjukdomars återverkan på individens fysiska, psykiska
och sociala funktioner

2.4 Attityder till personer med avvikande beteende

2.5 Terapeutisk miljö

Patientens och personalens samverkan. Former för samarbete mellan
patienter och personal

Värdering av samspelets betydelse för rehabiliteringsprocessen

2.6 Grundläggande begrepp vid utredning av psykiska sjukdoms-
tillstånd

Sjukdomsorsaker

Symtom

Diagnostik

Terapi

Prognos

Period 3

2.7 Psykiska utvecklingsstörningar

Psykisk utvecklingsstörning: olika orsaker, grader och symtom

Individens reaktion vid stress

2.8 De psykiska sjukdomarnas indelning. Inom varje grupp be-
handlas sjukdomsorsak, symtom, diagnos, terapi och prognos

2.8.1 Psykiska insufficienstillstånd

2.8.2 Psykosomatiska sjukdomar

2.8.3 Psykiska symtom som reaktion på somatiska sjukdomstill-
stånd och vid störda sociala relationer

- 2.8.4 Neuroser och neurotiska reaktioner
- 2.8.5 Psykoser och psykotiska reaktioner
- 2.8.6 Toxikomanier
- 2.8.7 Psykiska förändringar på grund av hjärnskador
- 2.8.8 Psykiska sjukdomar som är specifika för den äldre individen
- 2.9 Psykosociala störningar och insufficienstag
Psykopati- och sociopatibegreppen
- 2.10 Barn- och ungdomspsykiatri

KOMMENTARER

Undervisningen skall genomföras med c 1 vt i period 1 och c 2 vt i period 3.

Undervisningen **kan** samordnas med undervisning i gren för psykiatrisk vård.

2.1 Elevernas erfarenheter kan utgöra utgångspunkt för diskussionen. Den gradvisa förändringen från ett friskt till ett sjukt beteende belyses.

2.2 Stress som fysiologisk reaktion repeteras. Faktorer som utlöser stress samt betydelsen av att individen känner igen sina egna stressreaktioner behandlas.

2.3 Hur patientens sjukdom påverkar gruppen t ex familjen samt hur familjens svårigheter kan vara orsak till en familjemedlems sjukdom behandlas. Svårigheter för familjer vilkas medlemmar visar olika symtom och sjukdomens återverkningar på individens hela livssituation belyses.

2.4 Sociala avvikelser och social kontroll kan belysas på olika sätt med utgångspunkt från aktuella händelser. Undervisningen utformas som diskussion.
Vårt bemötande av människor med avvikande beteende behandlas dessutom under hela utbildningstiden.

2.5 Undervisningen bör här endast kortfattat belysa detta område. Undervisningen samordnas med undervisning i vårdkunskap, psykiatrisk hälso- och sjukvård.

2.6 I undervisningen ges en översikt av de psykiska sjukdomstillståndens orsaker, vanliga symtom, diagnostiska svårigheter, terapi och prognos.

2.7 Undervisningen bör ge en översikt över orsaker till och symtom vid psykisk utvecklingsstörning. Reaktioner vid stress kan belysas med konkreta exempel på beteende i samband med somatisk sjukdom och sjukhusvistelse.

2.8 Vid undervisningen om de olika sjukdomarna bör huvud-
dragen och det för varje sjukdom karakteristiska tas upp. Tonvikten
bör läggas på de vanligaste sjukdomstillstånden. Undervisningen kan
ske med utgångspunkt från sjukjournal och med beaktande av patien-
tens fysiska, psykiska och sociala situation.

2.8.1 Den oskarpa gränsen mellan hälsa och sjukdom belyses.

2.8.2-2.8.3 Fördjupad undervisning angående psykosomatiska sjuk-
domar och psykiska störningar som uppträder vid somatiska sjuk-
domar samt vid störda sociala relationer.

2.8.4-2.8.5 Den oskarpa gränsen mellan neurotiska och psykotiska
reaktioner behandlas. Gruppering av neurotiska och psykotiska sjuk-
domstillstånd kan eventuellt vara till hjälp för eleven.

2.8.6 Återverkningar på individens sociala funktion belyses.
Socialpsykiatriska synpunkter beaktas.

2.8.7 Undervisningen bör behandla i första hand följdtilstånd
efter skallskador. Begreppet epilepsi definieras. Riktlinjer för
omhändertagande av patienter med epileptiforma anfall repeteras.

2.8.8 Undervisningen bör behandla dels vilka sjukdomar som
drabbar den åldrande individen, dels hur symtom vid andra psykiska
sjukdomar kan få en avvikande bild om patienten är äldre.

2.9 Undervisningen bör ge en översikt av psykosociala stör-
ningar.

2.10 Undervisningen omfattar en översikt av de oftast före-
kommande psykiska störningarna hos barn och ungdomar.

Farmakologi på vårdlinje, årskurs 2

Gren för hälso- och sjukvård samt åldringsvård
Gren för psykiatrisk vård

DELMOMENT

- 1 Farmakologins utveckling
 - 1.1 Läkemedlens ursprung
 - 1.2 Framställning av läkemedel. Läkemedelsprovning
- 2 Läkemedelslagstiftning och dess tillämpning
- 3 Allmän farmakologi
 - 3.1 Läkemedlens administrering, verkningsätt, metabolism, utsöndring och biverkningar
 - 3.2 Läkemedelsberoende
- 4 Speciell farmakologi
- 5 Handhavande av läkemedel

SYFTE

Undervisningen syftar till att eleven skall kunna

- 2 redogöra för huvuddragen i författningarna angående läkemedelshanteringen samt för gällande bestämmelser tillämpning i vårdarbetet
- 3.1-3.2 redogöra i huvuddrag för läkemedlens administrering, verkningsätt och utsöndring samt för olika typer av biverkningar och för begreppen tolerans, kumulation och läkemedelsberoende
- 4 definiera benämningar på grupper av läkemedel och redogöra i stora drag för olika substansers effekter och användningsområden samt för observationer och rapportering beträffande patientens reaktion på tillförda läkemedel
- 5 beskriva och tillämpa viss beräkning av doser och rätt använda den terminologi i farmakologi som används i vårdarbetet

INNEHÅLL

Period 1

1.1 Definition av vanliga farmakologiska begrepp. Kort historik över farmakologins utveckling med översikt över läkemedlens ursprung

1.2 Orientering om framställning av läkemedel. Definition av begreppet farmaceutiska specialiteter. Normer för läkemedelsprovning

2 Författningar och gällande bestämmelser rörande läkemedlens förvaring, tillredning och utdelning inom vårdinrättningen

3.1 Orientering om vanliga läkemedelsformer och administreringsvägar. Principer för läkemedlens resorption, metabolism, fördelning i organismen, lokal verkan och resorptionsverkan, effekt, biverkningar och utsöndring. Faktorer som kan påverka läkemedlens effekter som t ex tolerans, kumulation och faktorer i samband med intagandet. Vanliga begrepp och principer i anslutning till ordination och dosering av läkemedel

3.2 Orientering om risker för läkemedelsberedande i samband med vissa läkemedel mot bakgrund av fysiska, psykiska och sociala faktorer

4 Speciell farmakologi

Substanser, deras effekter och användningsområden inom grupperna: autonoma farmaka, antihistaminer, spasmolytica, lokalanestesia, muskelrelaxantia, narkosmedel, hypnotica, sedativa, analgetica, antipyretica, antiepileptica, psykofarmaca, antacida, laxantia, vitaminer, blodets farmaka, hormoner, diuretica, digitalis-gruppen, substitutionsmedel, infusionslösningar, kemoterapeutica, antiseptica och desinfektionsmedel

5 Handhavande av läkemedel

Terminologi

Utdelning av läkemedel

Receptförkortningar

Särskilda krav på injektions- och infusionslösningar

Period 3

Repetition och fördjupning av tidigare angivet lärostoff

KOMMENTARER

Undervisningen i farmakologi skall genomgående begränsas till kunskaper som är av betydelse i den konkreta vårdssituationen.

Studiebesök vid sjukhusapotek eller centralförråd för läkemedel bör ingå i undervisningen.

Period 1

1 Orientering bör ges om farmakologins omfattning och uppgifter. Läkemedlens ursprung och läkemedelsprövningar presenteras. ^{Läke-}Begreppet farmaceutiska specialiteter bör definieras och en kort historik ges, speciellt över de läkemedel som allmänt används.

2 Genomgång av gällande bestämmelser rörande läkemedels-hanteringen vid vissa vårdinrättningar bör konkretiseras med realistiska exempel och studium av avdelningsförråd och liknande anordningar för förvaring av läkemedel.

3.1 Beträffande administreringsvägar och läkemedelsformer bör faktaurvalet begränsas till de oftast förekommande typerna. Läkemedlens öde i organismen bör omfatta metabolism, fördelning i organismen med åtföljande allmän eller specifik verkan samt utsöndring och olika möjligheter till prolongering. Skillnaderna mellan lokalverkan och resorptionsverkan klargörs. Beträffande dosering belyses dels begrepp som maximaldos, stötdos, underhållsdos m fl och dels olika faktorer att ta hänsyn till vid fastställande av dosen. Kombinationseffekter och antidotverkan förklaras liksom orsaker till effekter som tolerans och kumulation. Vikten av observationer av patientens reaktion på tillförda läkemedel för upptäckande av icke önskade effekter bör understrykas.

3.2 Risker för läkemedelsberoende hos såväl patienter som personal behandlas. Vikten av observation och rapportering poängteras.

4 I den speciella farmakologin bör substansnamn användas i första hand och endast i undantagsfall inregistrerade preparatnamn. För de olika substanserna bör endast huvuddragen i effekter och användningsområden behandlas, främst allmänt accepterade effekter och vanligt förekommande indikationer samt kontraindikationer.

5 Undervisningen beträffande handhavande av läkemedel bör omfatta principer för beräkning av doser för fasta, halvfasta och flytande beredningsformer, inklusive lösningar. Ansvarsfrågorna betonas. Orientering om olika uppslagsböcker, farmakopé, läkemedelskataloger etc och deras användningsområden bör ingå, liksom vedertagna och allmänt använda receptförkortningar.

Period 3

Repetition och fördjupning av förslagsvis avsnittet författningar och gällande bestämmelser för läkemedelshanteringen.

Vårdkunskap på vårdlinje, årskurs 2

Gren för hälso- och sjukvård samt åldringsvård
Gren för psykiatrisk vård

DELMOMENT

- 1 Allmän hälso- och sjukvårdslära
 - 1.1 Omhändertagande av nyinskriven patient
 - 1.2 Planering av patientens allmänna omvårdnad
 - 1.3 Iakttagelser över patient, registrering och rapport-givning
 - 1.4 Provtagningar, undersökningar och behandlingar inklu-sive förberedelser och eftervård
 - 1.5 Rehabiliteringsåtgärder på vårdavdelning
 - 1.6 Materialkunskap och materielvård

SYFTE

Undervisningen syftar till att eleven skall kunna

1.1-1.3 redogöra för vårdprinciper som bör tillämpas vid patien-tens ankomst till vårdavdelningen samt beskriva principer för plan-läggning av patientens allmänna omvårdnad

förklara och motivera principer för iakttagelser och rapportering beträffande patientens tillstånd

1.4 redogöra för principer vid utförande av ofta förekommande behandlingar inklusive förberedelser och eftervård samt demonstrera och motivera metoder för vissa av dem

redogöra för principer vid ofta förekommande provtagningar och under-sökningar samt för patientens omhändertagande i samband med dessa

1.5 beskriva principer och metoder för patientens rehabilite-ring på vårdavdelning samt olika **personalgruppers modverkan i åt-gärderna**

1.6 förklara principer för den grundläggande inventarie- och materielvård som förekommer på en vårdavdelning.

INNEHÅLL

1.1 Mottagande av nyinskriven patient. Information till patient och anhöriga. Psykologiska och sociala konsekvenser av sjukhusvistel-sen

1.2 Planering av patientens allmänna omvårdnad

Personlig hygien

Bäddning

Vila, sömn och aktivering

Kost och vätsketillförsel

Utsöndring och tarmhygien

1.3 Iakttagelser över patient, registrering och rapportgivning

Patientens allmänna tillstånd

Sinnesstämning, vakenhets- och medvetandegrad

Temperatur, puls, andning och blodtryck

Hudfärg, smärta, kramper, tarmfunktion och urinutsöndring

Munslemhinna

Registrering och rapportgivning

1.4 Provtagningar, undersökningar och behandlingar inklusive förberedelser och eftervård

Urin-, faeces- och sputumprov

Näs- och svalgprov

Ven- och kapillärprov

Punktioner: buktappning, pleura-, lumbal- och sternalpunktion

Mag- och tarmsondering

Röntgenundersökningar

Endoskopier

Funktionsprov

Infusion och transfusion

Injektionsgivning, subcutan

Katetrisering och blåssköljning

Skötsel av colostoma

Värmebehandling

Syrgasgivning

Enkla omläggningar

Förbandsläggning

1.5 Rehabilitering

Träning i samband med patientens dagliga vård

Fysioterapi

ADL-träning

Planering av patientens utskrivning

1.6 Materialkunskap och materielvård

Vårdavdelningens fasta och lösa inventarier: vägg- och golvbeklädnad, möbler och textilier

Förrådshållning och skötsel av sängkläder och linne

Gummimaterial: värmepåse, liggring, vattenbädd m m

Elektrisk apparatur: värmedyna, suggpump och antidecubitusmadrass

Teknisk apparatur: autoklav, torrsterilisator och kokar

Engångsmaterial och förbrukningsartiklar

Övriga sjukvårdsutensilier

Städmaterial

KOMMENTARER

Undervisningen skall genomföras med c 3 vt i period 1. Den bör bygga på undervisningen i hälso- och sjukvård i årskurs 1. Det bör klargöras vilka vårdmoment som eleven efter avslutad utbildning självständigt har att utföra samt vilka hon/han endast under ledning medverkar till eller assisterar vid.

1.1 Undervisningen bör kunna ske i form av grupparbeten och rollspel, då avsnittet till största del utgör repetition av undervisning i årskurs 1. Den fysiska såväl som den psykologiska miljöns betydelse för patienten betonas och hänvisning görs till undervisningen i socialmedicin och psykologi.

1.2 Även i detta avsnitt repeteras kursmoment från årskurs 1 genom elevaktiviteter t ex i form av demonstrationsbäddning. Därefter byggs **undervisningen** på med mer kvalificerad **bäddövningar**. Vikten av tidig aktivering av patienten bör klargöras samtidigt som det betonas att detta gäller såväl akut- som långtidssjuka.

När det gäller kost och vätsketillförsel framhålls vikten av noggrannhet vid förande av vätskelista samt betydelsen av att den som är ansvarig för vården får rapport om hur patienten ätit respektive mottagit vätska.

1.3 I avsnittet framhålls vikten av att föreskrivna observationer, såväl subjektiva som objektiva, utförs och registreras korrekt. Vidare betonas betydelsen av att i den dagliga vården iaktta och rapportera patientens fysiska och psykiska tillstånd.

1.4 Beträffande undervisning om provtagningar, undersökningar och behandlingar bör följande ingå
orsak till åtgärden
utensilier för åtgärden samt iordningställande före och omhändertagande efter
tillvägagångssätt
patientens förberedelse och eftervård.

Urin-, faeces- och sputumprov samt ven- och kapillärprov behandlas tämligen utförligt.

Undervisningen om röntgenundersökningar görs relativt omfattande med betoning av sådana, där särskilda förberedelser eller speciell efterbehandling brukar föreskrivas.

Av endoskopier föreslås cystoskopi, rectoskopi och bronkoskopi och av funktionsprov medtas ämnesomsättningsprov, elektrokardiografi, elektroencefalografi samt lungfunktionsprov.

I förekommande fall klargörs vikten av aseptisk teknik och betydelsen av att personalen lämnar rapport om iakttagelser i samband med de olika åtgärderna.

Där så är möjligt bör tillämpningsövningar genomföras i skolans lokaler. Detta gäller t ex enkel analys av urinprov samt olika slag av metodövningar som kan utföras på atrapper t ex subcutan injektionsgivning, venpunktion och katetrisering. Dessutom bör tillämpningsövningar i tubgas i fixationsförband ingå (om gruppindelning, se anvisningar till timplanen). Undervisningen bör kompletteras med studiebesök vid exempelvis följande avdelningar: kliniskt kemiskt och kliniskt fysiologiskt laboratorium samt röntgenavdelning.

1.5 I avsnittet redogörs för de rehabiliterande åtgärder som förekommer vid sjukhuset samt de olika personalkategorier som deltar i patientens rehabilitering. Särskilt betonas vårdpersonalens uppgifter och ansvar. Förekomst och syfte med samt olika gruppers medverkan i rehabiliteringskonferenser belyses.

1.6 Undervisningen bör omfatta olika materials egenskaper och skötsel. Vidare behandlas olika utensiliers konstruktion och användningsområden samt deras skötsel och förvaring. Uppgifter och ansvar beträffande skötsel av materiel och utrustning klargörs och ekonomiska synpunkter beaktas. Undervisningen kompletteras med demonstrationer och övningar i användandet av utrustning och apparatur.

Gren för hälso- och sjukvård samt åldringsvård

DELMOMENT

2 Medicinsk och kirurgisk sjukvårdslära

2.1 **Principer för vård vid olika stadier av differentierad vård**

2.2 Principer för vård och behandling av patient med medicinska och kirurgiska sjukdomar

SYFTE

Undervisningen syftar till att eleven skall kunna

2.1 beskriva allmänna principer för differentierad vård med anknytning till medicinska och kirurgiska sjukdomstillstånd

2.2 redogöra för vård av patient med olika sjukdomar och sjukdomstillstånd med beaktande av patientens medicinska, psykologiska och sociala behov.

INNEHÅLL

Period 1

2.1 Principer för differentierad vård:
vård på intagningsavdelning
intermediärvård
pre- och postoperativ vård
intensivvård
lättvård
dagvård
öppen vård

2.2 Principer för vård av patient med medicinska och kirurgiska sjukdomar
Fraktur t ex underbensfraktur
Skallskada
Gastrit, ulcus, colit
Akuta buksjukdomar: appendicit, ileus, peritonit, gallsten
Bronkit och pneumoni
Hjärtinsufficiens
Hjärnblödning
Diabetes mellitus

Period 2

Collumfraktur
Reumatiska sjukdomar
Hepatit, levercirros, pankreatit
Astma bronkiale, bronkiektasier, atelektas
Urinvägsinfektion, glomerulonefrit, uremi
Hjärtinfarkt

Hypertension
Trombos
Hemorrojder
Järnbristanemi, pernicios anemi, leukemi, blödningssjukdomar
Sköldkörtelns sjukdomar

Period 3

Allergisjukdomar, anafylaktisk chock
Cancersjukdomar
Infektionssjukdomar
Sjukdomar i kvinnliga fortplantningsorgan: blödningar, inflammationer

Sjukdomar i manliga fortplantningsorgan: inflammationer, prostatahyperplasi
Amputationer
Ögonsjukdomar
Öron-, näs- och halssjukdomar, hörselvård

KOMMENTARER

Undervisningen skall genomföras med c 2 vt i period 1, c 1 vt i period 2 (undervisningen kan koncentreras och ges i anslutning till vårdpraktiken inom medicinsk eller kirurgisk sjukvård) och c 3 vt i period 3.

Undervisningen bör huvudsakligen ske i lektionsform. Under period 2 bör eleverna kunna aktiveras med grupparbeten och vårdkonferenser. Under period 3 kan undervisningen kompletteras med studiebesök på exempelvis följande avdelningar: ögonklinik, öron-, näs- och halsklinik, hörcentral, infektionsklinik, radioterapeutisk behandlingsavdelning samt ortopedisk bandageverkstad.

2.1 Undervisningen inleds med en översikt av allmän medicinsk och kirurgisk sjukvård, där indelningen görs efter patienternas grad av sjukdom med motsvarande behov av behandling och vård.

I avsnittet pre- och postoperativ vård bör följande moment ingå:
patientens personliga omvårdnad och hygien, munvård
åtgärder för att förbättra patientens allmäntillstånd före operation
allmänna förberedelser i anslutning till operation
observation och övervakning av patienten efter ingrepp
profylaktiska åtgärder mot postoperativa komplikationer
sårvård
information till patient och anhöriga

I anslutning till undervisningen om pre- och postoperativ vård dras paralleller till övrig medicinsk samt kirurgisk intensivvård.

2.2 Avsnitten som berör vård av patient med viss sjukdom bör behandlas relativt ingående och omfatta följande moment:
planläggning och genomförande av patientens vård
förberedelse och omhändertagande av patient i samband med provtagningar, undersökningar och behandlingar
allmän och kausal behandling
observation av patientens fysiska och psykiska tillstånd
förebyggande av komplikationer
rehabilitering, profylaktiska åtgärder och hälsorådgivning
samarbete med övriga avdelningar inom sjukhuset
principer för samarbete med öppen vård och hälsovårdsinstitutioner

Samordning med övriga ämnen beaktas speciellt vid undervisningen i sjukdomslära.

Gren för psykiatrisk vård

DELMOMENT

- 2 Medicinsk och kirurgisk sjukvårdslära
- 2.1 Den medicinska och kirurgiska sjukvårdens indelning
- 2.2 Olika personalgruppers utbildning och funktionsområden
- 2.3 Riktlinjer för vård av patienter på mottagnings-/intagningsavdelning
- 2.4 Behandlingsformer inom medicinsk och kirurgisk sjukvård
- 2.5 Orientering om intensivvård
- 2.6 Pre- och postoperativ vård
- 2.7 Riktlinjer för vård av patienter med vissa sjukdomar/sjukdomstillstånd
- 2.8 Riktlinjer för vård av patienter inom avdelningar för långtidssjukvård, lättvård/dagvård, på patienthotell och inom öppen vård

SYFTE

Undervisningen syftar till att eleven skall kunna

- 2.1 ange den medicinska och kirurgiska sjukvårdens indelning i specialiteter och subspecialiteter samt i olika vårdenheter för progressiv vård
- 2.2 ange olika personalgruppers utbildning och funktionsområden inom medicinsk och kirurgisk sjukvård
- 2.3 ange riktlinjer för omvårdnad av patienten på mottagnings-/intagningsavdelning
- 2.4 beskriva olika behandlingsformer inom medicinsk och kirurgisk sjukvård
- 2.5 ange vissa riktlinjer för omvårdnad av patienten vid akuta tillstånd
- 2.6 redogöra för riktlinjer för pre- och postoperativ vård
- 2.7 ange riktlinjer för omvårdnad av patienten i samband med vissa sjukdomar och sjukdomstillstånd
- 2.8 ange riktlinjer för vård av patienter inom avdelningar för långtidssjukvård, lättvård/dagvård, på patienthotell och inom öppen vård.

INNEHÅLL

- 2.1 Den medicinska och kirurgiska sjukvårdens indelning i specialiteter och subspecialiteter
Progressiv sjukvård uppdelad på mottagnings-/intagningsavdelning, intermediärvård, intensivvård, lättvård/dagvård, patienthotell, långtidssjukvård, öppen vård
- 2.2 Olika personalgrupper verksamma inom medicinsk och kirurgisk sjukvård, deras utbildning och funktionsområde
Personaltäthet inom olika vårdenheter
- 2.3 Ankomsten till sjukhuset utifrån patientens synpunkt.
Mottagande och bemötande av patient på mottagnings-/intagningsavdelningen
- 2.4 Översikt av olika behandlingsformer inom medicinsk och kirurgisk sjukvård
- 2.5 Åtgärder för stödjande av livsviktiga funktioner. Vård-åtgärder i samband med andningsinsufficiens, cirkulationssvikt - chock och sviktande njurfunktion
- 2.6 Åtgärdernas varierande omfattning i förhållande till patientens ålder, allmäntillstånd, sjukdomstillstånd och det planerade ingreppet
Patientens personliga omvårdnad och hygien, munvård
Åtgärder för att förbättra patientens allmäntillstånd före anestesi och operation
Förberedelser i omedelbar anslutning till anestesi och operation
Observation, övervakning och vård av patient efter operation
Profylaktiska åtgärder mot postoperativa komplikationer
Sårets vård
- Period 2 och 3
- 2.7 Riktlinjer för vård av patienter med vissa sjukdomar/sjukdomstillstånd
- 2.8 Riktlinjer för vård av patienter inom avdelningar för långtidssjukvård, lättvård/dagvård, på patienthotell och inom öppen vård

KOMMENTARER

Undervisningen skall genomföras med c 1 vt i period 1, c 1 vt i period 2 (undervisningen kan koncentreras och ges i anslutning till vårdpraktiken inom medicinsk eller kirurgisk sjukvård) och c 3 vt i period 3.

Undervisningen bör i största möjliga mån utgå från sjukjournal. Under period 2 och 3 bör undervisningen utgå från elevernas egna erfarenheter under vårdpraktiken.

Under delmomenten 2.1-2.6 har undervisningen getts ett övergripande innehåll för att förbereda eleven för vårdpraktiken.

2.4 Beträffande olika behandlingsformer kan undervisningen omfatta följande moment:
immobilisering, mobilisering, rehabilitering
farmakologisk behandling
kirurgisk behandling
behandling med specialdieter
radioterapi
fysioterapi
arbetsterapi, funktionsträning.

2.7 Undervisningen föreslås genomförd under period 2 och 3 för att möjliggöra en anknytning till elevens erfarenheter under vårdpraktiken.

Undervisningen föreslås omfatta följande moment:
planläggning och genomförande av patientens vård
observation och rapportering beträffande patientens psykiska och fysiska tillstånd
översikt av undersökningar, provtagningar och behandlingar
förebyggande av komplikationer
samarbete med patient och anhöriga
samarbete inom sjukhuset och med den öppna vården
konvalescens, rehabilitering.

Bemötande av patienter med långvariga och diffusa sjukdomssymtom och funktionsnedsättningar behandlas liksom betydelsen av vårdpersonalens medverkan vid utredning av medicinska och kirurgiska sjukdomar genom riktiga observationer.

Undervisningen bör genomföras genom upprättande av och diskussion om genomförandet av individuella vårdplaner med utgångspunkt från patienter med olika sjukdomar/sjukdomstillstånd och med beaktande även av inverkan av patientens ålder och allmäntillstånd. Undervisningen samordnas med undervisningen i sjukdomslära. Valet av olika sjukdomar/sjukdomstillstånd för vilka en fördjupad undervisning avseende speciella vårdåtgärder ges bör göras med anknytning till innehållet i undervisningen i sjukdomslära, huvudmomentet medicinska och kirurgiska sjukdomar.

2.8 Inom långtidssjukvården behandlas vårdsituationen från patientens synpunkt med belysning av fysiska, psykiska, ekonomiska och sociala förändringar i samband med långvarig sjukdom. Riktlinjer ges för bemötande och vård av dessa patienter.

Gren för hälso- och sjukvård samt åldringvård**DELMOMENT**

- 3 Åldringvård
- 3.1 **Åldringvårdens uppläggning och funktion**
- 3.2 Fysisk, psykisk och social bedömning av de äldres behov av service, aktiviteter, hjälp och vård
- 3.3 Aktiviteter, aktivering och rehabilitering för äldre
- 3.4 Öppen åldringvård
- 3.5 Vårduppgifter inom ålderdomshemmet och andra kollektiva boendeformer
- 3.6 Åldringvårdens olika miljöfaktorer. Anpassning av miljön till det individuella behovet

SYFTE

Undervisningen syftar till att eleven skall kunna

- 3.1 ange vissa huvuddrag i samhällets utveckling som påverkar de äldres situation

ge exempel på konkreta åtgärder som syftar till samhällets anpassning till de äldre

beskriva riktlinjerna för åldringvårdens uppläggning och funktion

- 3.2 ge exempel på åtgärder för fysisk, psykisk och social bedömning av de äldres behov av service, aktiviteter, hjälp och vård

- 3.3 beskriva syftet med och uppläggnings av aktiviteter, aktivering och rehabilitering för äldre

- 3.4 redogöra för riktlinjer för öppen åldringvård med avseende på vårduppgifternas omfattning och utförande samt ange personalgrupper som medverkar och samverkan/samarbete mellan dessa

- 3.5 beskriva principer för planering av och ansvar för pensionärens aktiviteter, aktivering, rehabilitering, tillsyn och vård

förklara och motivera principer för tillsyn och vård av pensionärer med varierande hjälp- och vårdbehov samt principer för iakttagelser beträffande pensionärerens tillstånd och för rapportering

ange undersökningar och behandlingar som genomförs inom ålderdomshemmet

redogöra för principer och metoder för vissa enklare laborationer

3.6 beskriva olika miljöfaktorer inom åldringsvården samt möjligheter till och åtgärder för anpassning av miljön till det individuella behovet

redogöra för pensionärernas möjligheter att påverka miljön i olika avseenden och vikten av att personalen stimulerar dem därtill.

INNEHÅLL

Period 1

3.1 Åldringsvårdens uppläggning och funktion

De äldre som grupp i samhället - utvecklingen mot ett stigande antal äldre med ökat hjälp- och vårdbehov

Samhällets utveckling och dess inverkan på de äldres situation

De inflyttade ålderspensionärernas sociala och ekonomiska situation i Sverige. Deras behov av hjälp till personlig och social anpassning

Bostadspolitikens, familjepolitikens, socialförsäkringarnas, pensionssystemens och de ekonomiska stödåtgärdernas utveckling och utformning för tillgodoseende av varierande individuella behov. Speciella åtgärder för inflyttade äldre

Gerontologins och geriatrikens utveckling, arbetsområde och verksamhetsformer. Sambandet mellan pågående forskning och konkret planering

Åldringsvårdens mål

Samhällsekonomiska aspekter på åldringsvårdens uppläggning och genomförande

Möjligheter att inom en kommun åstadkomma en differentierad åldringsvård. Samordning av resurser, service och aktiviteter. Centraliseringens inverkan på glesbygdspensionärernas villkor. Åtgärder för att motverka centraliseringens verkningar för glesbygderna

Lägenheter, bostadshotell, servicehotell: planering, läge, utformning, inredning och funktion. Servicemöjligheter. Pensionärens egna kostnader inom respektive boendeform

Dagcentra: olika typer av dagcentra för service och aktiviteter. Planering, läge, utformning, inredning och funktion. Personal

Hälso- och sjukvård för äldre och handikappade

Behovet och förekomsten av hälsokontroller, hälsovård och hälso-undervisning för äldre

Handikappvård
Hemsjukvård

Samordnad åldringsvård - långtidsvård. Samverkan mellan sjukvård och socialvård

Sociala omvårdnadsåtgärder. Bostadsbyten. Fria läkemedel. Fri läkarvård. Kostförbättringsbidrag. Telefonkontakt

3.2 Fysisk, psykisk och social bedömning av de äldres behov av service, aktiviteter, hjälp och vård

Fördjupad undervisning avseende fysiska, känslomässiga, intellektuella och sociala förändringar i samband med åldrandet. Förluster och kompensationsmöjligheter. Stresskänslighet och nedsatt inpräglingsförmåga. Tecken på stress. Störningar i hälsotillståndet. Den åldrande individens anpassnings- och kommunikationsproblem

Pensionärens **ängslan inför sin livssituation**. Den allmänna samhällsutvecklingens återverkan på bemötande av äldre. Kriminalitet som inriktar sig mot äldre och de äldres upplevelse av denna

Pensionärens upplevelse av samhällets åtgärder för service och aktiviteter

Socialvårdens uppsökande verksamhet för bedömning/diagnostik av fysiskt, psykiskt och socialt hjälp- och vårdbehov hos äldre

3.3 Aktiviteter, aktivering och rehabilitering för äldre

Mål och metoder för olika typer av aktiviteter för äldre, deras aktivering och rehabilitering

Pensionärens upplevelse av och medverkan i åtgärderna

Olika personalgruppers medverkan i åtgärderna

3.4 Öppen åldringsvård

Personalorganisation för hjälp till och vård av äldre i hemmet. Samverkan med hemsjukvården

Bedömning av det individuella vårdbehovet. Samverkan mellan läkare, arbetsledare för social hemhjälp, distriktssköterska/stadssjuksköterska, arbetsterapeut, sjukgymnast m fl

Olika förutsättningar för vård i hemmet. Möjligheter att anskaffa utrustning och tekniska hjälpmedel för att underlätta vården

Vårduppgifternas omfattning beträffande hjälp till personlig hygien, bäddning, vila, sömn och aktivering, utsöndring och tarmhygien. Tillförsel av vätska och kost. Synpunkter på måltidernas fördelning över dagen vid central kostdistribution. Hjälp med inköp och personliga angelägenheter

Vikten av iakttagelser och rapportering samt kontakt och samarbete mellan olika befattningshavare

Handhavande av läkemedel i hemmet

Iakttagelser över pensionärens personliga och sociala anpassning vid bostadsbyte/inflyttning i ny bostad och i nytt bostadsområde. Åtgärder för att underlätta anpassningen

Period 2 och 3

3.5 Vårduppgifter inom ålderdomshemmet och andra kollektiva boendeformer

3.5.1 Omhändertagande av ny pensionär - psykologiska och sociala synpunkter på mottagande av pensionär och anhöriga. Information till pensionär och anhöriga

Val av bostad och inpassande av pensionärens egna tillhörigheter i denna. Muntliga och skriftliga informationer till personalen angående ny pensionär

Fortlöpande kontakt och samråd med pensionärer och anhöriga

Iakttagelser över pensionärens anpassning vid omplacering inom ålderdomshemmet eller inom annan kollektiv boendeform. Åtgärder för att underlätta anpassningen

3.3.2 Bedömning av behov av aktiviteter, tillsyn och vård. Läkarundersökning och eventuella ordinationer. Planering av pensionärens aktivering, tillsyn och vård. Olika personalgruppers roll och medverkan i detta arbete

Ansvar för vårduppgifternas utförande

Ansvar för pensionärernas aktiviteter, aktivering och rehabilitering

Nyanställd personal - introduktion och instruktion

Ansvar för ålderdomshemmets hygieniska skötsel

Ansvar för rekvisitioner/förrådshållning

3.5.3 Pensionärens allmänna omvårdnad vid olika grad av vårdbehov:

personlig hygien, munvård

bäddning

vila, sömn och aktivering

kost och vätsketillförsel

utsöndring och tarmhygien

iakttagelser, registrering och rapportering beträffande pensionärens psykiska och fysiska tillstånd

Speciella vårduppgifter i samband med ökat hjälp- och vårdbehov. Den fysiska, administrativa och sociala miljöns betydelse för en meningsfull tillvaro och en aktivitetsbefrämjande livsföring

3.5.4 Undersökningar och behandlingar

Undersökningar, provtagningar och behandlingar som genomförs inom ålderdomshemmet inklusive förberedelser och eftervård

Hjälp till pensionär i samband med läkarbesök/läkarundersökning. Pensionärens upplevelser av läkarundersökning, övriga undersökningar, provtagningar och behandlingar

Enklare laborationer: urinanalyser med testtape och dylikt, undersökning av urinens specifika vikt

Speciella bestämmelser beträffande läkemedlens rekvisition, förvaring, kontroll, utdelning och registrering inom ålderdomshemmet

3.5.5 Ålderdomshemmens kostfrågor

Kostavdelningens/kökets personal och funktion

Samarbetet kök/pensionärsvåning (avdelning)

Måltidsordning

Servering av måltider

Iakttagelser och rapportering beträffande pensionärens intagande av vätska och kost

3.6 Åldersvårdens olika miljöfaktorer

Översikt av olika miljöfaktorer av betydelse inom åldersvården

Attityder till och reaktioner inför äldre. De äldres attityder till och reaktioner inför andra åldersgrupper. Generationsmotsättningar

Möjligheter till och åtgärder för anpassning av miljön till det individuella behovet

Psykologiska synpunkter på samvaron med äldre, förutsättningar för att rätt förstå och tolka olika beteenden

Pensionärernas möjligheter att påverka miljön och vikten av att personalen stimulerar dem därtill. Möjligheter att genom samrådsgrupper omfattande pensionärer, styrelser, förvaltningsorgan och personal, gemensamt påverka olika miljöfaktorer

Samarbete med pensionärs- och handikapporganisationer

KOMMENTARER

Undervisningen skall genomföras med c 1 vt i period 1, c 1 vt under period 2 (undervisningen kan koncentreras och ges i anslutning till vårdpraktiken inom åldersvården) och c 3 vt under period 3.

Undervisningen meddelas med utgångspunkt från elevens kunskaper och erfarenheter från första läsåret och bör till största delen läggas upp som självständiga arbetsuppgifter och diskussioner.

3.3-3.5 Beträffande grundläggande arbetsmoment/vårdmoment skall undervisningen med utgångspunkt från undervisning i huvudmomentet allmän hälso- och sjukvårdslära endast belysa tillämpningen av principer och metoder för uppgifternas utförande inom åldersvården.

Gren för psykiatrisk vård
Gren för hälso- och sjukvård samt åldersvård

DELMOMENT

- 4 Psykiatrisk hälso- och sjukvårdslära
- 4.1 Organisation och vårdformer för psykiatrisk sjukvård. Samhällets mentalhygieniska verksamhet
- 4.2 Författningar av betydelse för mentalhygien och psykiatrisk sjukvård
- 4.3 Personalens funktionsområde
- 4.4 Miljöns utformning
- 4.5 Patientens vårdbehov
- 4.6 Samverkan patient - personal
- 4.7 Behandlingsformer inom psykiatrisk vård. Rehabiliterande åtgärder
- 4.8 Habilitering, utbildning och vård för personer med psykiska utvecklingsstörningar
- 4.9 Riktlinjer för vård vid psykiska symtom och sjukdomstillstånd
- 4.10 Riktlinjer för vård av psykiskt störda barn och ungdomar
- 4.11 Organisationer och föreningar med mentalhygienisk verksamhet

Gren för psykiatrisk vård

SYFTE

Undervisningen syftar till att eleven skall kunna

- 4.1 beskriva organisation av och vårdformer för psykiatrisk sjukvård, redogöra för hur denna organisation är utformad inom det egna landstingsområdet samt beskriva samhällets mentalhygieniska verksamhet
- 4.2 redogöra för aktuella författningar för psykiatrisk sjukvård och mentalhygien

4.3 ange olika personalkategorier som är verksamma inom psykiatrisk sjukvård och inom samhällets mentalhygieniska verksamhet samt redogöra för hur samarbetet inom personalgruppen påverkar resultatet av rehabiliteringsprogrammet

4.4 redogöra för efter vilka riktlinjer miljön bör utformas samt redogöra för de faktorer som påverkar och utvecklar den dynamiska miljön

4.5 beskriva behandlingsbehov och omvårdnad med utgångspunkt från enskilda individer

förklara betydelsen av att patientens vård planeras samt beskriva hur en vårdplan bör utformas

redogöra för syftet med observationer samt beskriva olika former för rapportering

4.6 förklara patientens funktion i behandlingslaget samt beskriva hur samverkan patient - personal kan utformas

4.7 identifiera de olika behandlingsformerna, redogöra för riktlinjerna för utformningen av respektive behandlingsform samt beskriva hur de olika behandlingsformerna i rehabiliteringsprogrammet samordnas

4.8 beskriva de svårigheter personer med psykiska utvecklingsstörningar har samt ange efter vilka riktlinjer habilitering, utbildning och vård utformas

4.9 beskriva de vanligaste symtomen vid psykisk sjukdom och personlighetsavvikelse samt utifrån individens vårdbehov ange efter vilka riktlinjer vårdplanen utformas

4.10 beskriva psykiskt störda barns och ungdomars beteende samt ange efter vilka riktlinjer vårdplanen kan utformas

4.11 ge exempel på organisationer och föreningar med mentalhygienisk verksamhet samt redogöra för dessa organisationers betydelse.

INNEHÅLL

Period 1

4.1 Organisation och vårdformer för psykiatrisk sjukvård

Organisation och vårdformer inom psykiatrisk sjukvård och samhällets mentalhygieniska verksamhet, dels i centrala, dels i lokala organ

Tillsynsmyndighet och huvudmannaskap

Former för samarbete mellan öppen och sluten vård och detta samarbets inverkan på individens rehabilitering

Riktlinjer för organisation av psykiatriska kliniker. Lasarett med endast psykiatriska kliniker. Lasarett med såväl psykiatriska som somatiska kliniker

4.2 Författningar av betydelse för mentalhygien och psykiatrisk sjukvård

Sjukhusets dubbla funktioner: att ge vård till vårdsökande och att ge samhället skydd gentemot socialt avvikande

Författningar angående körkort, skjutvapen, förmyndare och god man

4.3 Personalens funktionsområde

Olika personalkategorier inom samhällets mentalhygieniska verksamhet och psykiatriska sjukvård - deras utbildning och funktionsområde. Samarbetets betydelse för resultatet av rehabiliteringsprogrammet

4.4 Miljöns utformning

Sjukhusets placering i samhället. Planering av sjukhusområdet. Byggnadernas storlek och inredning. Vårdavdelningarnas utformning och inredning

Faktorer som påverkar den dynamiska miljön. Relationer inom patientgrupper och personalgrupper. Relationer mellan patient- och personalgruppen

Säkerhetsåtgärder inom sjukhuset: brandlarm, släckningsredskap, utrymningsplaner, utrustning för återupplivning, restriktionsmedel

Period 2 och 3

4.5 Patientens vårdbehov

Enskilda patienters behandlingsbehov. Vårdpersonalens medverkan för att täcka detta

Planering av enskilda individers vård. Vårdplanens syfte, utformning, innehåll, genomförande och uppföljning

Syftet med observation av patientens fysiska och psykiska tillstånd. Arbetssätt och hjälpmedel för detta. Hur vårdpersonalen hjälper patienten genom att utföra riktiga observationer

Rapporteringens syfte, planering, utformning och innehåll

4.6 Samverkan patient - personal

Patientens roll i behandlingslaget. Delegering av ansvar till patienterna

Patienternas och personalens samverkan

Riktlinjer för tillämpning av lägsta effektiva omhändertagandeenivå

4.7 Behandlingsformer inom psykiatrisk vård. Rehabiliterande åtgärder

Allmän översikt över aktuella behandlingsformer, deras syfte, planering, utförande och effekt

4.7.1 Psykologiska behandlingsformer

4.7.2 Arbetsterapi och arbetsträning

4.7.3 Socioterapi och miljöterapi

4.7.4 Fysioterapi, gymnastik, idrott

4.7.5 Familjeterapi

4.7.6 Farmakologisk behandling

4.7.7 Elektrostimuleringsbehandling

4.7.8 Insulinbehandling och psykokirurgi

4.8 Riktlinjer för rehabilitering, utbildning och vård av personer med psykiska utvecklingsstörningar

Repetition av de faktorer som påverkar dessa personers fysiska, psykiska och sociala funktioner samt riktlinjer för rehabilitering, utbildning och vård med hänsyn till den enskilda personens handikapp

Synpunkter på psykiskt utvecklingsstörda som barn och vuxna

Svårigheter för vuxna utvecklingsstörda i samband med t ex bostad, yrkesval, sexualitet

Period 3

4.9 Riktlinjer för vård av patient med utgångspunkt från symtom och sjukdomstillstånd

Repetition av tecken på psykisk ohälsa och av sjukhusets behandlingsmöjligheter

Psykiska insufficienstillstånd

Psykosomatiska sjukdomar

Neuroser och neurotiska reaktioner

Psykososer och psykotiska reaktioner

Toxikomanier

Psykiska förändringar på grund av hjärnskador

Psykiska förändringar och psykiska sjukdomstillstånd hos
åldringar

4.10 Riktlinjer för vård av psykiskt störda barn och
ungdomar. Repetition av samhällets barna- och ungdomsvård.
Repetition av psykiskt störda barns och ungdomars beteende och
sjukhusens/institutionernas behandlingsmöjligheter

Riktlinjer för habilitering, rehabilitering, utbildning och vård

4.11 Organisationer och föreningar med mentalhygienisk
verksamhet

Riksföreningar och deras verksamhet inom det egna landstings-
området

KOMMENTARER

Undervisningen skall genomföras med c 2 vt i period 1, c 2 vt i
period 2 (undervisningen kan koncentreras och ges i anslutning
till vårdpraktiken inom psykiatrisk vård) och c 6 vt i period 3.

Undervisningen bör i största möjliga mån utgå från sjukjournal.
Eleverna har under period 2 och 3 stora möjligheter att med egna
erfarenheter från patientvården berika undervisningen.

Undervisningen bör genomföras i grupper för att ge eleverna till-
fälle till emotionell inläring som kan leda till insikter
om egna attityder och reaktioner inför såväl enskilda individer
som vissa grupper av individer (om gruppindelning, se anvisningar
till timplanen).

4.1 Fördjupad undervisning angående organisation och
vårdformer inom psykiatrisk sjukvård och mentalhygien. Vårdresur-
ser inom öppen, halvöppen och sluten vård repeteras. Samordning
av den psykiatriska sjukvården och kroppssjukvården behandlas.

Samarbetet mellan öppen, halvöppen och sluten vård behandlas.
I undervisningen betonas att kontinuiteten i vårdprogrammet har
betydelse för individens rehabilitering och förebyggande av
återinsjuknande. Undervisningen samordnas med undervisningen i
socialmedicin.

4.2 Fördjupad undervisning angående de författningar
som reglerar samhällets mentalhygieniska verksamhet och psy-
kiatriska sjukvård. Härvid bör den enskilda individens rätts-
säkerhet behandlas. Sjukhusens dubbla funktioner belyses. För-
fattningar angående körkort, skjutvapen, förmyndare och god man
behandlas kortfattat.
Undervisningen samordnas med undervisningen i socialmedicin.

4.3 Undervisningen angående personalens samarbete bör förekomma i olika sammanhang under hela utbildningstiden. Det kan dock finnas skäl att under period 1 översiktligt behandla personalens utbildning och funktionsområde.

4.4 Fördjupad undervisning angående miljöns utformning och dess betydelse för behandlingsprogrammet.

Fördjupad undervisning angående den psykodynamiska miljön. Relationerna inom sjukhusets olika grupper behandlas ingående. Kommunikation inom patientgruppen och personalgruppen samt kommunikation mellan patient och personal behandlas. Undervisningen bör grundas på elevernas erfarenheter från vårdpraktiken och samordnas med undervisningen i psykologi.

Fördjupad undervisning angående säkerhetsåtgärder t ex brandlarm, brandskydd, släckningsmateriel, alarmsystem, utrustning för återupplivning, restriktionsmedel. Undervisningen bör ske i grupper för att läraren individuellt ska få tillfälle att handleda eleverna. Undervisningen samordnas med undervisningen i olycksfallsvård. (Om gruppindelning se anvisningar till timplanen).

4.5 Undervisningen bör utgå från sjukjournal. Personalens betydelse behandlas. Riktlinjer för utarbetandet av en vårdplan med utgångspunkt från den enskilda individens totala livssituation behandlas. Eleverna bör aktivt medverka vid utarbetandet av vårdplaner.

I undervisningen om patientobservationer framhålls hur den enskilda individens personlighet styr vad han/hon observerar hos andra personer. Praktiska övningar bör ingå.

Olika former för rapportering angående patienternas tillstånd behandlas. Undervisningen kan lämpligen ske med utgångspunkt från konkreta situationer.

4.6 I undervisningen bör framhållas att patientens medverkan i behandlingslaget har den största betydelse. Grundtanken att vården sker tillsammans med patienten och ej endast för patienten, behandlas utförligt. Riktlinjer för lägsta effektiva omhändertagandenivå behandlas i detta sammanhang. Undervisningen samordnas med undervisningen om den öppna, halvöppna och slutna psykiatriska vården.

4.7 Undervisningen inom detta område bör ge fördjupade kunskaper. Elevernas erfarenheter och kunskaper bör utgöra grunden för denna vidare undervisning. Samarbetet inom rehabiliteringslaget behandlas och personalens betydelse för behandlingsresultatet bör betonas.

4.7.6 Undervisning angående läkemedel. Samordning med undervisningen i farmakologi.

4.7.7 Undervisningen bör utgå från vårdpersonalens funktion i samband med denna behandlingsform. Åtgärder i samband med patientens förberedelse före och omvårdnad efter behandling genomgås utförligt. Erforderliga säkerhetsåtgärder skall poängteras.

4.7.8 Undervisningen bör utgå från vårdpersonalens funktion i samband med dessa behandlingsformer. I undervisningen angående insulinbehandling bör symtomen på hypoglykemi behandlas. Åtgärder i samband med patientens förberedelse och omvårdnad efter behandlingen genomås.
Erforderliga säkerhetsåtgärder skall poängteras.

4.8 I undervisningen belyses de svårigheter som möter personer med psykisk utvecklingsstörning. Studiebesök bör om möjligt göras vid institution för omsorger om psykiskt utvecklingsstörda vuxna.

4.9 Översikt ges över de tillstånd som kommer att behandlas. Sjukhusets möjligheter att stödja individen repeteras. Individens skiftande reaktion på psykisk stress samt dess återverkan på individens förmåga att fungera socialt belyses. Undervisningen bör bygga på elevernas erfarenheter. Individens vårdbehov som utgångspunkt för planering av vården behandlas utförligt. Undervisningen bör i den mån det är möjligt utgå från sjukjournal.

4.10 En översikt av samhällets barna- och ungdomsvård bör inleda undervisningen i detta avsnitt. Sjukhusens/institutionernas inverkan på personlighetsutvecklingen bör behandlas. De psykiskt störda barnens och ungdomarnas beteende och sjukhusens/institutionernas behandlingsmöjligheter repeteras.

Sjukhusens/institutionernas samarbete med familjen, skolan och samhällets övriga stödjande organ behandlas relativt utförligt.

Riktlinjer för habilitering, rehabilitering, utbildning och vård ges.

Undervisningen samordnas med undervisningen i socialmedicin.

4.11 Undervisningen bör ge en översikt av organisationer och föreningar med mentalhygienisk verksamhet. Deras insatser för att stödja individen samt sprida upplysning bland allmänheten genom tidskrifter, möten, remissyttranden och uppvaktningar bör behandlas utförligt.

Gren för hälso- och sjukvård samt åldringsvård

SYFTE

Undervisningen syftar till att eleven skall kunna

4.1 beskriva organisation av och vårdformer för psykiatrisk sjukvård och för samhällets mentalhygieniska verksamhet

4.2 ange aktuella författningar för psykiatrisk sjukvård och mentalhygien

4.3 ange hur samarbetet inom personalgruppen påverkar resultatet av rehabiliteringsprogrammet

4.4 ange efter vilka riktlinjer miljön bör utformas samt ange faktorer som påverkar och utvecklar den dynamiska miljön

4.5 beskriva behandlingsbehov och omvårdnad med utgångspunkt från enskilda individer

ange betydelsen av att patientens vård planeras

beskriva syftet med observationer och olika former för rapportering

4.6 beskriva hur samverkan patient - personal kan genomföras i behandlingslaget

4.7 identifiera samt ange riktlinjer för och samordning av olika behandlingsformer

4.8 ge exempel på svårigheter för personer med psykiska utvecklingsstörningar och ange riktlinjer för habilitering, utbildning och vård

4.9 beskriva de vanligaste symtomen vid psykisk sjukdom och personlighetsavvikelse samt ange efter vilka riktlinjer vårdplanen utformas

4.10 beskriva psykiskt störda barns och ungdomars beteende samt ange efter vilka riktlinjer vårdplanen kan utformas

4.11 ge exempel på organisationer och föreningar med mentalhygienisk verksamhet.

INNEHÅLL

Period 1

4.1 Organisation och vårdformer för psykiatrisk sjukvård

Organisation och vårdformer för psykiatrisk sjukvård och mentalhygienisk verksamhet

Former för samarbete mellan öppen och sluten vård och detta samarbets inverkan på individens rehabilitering

4.2 Författningar av betydelse för mentalhygien och psykiatrisk sjukvård

Aktuella författningar vilka reglerar samhällets mentalhygieniska verksamhet

Aktuella författningar av betydelse för psykiatrisk sjukvård

Sjukhusets dubbla funktioner - att ge vård till vårdsökande och att ge samhället skydd gentemot socialt avvikande

4.3 Personalens funktionsområde

Olika personalkategorier inom mentalhygienisk verksamhet och psykiatrisk sjukvård. Samarbetets betydelse för resultatet av rehabiliteringsprogrammet

4.4 Miljöns utformning

Sjukhusets placering i samhället. Planering av sjukhusområdet. Byggnadernas storlek och inredning. Vårdavdelningarnas utformning och inredning

Faktorer som påverkar den dynamiska miljön. Relationer inom patientgrupper och personalgrupper. Relationer mellan patient- och personalgruppen

Säkerhetsåtgärder inom sjukhuset; brandlarm, släckningsredskap, utrymningsplaner, utrustning för återupplivning, restriktionsmedel

Period 2 och 3

4.5 Patientens vårdbehov

Enskilda patienters behandlingsbehov. Vårdpersonalens medverkan för att täcka detta

Planering av enskilda individers vård. Vårdplanens syfte, utformning, innehåll, genomförande och uppföljning

Syftet med observation av patientens fysiska och psykiska tillstånd. Arbetssätt och hjälpmedel i detta **sammanhang. Hur vårdpersonalen hjälper patienten genom att utföra riktiga observationer**

Rapporteringens syfte, planering, utformning och innehåll.

4.6 Samverkan patient - personal

Patientens roll i behandlingslaget. Delegering av ansvar till patienterna

Patienternas och personalens **samverkan**

Riktlinjer för tillämpning av lägsta effektiva omhändertagandeknivå

4.7 Behandlingsformer inom **psykiatrisk** vård. Rehabiliterande åtgärder

Allmän översikt över aktuella behandlingsformer, deras syfte, planering, utförande och effekt

- 4.7.1 Psykologiska behandlingsmetoder
- 4.7.2 Arbetsterapi och arbetsträning
- 4.7.3 Socioterapi och miljöterapi
- 4.7.4 Fysioterapi, gymnastik, idrott
- 4.7.5 Familjeterapi
- 4.7.6 Farmakologisk behandling
- 4.7.7 Elektrostimuleringsbehandling
- 4.7.8 Insulinbehandling och psykokirurgi
- 4.8 Riktlinjer för habilitering, utbildning och vård av personer med psykiska utvecklingsstörningar

Repetition av faktorer som påverkar dessa personers fysiska, psykiska och sociala funktioner samt riktlinjer för habilitering, utbildning och vård med hänsyn till den enskilda personens handikapp

Synpunkter på psykiskt utvecklingsstörda som barn och vuxna

Svårigheter för vuxna utvecklingsstörda i samband med t ex bostad, yrkesval, sexualitet

- 4.9 Riktlinjer för vård av patient med utgångspunkt från symtom och sjukdomstillstånd

Repetition av tecken på psykisk ohälsa och av sjukhusets behandlingsmöjligheter

Psykiska insufficienstillstånd

Psykosomatiska sjukdomar

Neuroser och neurotiska reaktioner

Psykososer och psykotiska reaktioner

Toxikomanier

Psykiska förändringar på grund av hjärnskador

Psykiska förändringar och psykiska sjukdomstillstånd hos åldringar

- 4.10 Riktlinjer för habilitering, rehabilitering, utbildning och vård av psykiskt störda barn och ungdomar

- 4.11 Organisationer och föreningar med mentalhygienisk verksamhet - riksföreningar och deras lokala verksamhet

KOMMENTARER

Undervisningen skall genomföras med c 1 vt i period 1, c 1 vt i period 2 (undervisningen kan koncentreras och ges i anslutning till vårdpraktiken i psykiatrisk vård) och c 3 vt i period 3.

Undervisningen bör i största möjliga mån utgå från sjukjournal och under period 2 och 3 bör elevernas egna erfarenheter från vårdpraktiken beaktas i undervisningen.

Undervisningen bör genomföras med diskussioner i mindre grupper för att ge eleverna tillfälle till emotionell träning som kan leda till insikter om egna attityder och reaktioner inför såväl enskilda patienter som inför vissa grupper av patienter. (Om gruppindelning, se anvisningar till timplanen).

4.1 Undervisning om organisation och vårdformer för psykiatrisk sjukvård och mentalhygien samt vårdresurser för öppen, halvöppen och sluten vård repeteras.

Samarbetet mellan öppen, halvöppen och sluten vård behandlas. I undervisningen betonas att kontinuiteten i vårdprogrammet har betydelse för individens rehabilitering och förebyggande av återinsjuknande.

4.2 Undervisning angående de författningar som reglerar mentalhygienisk verksamhet och psykiatrisk sjukvård repeteras. Den enskilda individens rättssäkerhet och sjukhusens dubbla funktioner belyses.

4.3 Undervisning angående personalens samarbete bör förekomma i olika sammanhang under hela utbildningstiden. Under period 1 behandlas personalens utbildning och funktionsområde översiktligt.

4.4 Miljöns utformning belyses med utgångspunkt från dess betydelse för behandlingsprogrammet.

Den psykodynamiska miljön behandlas med avseende på relationerna inom sjukhusets olika grupper, kommunikation inom patientgruppen respektive personalgruppen samt kommunikation mellan patienter och personal. Undervisningen bör grundas på elevernas erfarenheter från vårdpraktiken under första läsåret och samordnas med undervisningen i psykologi.

Undervisning angående säkerhetsåtgärder t ex brandlarm, brandskydd, släckningsmaterial, alarmsystem, **utrustning för återupplivning**, restriktionsmedel bör ske i mindre grupper för att läraren individuellt skall få tillfälle att handleda eleverna. (Om gruppindelning se anvisningarna till timplanen). Undervisningen samordnas med undervisningen i olycksfallsvård.

4.5 Undervisningen bör utgå från sjukjournal. Personalens betydelse behandlas. Riktlinjer för uppställande av vårdplan med utgångspunkt från den enskilda individens totala livssituation presenteras.

I undervisningen om patientobservationer framhålls hur den enskilde individens personlighet styr vad han/hon observerar hos andra personer.

Olika former för rapportering angående patienternas tillstånd diskuteras med utgångspunkt från konkreta situationer.

4.6 I undervisningen framhålls att patientens medverkan i behandlingslaget har den största betydelse. Riktlinjer för tillämpning av lägsta effektiva omhändertagandenivå behandlas i detta sammanhang.

4.7 Undervisningen bör ske med utgångspunkt från elevernas tidigare inhämtade kunskaper och erfarenheter. Samarbetet inom rehabiliteringslaget och vårdpersonalens betydelse för behandlingsresultatet betonas.

4.8 I undervisningen belyses de svårigheter som möter personer med psykisk utvecklingsstörning.

4.9 Översikt ges över de tillstånd som kommer att behandlas. Sjukhusets möjligheter att stödja individen, individens skiftande reaktion på psykisk stress samt dess återverkan på individens förmåga att fungera socialt belyses. Undervisningen bör bygga på elevernas erfarenheter och bör i den mån det är möjligt utgå från sjukjournal.

4.10 De psykiskt störda barnens och ungdomarnas beteende och sjukhusens/institutionernas behandlingsmöjligheter repeteras. Sjukhusens/institutionernas inverkan på personlighetsutvecklingen belyses.

4.11 Undervisningen bör ge en översikt av organisationer och föreningar med mentalhygienisk verksamhet. Deras insatser för att stödja den enskilde individen och sprida upplysning bland allmänheten belyses.

Gren för hälso- och sjukvård samt åldringsvård
Gren för psykiatrisk vård

DELMOMENT

5 Psykologiska aspekter i vårdarbetet

5.1 Miljöfaktorer

5.2 Kommunikation och attityder

SYFTE

Undervisningen syftar till att

träna eleven i att respektera egna och andras åsikter och attityder

få fram en viss sensitivitet av betydelse i vårdarbetet

INNEHÅLL

5.1 Miljöfaktorer

Patientens/anhörigas relationer till personalen och relationerna mellan patienter. Möjlighet att påverka relationerna

5.2.1 Kommunikation

Information till och från patienten. Patientens kommunikationssvårigheter i vårdmiljön.

Något om intervju- och samtalsmetodik

5.2.2 Attityder till och reaktioner inför döden

KOMMENTARER

Undervisningen skall genomföras med c 1 vt i period 1.

Undervisningen bör genomföras som diskussioner i mindre grupper (om gruppindelning se anvisningarna till timplanen). Eleverna skall stimuleras till att samtala med varandra på ett allvarligt och meningsfyllt sätt och till inventering och bearbetning av egna åsikter och attityder. Beskrivningen av kursinnehållet kan föreläggas eleverna som ett förslag och behandlas i den omfattning de själva önskar. Eleverna bör dessutom ges tillfälle att ta upp frågor som de själva upplever som angelägna.

Gren för hälso- och sjukvård samt åldringsvård
Gren för psykiatrisk vård

DELMOMENT

- 6 Samarbets- och instruktionsmetodik
- 6.1 Vårdinstitutionernas uppgifter och organisation
- 6.2 Vårdinstitutionernas personal
- 6.3 Ledarskap och samverkan inom arbetslaget
- 6.4 Ekonomiska aspekter i vårdarbetet
- 6.5 Instruktionsmetodik

SYFTE

Undervisningen syftar till att eleven skall kunna

- 6.1 beskriva huvuddragen av vårdinstitutionernas uppgifter och organisationsstruktur

beskriva utbildningens plats inom vårdinstitutionernas verksamhet

- 6.2 redogöra för vårdinstitutionernas personalorganisation

6.3 ge exempel som belyser olika former av ledarskap och diskutera de alternativa konsekvenserna för att kunna förstå såväl arbetsledarens som övriga gruppmedlemmars roller och funktioner inom arbetslaget vid olika former av ledarskap

beskriva principer för planering av egna arbetsuppgifter samt ange principer för rapportgivning

redogöra för åtgärder för att åstadkomma samarbete och laganda

- 6.4 beskriva huvuddragen av vårdavdelningens/pensionärvåningens (-avdelningens) ekonomi

ge exempel som belyser möjligheter till besparingsåtgärder i vårdarbetet

- 6.5 redogöra för principer för introduktion, information och instruktion

redogöra för principer för bedömning av egna arbetsprestationer

planera och utföra instruktion beträffande vissa grundläggande arbetsuppgifter/vårduppgifter samt redogöra för den fortsatta uppföljningen av instruktionen.

INNEHÅLL

6.1 Vårdinstitutionernas uppgifter och organisation

Genomgång av komponenterna i vårdinstitutionens uppgifter: diagnostik, behandling, vård/omvårdnad/service, undervisning

Diskussion om begrepp som vårdproduktion, vårdtyngd m m

Centralisering av servicefunktioner

Rationaliseringsåtgärder

Personalutbildningens plats i vårdinstitutionens verksamhet: utbildning och handledning av olika elevkategorier, företagsutbildning

Sjukhusets organisationsstruktur: huvudman och ledning

Kliniker och deras organisation i mottagnings-, vård- och behandlingsavdelningar

Medicinska, tekniska och administrativa serviceavdelningar för hela sjukhuset vid sjukhus av varierande storlek

Indelning för differentierad vård

Ålderdomshemmets organisationsstruktur: huvudman och ledning, pensionärsvåningar (avdelningar) med varierande vårdtyngd, service- och ekonomiavdelningar

6.2 Vårdinstitutionernas personal

Personalkategorier, deras utbildning och funktionsområden

Personalvårdens, företagsnämndens, skyddskommitténs och övriga samarbetsorgans/samrådsgruppers funktion inom vårdinstitutionen

6.3 Ledarskap och samverkan inom arbetslaget

Fördelning av arbetsuppgifter med utgångspunkt från total arbetsmängd, arbetets art, patientens/pensionärens tillstånd/vårdbehov och personalens kvalifikationer

Tillämpning av administrativa rutiner: arbetstidsschema, arbetsbeskrivningar, ordningsföreskrifter, rapportgivning m m

Åtgärder för att åstadkomma samarbete och laganda

Olika former av ledarskap/arbetsledartekniker och deras alternativa konsekvenser för arbetsledarens och övriga gruppmedlemmars roller och funktioner

Bedömning av egna arbetsprestationer

Delegering av arbetsuppgifter och ansvar inom arbetslaget

Arbetsplanering - principer för planering av egna arbetsuppgifter

Samarbete: betydelsen av att medlemmarna i arbetslaget är medvetna om att de arbetar för ett gemensamt mål

Rapportgivning och rapportmottagning

Samarbete med patienter/pensionärer

6.4 Ekonomiska aspekter i vårdarbetet

Orientering om hälso- och sjukvårdens samt åldringsvårdens finansiering

Vårdkostnader: vårdavdelningens/pensionärsvåningens (avdelningens) ekonomi

Materialanskaffning och rekvisitioner

Besparingsåtgärder

6.5 Instruktionsmetodik

Introduktion av nyanställd personal inom vårdinstitutionerna
Fortlöpande information, regler för informationsgivning och
informationsmottagning

Handledning av elever

Planering och genomförande av instruktion till nyanställd personal beträffande grundläggande arbetsuppgifter/vårduppgifter samt beträffande nya arbetsmetoder och användande av ny apparatur och utrustning

KOMMENTARER

Undervisningen skall genomföras med c 2 vt under period 1 och c 3 vt under period 3.

Undervisningen som i vissa avseenden utgör repetition och sammanställning av undervisning i andra ämnen och andra huvudmoment inom ämnet vårdkunskap bör huvudsakligen genomföras som grupparbeten, diskussioner och självständiga arbetsuppgifter.

Undervisningen skall samordnas med undervisningen i psykologi. Den tidsmässiga inplaceringen av de olika delmomenten bör göras i samordning med ämnet psykologi.

6.1 Vårdinstitutionernas uppgifter bör belysas med utgångspunkt från de krav varje enskild individ bör kunna ställa.

6.3-6.5 Undervisningen beträffande ledarskap/arbetsledartekniker skall inriktas på att dels skapa förståelse för arbetsledarens roll och funktion, dels ge insikter om hur gruppmedlemmarnas roller och funktioner varierar vid olika former av ledarskap/arbetsledartekniker.

Undervisningen beträffande planering av egna arbetsuppgifter, skriftliga och muntliga rapporter samt instruktionsmetodik bör genomföras som övningar i mindre grupper (om gruppindelning, se anvisningarna till timplanen).

Vårdpraktik på vårdlinje, årskurs 2Vårdpraktikens fördelning

Gren för hälso- och sjukvård samt åldringsvård

Period 2, 21 veckor

7 veckor Medicinsk och/ eller kirurgisk sjukvård	7 veckor Åldringsvård 1)	7 veckor Psykiatrisk vård
---	-----------------------------	------------------------------

Gren för psykiatrisk vård

Period 2, 21 veckor

14 veckor Psykiatrisk vård 2)	7 veckor Medicinsk eller kirurgisk sjuk- vård
----------------------------------	--

1) Som alternativ till vårdpraktik inom åldringsvård kan vårdpraktiken under denna tid förläggas till vårdavdelning för somatisk långtidssjukvård. Detta alternativ får tillämpas för högst halva antalet elever.

Under vårdpraktik på ålderdomshem bör eleven också beredas tillfälle att under två veckor följa vissa delar av verksamheten inom öppen åldrings- och handikappvård.

2) Vårdavdelning under tio veckor, avdelning för arbetsterapi och/eller socioterapi under två veckor och socialmedicinsk verksamhet under två veckor.

Gren för hälso- och sjukvård samt åldringsvård
Gren för psykiatrisk vård

DELMOMENT

1 Medicinsk och/eller kirurgisk sjukvård

1.1 Allmän omvårdnad om patienten. Vård av patient i samband med vissa sjukdomar/sjukdomstillstånd

1.2 Iakttagelser, registrering och rapportering beträffande patientens tillstånd. Undersökningar och behandlingar

1.3 Vårdadministrativa uppgifter

SYFTE

Undervisningen syftar till att eleven under ledning skall kunna

1.1-1.3 upprätta goda relationer till patient och anhöriga samt medverka till skapandet av en god terapeutisk miljö

utföra vårdmoment på sådant sätt att patienten aktiveras och att patientens elementära vårdbehov samt trygghets- och säkerhetsbehov beaktas

observera patienten, utföra elementära undersökningar och behandlingar samt i anslutning därtill lämna erforderlig rapport så att medicinsk behandling och omvårdnadsåtgärder kan bedömas efter patientens aktuella tillstånd

utföra inventarievård samt skötsel av utrustning och lokaler med tillämpning av mikrobiologiska och hygieniska principer och med beaktande av ekonomiska synpunkter

påverka samarbete och laganda genom positiva insatser samt introducera och informera nyanställd personal

tillämpa för vårdarbetet gällande författningar samt säkerhets- och arbetarskyddsföreskrifter och visa ansvar i utförandet av egna åligganden.

INNEHÅLL

1.1 Daglig omvårdnad med tillgodosende av patientens vårdbehov inklusive registrering och rapportgivning beträffande

iakttagelser över patientens allmäntillstånd

patientens personliga hygien, munvård

bäddning

förebyggande av komplikationer på grund av sängläge

vätske- och näringstillförsel
sömn, rekreation, aktivering och sysselsättning

Medverkan vid vård av patient i samband med vissa sjukdoms-
tillstånd t ex

cirkulationssvikt - chock
feber
infektion
blåsatoni, tarmatoni
kateter à demeure
dränage, fistel
colostoma
trakeostoma
medvetlöshet
rörelseskador
munvård vid dessa stadier i tillämpliga delar

Medverkan vid vård av patienter med vanliga medicinska och kirur-
giska sjukdomar

Medverkan vid pre- och postoperativ vård

Medverkan vid vård och övervakning av svårt sjuka och döende pa-
tienter

Medverkan vid omhändertagande efter döden

1.2 Observationer, undersökningar och provtagningar in-
klusive registrering och rapportgivning beträffande

pulsens frekvens, spänning, storlek och rytm
blodtryck: systoliskt och diastoliskt
andningens frekvens, djup och rytm
hudfärg
tillstånd i munhålan
uttömningar: urin, faeces, kräkningar och upphostningar
vakenhets- och medvetandegrad
sinnesstämning
smärtor
kramper
venprovtagning

Utförande av behandlingar inklusive förberedelser och eftervård

viss läkemedelsadministration
injektionsgivning, subkutan
andningsvård, sugning och syrgasbehandling
enkla omläggningar, sårvård
behandling av trycksår
katetrisering och blåssköljning
värmebehandling
indrypning av näsdroppar
applicering av ögonsalva

Förberedelser och eftervård i samband med vissa undersökningar
och behandlingar t ex

ämnesomsättningsprov
elektrokardiografi
elektroencefalografi

endoskopier: cystoskopi, rectoskopi, bronkoskopi m fl
punktioner: buktappning, pleura-, lumbal- och sternalpunktion
röntgenundersökningar och -behandlinger

Assistans samt förberedelser och eftervård vid t ex

allmänna undersökningar för fastställande av allmäntillstånd
och diagnos
infusion och transfusion
mag- och tarmsondering

Medverkan i patientens rehabilitering i samband med olika sjuk-
domar/sjukdomstillstånd

1.3 Vårdadministrativa uppgifter

In- och utskrivning av patient. Överflyttning av patient till
annan avdelning eller institution
Medverkan i planering av patientens vård
Medverkan i rapportgivning
Medverkan i information och introduktion av nyanställd personal
och elever
Medverkan i information och instruktion till personal
Medverkan i instruktion till patient och anhöriga
Rekvisioner till förråd, kostavdelning/kök, tvättförråd, cen-
tralsteriliseringsavdelning m fl. Förrådshållning
Utskrivande av remisser till laboratorier, badavdelning osv
Medverkan i övervakning av avdelningens hygien-, lokal- och
materielvård samt av skötsel och förvaring av utrustning

KOMMENTARER

Vårdpraktiken förläggs under 7 veckor till vårdavdelning av
medicinsk eller kirurgisk karaktär. Valet av vårdavdelning
bör göras med ledning av elevens vårdpraktik under första
läsåret. Eleven bör om möjligt under första och andra läs-
året få sin vårdpraktik förlagd till såväl medicinsk som
kirurgisk vårdavdelning och få erfarenhet av vård av såväl
kvinnliga som manliga patienter.

Inom gren för hälso- och sjukvård samt åldringsvård kan som
alternativ till vårdpraktik inom åldringsvården under 7 veckor
vårdpraktiken under denna tid förläggas till vårdavdelning för
somatisk långtidssjukvård. Detta alternativ får tillämpas för
högst halva antalet elever. Då vårduppgifternas art inom lång-
tidssjukvården i stort sett torde sammanfalla med vårduppgif-
ter inom intermediärvård kan syfte och innehåll för medicinsk
och/eller kirurgisk sjukvård tillämpas även under denna vård-
praktik.

Eleven bör om möjligt ges tillfälle att delta i alla beskrivna
arbetsmoment.

Som inledning till vårdpraktiken informeras eleven av skolans
lärare om avsnittets mål och uppläggning.

Vid ankomsten till vårdavdelningen bör eleven få en utförlig introduktion. Denna bör bl a omfatta information om avdelningens karaktär, personal, övriga elevkategorier, lokalteter, dagordning och patienter. Genom samarbete mellan skolans och sjukhusets personal bör riktlinjer för elevernas inlärnings-tillfällen utarbetas.

Vårdpraktiken bör genomföras efter ett av skolan i samråd med sjukhuset upprättat rotationsschema med fördelning av uppgifterna vecka för vecka. Ett sådant schema kan förslagsvis uppdelas i tre avsnitt i enlighet med delmomenten. Åtgärder för avdelningens hygien samt inventarie- och materielvård har inte upptagits som speciellt delmoment utan föreslås integrerade i tillämpliga delar i respektive delmoment.

1.1 Allmän omvårdnad om patienten samt vård i samband med vissa sjukdomar/sjukdomstillstånd bör omfatta största delen av utbildningstiden. Beträffande åtgärder för avdelningens hygien bör här ingå tillämpning av isoleringsteknik samt desinfektion och speciell städning i samband med vård av patient med infektion. Beträffande vissa omvårdnadsuppgifter kan eleven anförtros att instruera nyanställd personal och elever.

1.2 Tillämpliga delar av skötsel av utrustning, desinfektion, mekanisk rengöring, sterilisering och förvaring av sterilgods bör ingå varvid författningar och gällande bestämmelser skall beaktas och mikrobiologiska och hygieniska synpunkter tillämpas.

Uppgifter avseende viss läkemedelsadministration skall ske under direkt ledning av sjuksköterska.

1.3 Vårdadministrativa uppgifter bör ske under direkt ledning av sjuksköterska.

Arbetsuppgifterna måste väljas med stor omsorg och anpassas till elevens utbildningsstadium. Eleven bör vid utförandet av nya arbetsuppgifter erhålla erforderlig handledning och bör successivt få genomföra inläring av ett arbetsmoment.

Eleven bör vid utförandet av arbetsuppgifterna få tillämpa de i tidigare undervisning genomgångna principerna.

I samtliga avsnitt bör eleven delta i allmän rapportgivning till personal och elever samt i vårdkonferenser. Eleven bör om möjligt också få delta i förekommande rehabiliteringskonferenser. Uppföljning bör ske angående elevens tillämpning av gällande föreskrifter angående smittspridning och tystnadsplikt samt gällande säkerhets- och arbetarskydds-föreskrifter.

I vårdpraktiken bör ingå hospitering på specialavdelningar som operationsavdelning, postoperativ- och/eller intensivvårdsavdelning samt mottagnings- och undersöknings/behandlingsavdelning inom kliniken för att eleven skall få en helhetsbild av patientens vårdssituation.

Gren för hälso- och sjukvård samt åldringsvård

DELMOMENT

2 Åldringsvård

2.1 Daglig hjälp till pensionärer och vård av pensionärer med ökat hjälpbehov inom ålderdomshemmet

2.2 Medverkan till pensionärernas aktiviteter, aktivering och rehabilitering inom ålderdomshemmet

2.3 Vårdadministrativa uppgifter inom ålderdomshemmet

2.4 Öppen vård

SYFTE

Undervisningen syftar till att eleven skall kunna

2.1-2.4 medverka till skapandet av en god fysisk, psykisk och social miljö inom åldringsvården

medverka i åtgärder för pensionärernas aktiviteter, aktivering och rehabilitering

utföra daglig hjälp till och vård av pensionär på sådant sätt att pensionärens egen funktionsförmåga bibehålls och tränas

medverka i observation över pensionärens psykiska och fysiska tillstånd samt medverka vid elementära undersökningar och behandlingar och i anslutning därtill lämna erforderliga rapporter

medverka i utförande och övervakning av inventarievård samt skötsel av lokaler och utrustning med tillämpning av mikrobiologiska och hygieniska principer och med beaktande av ekonomiska synpunkter

påverka samarbete och laganda genom positiva insatser samt visa ansvar vid utförandet av egna uppgifter

medverka i information och introduktion av nyanställd personal och elever

tillämpa gällande säkerhets- och arbetarskyddsföreskrifter.

INNEHÅLL

2.1 Daglig hjälp till pensionär och vård av pensionär med ökat hjälpbehov inom ålderdomshemmet

Medverkan vid daglig hjälp till pensionär beträffande

hjälp med eller tillsyn av pensionärens personliga hygien, munvård, badning, duschning
av- och påklädning
hjälp till utförande av uppgifter enligt pensionärens egna önskemål
arbetsuppgifter i samband med pensionärernas måltider

Iakttagelser inklusive rapportgivning beträffande pensionärernas fysiska och psykiska tillstånd

Daglig omvårdnad om pensionär med ökat hjälpbehov beträffande

pensionärens personliga hygien, munvård
av- och påklädning
bäddning
förebyggande av komplikationer vid kraftnedsättning och sängläge
vätske- och näringstillförsel

Medverkan vid observationer, provtagningar, undersökningar och behandlingar inklusive förberedelse och eftervård beträffande

pulsens frekvens, spänning, storlek och rytm
blodtryck: systoliskt och diastoliskt
hudfärg, hudens tillstånd
tillstånd i munhålan
uttömningar: urin, avföring, upphostning och kräkning
psykiiskt tillstånd: förvirringstillstånd, vakenhets- och medvetandegrad, aktivitet, vila, sömn, orientering till tid, rum och person, sinnesstämning
smärta
näring- och vätsketillförsel

viss läkemedelsadministration

injektionsgivning, subkutan
andningsvård - sugning och syrgasbehandling
sårvård och omläggningar
behandling av trycksår
katetrisering
värmebehandling

assistans vid läkarronder

hjälp till pensionär i samband med läkarundersökning - läkarbesök

2.2 Medverkan till pensionärernas aktiviteter, aktivering och rehabilitering inom ålderdomshemmet

Personlig samvaro och kontakt med pensionärerna

Medverkan till pensionärernas deltagande i aktiviteter inom och utanför ålderdomshemmet

Medverkan vid förekommande aktiviteter inom ålderdomshemmet-
förströelse, sysselsättning, motion

Medverkan till att pensionärernas egen funktionsförmåga bibehålls
och tränas i de dagliga hjälp- och vårdåtgärderna

Medverkan vid pensionärens rehabilitering med ADL-träning, gång-
övningar, övriga former av träning enligt instruktion av sjuk-
gymnast eller arbetsterapeut, utnyttjande av tekniska hjälpmedel
i den dagliga livsföringen m m

Medverkan vid pensionärernas tvätt av egna tillhörigheter och
tillämpning av skyddsåtgärder i samband därmed

Åtgärder i samband med helger och högtidsdagar samt vid pensionärs
vistelse utanför ålderdomshemmet

2.3 Vårdadministrativa uppgifter inom ålderdomshemmet

Medverkan vid pensionärs inflyttning i och omplacering inom ålder-
domshemmet - kontakt med och information till pensionär och an-
höriga

Medverkan vid planering av pensionärens tillsyn, vård och aktive-
ring

Medverkan i rapportgivning

Medverkan i information och instruktion till nyanställd personal
och elever samt till personal beträffande nya arbetsmetoder och
ny utrustning

Medverkan vid utskrivande av rekvisitioner till förråd, kök, tvätt-
förråd osv. Förrådshållning

Medverkan i övervakning av pensionärsvåningens hygien-, lokal- och
materielvård samt av skötsel och förvaring av utrustning

Medverkan i samarbete mellan kök och pensionärsvåning med matrekvi-
sitioner, transporter, varmhållning och servering av mat samt
ansvar för diskningens utförande

Medverkan vid utskrivande av remisser till laboratorier osv

2.4 Öppen vård

Öppen åldrings- och handikappvård
Dagcentralsverksamheten
Hemhjälpverksamheten

Hemsjukvård

KOMMENTARER

Vårdpraktiken förläggs under 7 veckor till ålderdomshem. Under denna tid bör eleven också beredas tillfälle att hospitera vid olika institutioner för öppen vård för att i första hand förvärva vissa insikter i den öppna åldrings- och handikappvården. Hospiteringen bör omfatta c 2 veckor.

Som alternativ till åldringsvården kan vårdpraktiken under 7 veckor förläggas till vårdavdelning för somatisk långtidssjukvård. Detta alternativ får tillämpas för högst halva antalet elever. Då vårduppgifternas art inom långtidssjukvården i stort sett torde sammanfalla med vårduppgifter inom intermediärvård kan syfte och innehåll för medicinsk och/eller kirurgisk sjukvård tillämpas under denna vårdpraktik.

Eleven bör om möjligt ges tillfälle att delta i alla beskrivna arbetsmoment.

Som inledning till vårdpraktiken informeras eleven av skolans lärare om avsnittets mål och uppläggning.

Vid ankomsten till respektive ålderdomshem bör eleven få en utförlig introduktion. Denna bör bl a omfatta information om pensionärerna, ålderdomshemmet och pensionärsvårningen, olika lokaler och deras funktion, brandskydd och brandalarmsystem, dagordning, arbetslaget, övriga elevkategorier samt föreskrifter om hur man handlar vid eventuell brand. Genom samarbete mellan skolans och ålderdomshemets personal bör riktlinjer för elevernas inlärningsstillfällen utarbetas.

Vårdpraktiken bör genomföras efter ett av skolan i samråd med vårdinstitutionen upprättat rotationsschema med fördelning av uppgifterna vecka för vecka. Åtgärder för ålderdomshemets hygien samt inventarie- och materiellvård har ej tagits upp som speciellt delmoment utan föreslås integrerade i tillämpliga delar i respektive delmoment.

Eleven skall ges tid till samvaro och personlig kontakt med pensionärerna i samband med arbetsuppgifterna. Det är viktigt att eleven får insikter om hur pensionärernas behov av trygghet samt rätt till personlig integritet och medbestämmande skall tillgodoses. Eleven bör få delta i förekommande samarbete-samråd mellan pensionärer, personal och socialnämnd och få insikt om hur personalen kan medverka till att kontakt och goda relationer upprätthålls mellan dessa grupper.

2.1 Daglig hjälp till pensionärer och vård av pensionärer med ökat hjälpbehov bör omfatta största delen av utbildningstiden. I viss omfattning kan eleven anförtros att instruera nyanställd personal och elever.

Uppgifter avseende viss läkemedelsadministration skall ske under direkt ledning av ålderdomshemsföreståndare.

Tillämpliga delar av skötsel av utrustning, desinfektion, mekanisk rengöring, sterilisering och förvaring av sterilgods bör ingå.

2.2 Eleven bör få hjälp att förstå betydelsen av och åtgärder för att stimulera pensionärer till fortsatt kontakt med omvärlden och till deltagande i förekommande aktiviteter. Det bör också klart framgå att aktivering och rehabilitering inte är åtgärder som utförs av viss speciell personal utan att den dagliga livsföringen och de grundläggande vårdmomentens utförande är av största betydelse för bibehållande och träning av pensionärens funktionsförmåga.

2.3 Vårdadministrativa uppgifter bör utföras under direkt ledning av ålderdomshemsföreståndare.

2.4 För att få en överblick över den öppna åldersvården och handikappvården bör eleven ges tillfälle att följa vissa delar av denna verksamhet. Hospiteringen bör inriktas på att belysa bl a uppsökande verksamhet bland pensionärer och handikappade, åtgärder för att pensionärer och handikappade skall kunna bo kvar i sina hem, förmedling och genomförande av social hemhjälp och övriga sociala omvårdnadsåtgärder, dagcentralsverksamheten, utprovning och utnyttjande av hjälpmedel för skötsel av hemmet och för den dagliga livsföringen, samverkan mellan landsting och primärkommun för vård och rehabilitering av äldre och handikappade, hemsjukvårdens ledning och genomförande.

Arbetsuppgifterna måste väljas med stor omsorg och anpassas till elevens utbildningsstadium. Eleven bör vid utförandet av nya arbetsuppgifter erhålla erforderlig handledning och bör successivt få genomföra inläring av ett arbetsmoment. Eleven bör vid utförandet av arbetsuppgifterna få tillämpa de i tidigare undervisning genomgångna principerna.

I samtliga avsnitt bör eleven delta i allmän rapportgivning till personal och elever samt i vårdkonferenser. Uppföljning bör ske angående elevens tillämpning av gällande föreskrifter beträffande vårdarbetet inklusive säkerhets- och arbetarskyddsföreskrifter.

Gren för hälso- och sjukvård samt åldringsvård

DELMOMENT

3 Psykiatrisk vård

3.1 Patienternas och personalens samverkan i behandlingsprogrammet

3.2 Patientens omvårdnad och rehabilitering

3.3 Arbetsterapi, socioterapi och socialmedicinsk verksamhet

SYFTE

Undervisningen syftar till att eleven skall kunna

3.1 - 3.3 visa förståelse för utformandet av en god terapeutisk miljö inom psykiatrisk vård

medverka vid fortlöpande planering av patientens omvårdnad och behandling och förstå betydelsen av planering på längre sikt

delta i personalkonferenser/grupper och patient-personalkonferenser/grupper

delta i patientens omvårdnad, behandling och rehabilitering

delta i arbetsterapi, socioterapi och socialmedicinsk verksamhet.

INNEHÅLL

3.1 Åtgärder för utformandet av en god terapeutisk miljö. Uppställande av och diskussion om vårdplan/vårdprogram.
Deltagande i personalkonferenser/grupper
Deltagande i patient-personalkonferenser/grupper

3.2 Patientens omvårdnad och rehabilitering
Deltagande i förekommande behandlingsprogram
Observation och rapportering

3.3. Arbetsterapi. Socioterapi. Socialmedicinsk verksamhet

KOMMENTARER

Vårdpraktiken förläggs under 7 veckor till vårdavdelning inom psykiatrisk vård.

Eleven bör ges möjlighet att få delta i såväl morgon- som eftermiddags- och kvällsarbete. 1)

Som inledning till vårdpraktiken informeras eleven av skolans lärare om avsnittets mål och uppläggning.

Vid ankomsten till vårdavdelningen bör eleven få en utförlig introduktion. Denna bör bl a omfatta information om avdelningens behandlingsprogram, patienter, personal, övriga elevkategorier, lokalteter och dagordning. Genom samarbete mellan skolans och sjukhusets personal bör riktlinjer för elevens inläringstillfällen utarbetas.

Vårdpraktiken bör genomföras efter ett av skolan i samråd med sjukhuset upprättat rotationsschema med fördelning av arbetsuppgifter utifrån de aktuella förutsättningarna. Tyngdpunkten skall läggas på medverkan i patientens omvårdnad, rehabilitering och behandling.

Arbetsuppgifterna måste väljas med stor omsorg och anpassas till elevens utbildningsstadium. Eleven bör vid utförandet av nya arbetsuppgifter erhålla erforderlig handledning. Det är även angeläget att den som undervisar eleven tar hänsyn till elevens ålder och mognad. Eleven bör vid utförandet av arbetsuppgifterna få tillämpa de i tidigare undervisning genomgångna principerna.

Om så är möjligt bör eleven beredas tillfälle att i handledningsgrupp diskutera egna reaktioner och få hjälp till ökad insikt om hur det egna beteendet påverkas av och påverkar omgivningen.

I samtliga avsnitt bör eleven delta i allmän rapportgivning till personal och elever. Uppföljning bör ske angående elevens tillämpning av gällande föreskrifter angående tystnadsplikt samt gällande säkerhets- och arbetarskydds-föreskrifter.

1) Arbetsuppgifter beträffande avdelningens hygien samt inventarie- och materielvård har uteslutits då de inte torde skapa sådana förutsättningar för kontakt med patienterna som är önskvärt under den korta utbildningstiden.

Gren för psykiatrisk vård

DELMOMENT

1 Psykiatrisk vård

- 1.1 Patienternas och personalens samverkan i behandlingsprogrammet
- 1.2 Patientens omvårdnad och rehabilitering
- 1.3 Arbetsterapi. Socioterapi
- 1.4 Socialmedicinsk verksamhet
- 1.5 Åtgärder för avdelningens hygien. Inventarie- och materielvård.

SYFTE

Undervisningen syftar till att eleven skall kunna

1.1 - 1.5 medverka i utformandet av en god terapeutisk miljö

medverka vid planering av patientens omvårdnad och behandling

medverka i personalkonferenser/grupper och patient-personalkonferenser/grupper

medverka i patientens omvårdnad, behandling och rehabilitering

medverka i sjukhusets arbetsterapi och socioterapi

medverka i socialmedicinsk verksamhet

medverka till att skapa en stimulerande och trivsamt miljö samt i inventarievård och skötsel av lokaler och utrustning med beaktande av mikrobiologiska och hygieniska principer.

INNEHÅLL

1.1 Utformandet av en god terapeutisk miljö. Planering av omvårdnad och behandling. Medverka i personalkonferenser/grupper samt patient-personalkonferenser/grupper

- 1.2 Patientens omvårdnad och rehabilitering. Utarbetande av vårdplaner som bör diskuteras på en personalkonferens. Observation och rapportering
- 1.3 Medverkani sjukhusets arbetsterapi och socioterapi
- 1.4 Medverkani socialmedicinsk verksamhet, mottagningar, familjevård, eftervård, hembesök, uppsökande verksamhet, kuratorernas verksamhetsområde
- 1.5 Vård av fast inredning, möbler, bäddutrustning och textilier. Rekvisitioner/förrådshållning.

KOMMENTARER

Vårdpraktiken förläggs till vårdavdelning under 10 veckor, avdelning för arbetsterapi och/eller socioterapi under 2 veckor och socialmedicinsk verksamhet under 2 veckor. Beroende på lokala förhållanden kan vårdpraktiken förläggas till två olika vårdavdelningar för att eleven skall få tillfälle att arbeta i olika miljöer. Eleven skall ges möjlighet att få erfarenhet av både akutvård och långtidsvård samt att delta i såväl morgon- som eftermiddags- och kvällsarbete. Eleven bör få sammanhängande praktik på respektive avdelning och få tillfälle att vårda såväl kvinnliga som manliga patienter.

Som inledning till vårdpraktiken informeras eleven av skolans lärare om avsnittets mål och uppläggning.

Vid ankomsten till respektive avdelning bör eleven få en utförlig introduktion. Denna bör bl a omfatta information om avdelningens behandlingsprogram, patienter, personal, övriga elevkategorier, lokaliteter och dagordning. Genom samarbete mellan skolans och sjukhusets personal bör riktlinjer för elevens inläringstillfällen utarbetas.

Vårdpraktiken bör genomföras efter ett av skolan i samråd med sjukhuset upprättat rotationsschema med fördelning av arbetsuppgifter utifrån de aktuella förutsättningarna. Tyngdpunkten skall läggas på medverkan i patientens omvårdnad, rehabilitering och behandling.

Eleven bör fortlöpande medverka i möten och konferenser angående behandlingsplanering.

Eleven bör få tillfälle att planera vårdprogram för ett antal patienter och diskutera dessa på personalkonferenser. Eleven bör få tillfälle att aktivt delta i dessa patienters omvårdnad och rehabilitering.

Eleven bör ges tillfälle att skaffa sig en överblick av sjukhusets verksamhet inom arbetsterapi och socioterapi och bör få arbeta tillsammans med patienter individuellt och i grupp.

För att få en överblick av den socialmedicinska verksamheten bör eleven ges tillfälle att följa denna även vid vissa institutioner utanför sjukhuset.

Arbetsuppgifterna måste väljas med stor omsorg och anpassas till elevens utbildningsstadium. Eleven bör vid utförandet av nya arbetsuppgifter erhålla erforderlig handledning. Det är även angeläget att den som undervisar eleven tar hänsyn till elevens ålder och mognad. Eleven bör vid utförandet av arbetsuppgifterna få tillämpa de i tidigare undervisning genomgångna principerna.

Eleven bör beredas tillfälle att helst i handledningsgrupp diskutera egna reaktioner och få hjälp till ökad insikt om hur det egna beteendet påverkas av och påverkar omgivningen.

I samtliga avsnitt bör eleven delta i allmän rapportgivning till personal och elever. Uppföljning bör göras angående elevens tillämpning av gällande föreskrifter angående tystnadsplikt samt gällande säkerhets- och arbetarskydds-föreskrifter.

Gren för psykiatrisk vård

DELMOMENT

2 Medicinsk och/eller kirurgisk sjukvård

Samma som för gren för hälso- och sjukvård samt

åldringsvård, årskurs 2

Gren för barna- och ungdomsvård, variant för barnsjukvård

Psykologi på vårdlinje, årskurs 2

DELMOMENT

- 1 Den enskilde individens upplevelser och beteenden
 - 1.1 Översikt av psykologins utveckling
 - 1.2 Psykologiska riktningar och tillämpningsområden
 - 1.3 Psykologiska metoder och begrepp
 - 1.4 Normalt och avvikande beteende
- 2 Utveckling av individens/individernas beteenden under olika stadier i livscykeln
 - 2.1 Begåvningsmässig utveckling
 - 2.2 Emotionell och personlighetsmässig utveckling
 - 2.3 Avvikande beteenden. Tänkbara orsaker. Behandlingsmetoder
- 3 Individens beteende i gruppssamvaro
 - 3.1 Gruppbildningar
 - 3.2 Olika gruppstrukturer och deras inverkan på individen
- 4 Inverkan av den sociala och ekonomiska miljön på individens/individernas beteenden och attityder bl a beträffande anspråksnivå och könsrollsuppfattning
 - 4.1 Översikt över sociala och ekonomiska faktorerers betydelse för beteendet
 - 4.2 Minoritetsgruppernas situation
 - 4.3 Institutionen som ett socialt system
 - 4.4 Institutionen i socialpsykologisk belysning
- 5 Relationer mellan barn/ungdom - personal samt inom arbetslaget. Tillämpad psykologi
 - 5.1 Viktiga faktorer för utformandet av ett adekvat behandlingsklimat
 - 5.2 Terapeutisk miljö
 - 5.3 Metoder för att öka aktivt deltagande i behandlingsarbetet
 - 5.4 Samarbetsformer

SYFTE

Undervisningen syftar till att eleven skall kunna

- 1.1 beskriva psykologins utveckling i stora drag
- 1.2 ge exempel på olika psykologiska inriktningar och skolbildningar samt ge exempel på hur forskningsresultaten har kunnat överföras och tillämpas i det praktiska livet
- 1.3 beskriva olika psykologiska undersökningsmetoder och identifiera de vanligaste begreppen inom psykologin
- 1.4 förklara och motivera olika uppfattningar om normalt och avvikande beteende
- 2.1 redogöra för faktorer, som påverkar begåvningsutvecklingen, ge exempel på olika testmetoder och deras praktiska betydelse, förklara och motivera empiriskt funna intelligensskillnader
- 2.2 redogöra för de drivkrafter, som ligger till grund för beteendet
redogöra för känslornas centrala roll för personlighetsutvecklingen
ge exempel på de vanligaste typlärorna
redogöra för grunddragen i personlighetsutveckling enligt de psykodynamiska och socialpsykologiska teoribildningarna
- 2.3 redogöra för olika typer av störningar och/eller hämningar i utvecklingsgången
ange tänkbara orsaker till sådana utvecklingar samt ange åtgärder och behandlingsmetoder för olika typer av intellektuella och personlighetsmässiga avvikelser
- 3.1 ge exempel på olika gruppbildningar
- 3.2 förklara vilken betydelse gruppstrukturen har för gruppssammanhållning, arbetsmiljö och arbetsresultat
- 4.1 beskriva den sociala och ekonomiska miljöns betydelse för individens utveckling
- 4.2 redogöra för problem, som hänger samman med minoritetstilhörighet samt förklara mekanismen för uppkomst av gruppmotsättningar
- 4.3 redogöra för huvuddragen hos olika institutionssystem och deras inverkan på såväl personal som intagna samt förklara de mekanismer som påverkar tillvaron på institutionen
- 4.4 ange elementära socialpsykologiska begrepp och applicera dessa på institutionen
redogöra för olika institutioners mål och medel för vård och behandling
- 5.1 redogöra för faktorer som påverkar institutionsklimatet, förklara och motivera förhållanden som är viktiga för utformandet av ett adekvat behandlingsklimat

5.2 beskriva olika former av individualbehandling och gruppbehandling på institutionen

ge exempel på såväl fall som situationer där olika behandlingsmetoder kan användas

redogöra för skillnaden mellan vård och behandling

5.3 beskriva vikten av en aktiv behandlingsmiljö och motivera betydelsen av att utnyttja samtliga potentiella behandlingsresurser hos såväl personal som barn/ungdomar

5.4 beskriva ändamålsenliga arbetsformer inom institutionen

redogöra för samverkan mellan institutionen och familjen före, under och efter institutionsvistelsen.

INNEHÅLL

1.1 Kortfattad redogörelse av psykologins utveckling från filosofisk till naturvetenskaplig förankring

1.2 Skolbildningar - praktisk tillämpning såsom introspektionism - intervjuförfarande gestaltpsykologi och hur vi upplever omvärlden psykoanalys - behandling av psykiskt störda behaviorism, metod för beteendeförändring och inläring

1.3 Experiment som naturvetenskapligt arbetssätt. Systematisk observation. Den djuppsykologiska metoden. Genomgång av vissa elementära begrepp såsom behov, varseblivning, SR-modellen, kausalitet, interaktion

1.4 Olika modeller för beskrivning av vad som är normalt - onormalt, friskt - sjukt, anpassat - missanpassat. Påverkan av normer och värdesystem vid tolkning av beteenden

2.1 Inlärt och icke inlärt beteende. Mognadsbegreppet. Arv och miljö. Olika inlärningsmodeller. Belöning och straff. Definition av intelligensbegreppet. Intelligensmätning. Interindividuella och intraindividuell skillnader. Olika testmetoder. Testningars praktiska betydelse

2.2 Grundläggande behov
Uppkomst av och uttryck för känslor
Differentiering av känslor
Definition av personlighetsbegreppet
Kort genomgång av typlärorna
Personlighetsutvecklingen enligt psykodynamiska och socialpsykologiska teorier
Samband mellan den yttre miljön och personlighetsutvecklingen
Kulturanthropologiska aspekter

2.3 Begåvningsdefekter
Störningar i personlighetsutvecklingen såsom neuroser, psykoser och karaktärsneuroser, tidig karaktärsstörning etc
Behandlingsmetoder

3.1 - 3.2 Repetition av de vanligaste gruppindelningarna såsom primär- och sekundärgrupp
 referensgrupp
 medlemsgrupp
 in- och utgrupp
 kamratgrupp
 den lilla gruppen sedd från behandlingssynpunkt
 klientgrupper och personalgrupper

4.1 Positiv eller negativ utveckling av olika beteenden såsom anpassning - "missanpassning", socialitet - asocialitet, psykisk och fysisk hälsa - psykisk och fysisk sjukdom i relation till socialgruppstillhörighet, boendemiljö, könstillhörighet, uppväxtsituation, utbildningsnivå, etnisk gruppstillhörighet etc

4.2 In- och utgrupper
 Marginaltillhörighet
 Orsaker till gruppomsättningar

4.3 Socialpsykologiska synpunkter på institutionen
 Olika anstaltsstrukturer
 Gruppbildningar
 Normsystem
 Förväntningar

4.4 Elementära socialpsykologiska begrepp med anknytning till institutionsliv såsom referenssystem
 mål och medel i olika typer av institutioner
 normers och attitydernas påverkan på individ och grupp

5.1 Institutionsklimatet
 Yttre miljöns betydelse
 Ledarskap
 Kommunikation och information
 Ordergivning och rapportering eller ömsesidig orientering
 Beslutsprocessen
 Delegering
 Utnyttjandet av behandlingsresurserna

5.2 Individualbehandling och/eller gruppbehandling
 Miljöterapi - dygnet runt behandling
 Terapeutiskt samhälle och andra modeller för institutionsbehandling

5.3 Målsättning och metoder för aktivt deltagande i behandlingen

Målsättning: att bryta "anstaltslunken" förhindra "anstaltsanpassning" med åtföljande passivitet, regressionsfenomen och beroende förhållande och åstadkomma ett ökat ansvar för aktivt deltagande från såväl barn/ungdom som personal i behandlingsarbetet

Metoder: olika former av grupptechnik såsom konferenser, personalgrupper, gruppsamtal med barn - ungdomar, rollspel, fritidsgrupper

5.4 Samarbetsformer inom institutionen
 Föräldrabehandling
 Hemma - hos - terapi
 Socioterapi

KOMMENTARER

Undervisningen skall genomföras med 5 vt i period 1 och 2 vt i period 3.

Samtliga huvudmoment bör vara genomgångna vid slutet av period 1. Period 3 bör användas till fördjupning av huvudmoment 5.

Undervisningen bör samordnas med ämnena socialmedicin och barn- och ungdomskunskap. Det kan vara lämpligt att läraren i psykologi även är gruppledare i barn- och ungdomskunskapens avsnitt om psykologiska aspekter i vårdarbetet.

Undervisningen i psykologi bör så långt möjligt anknyta till situationer, som eleverna själva har erfarenhet av eller kan komma att möta i sin yrkesverksamhet. Lämpligen kan man som inledning till ett kursavsnitt utgå från praktiska problem inom elevernas erfarenhetsområde. Deras egna försök till förklarings- och lösningsförslag kan sedan bli utgångspunkt för genomgång och motivering utifrån vetenskapliga synpunkter.

Det är synnerligen angeläget att eleverna åskådligt kan uppleva innebörden av de psykologiska fenomen, som genomgås i de olika avsnitten. För detta syfte rekommenderas varierande undervisningsformer såsom grupparbeten, gruppdiskussioner, rollspel, observations- och intervjuövningar, litteraturreferat etc. Eleverna bör tränas att i aktuella böcker och tidskrifter själva söka svar på frågeställningar.

En viktig aspekt av tillämpningsutbildningen är att eleverna tränas i att kritiskt analysera sina bedömningar och slutsatser i samband med observationsövningar samt klargöra skillnaderna mellan direkt beskrivning och förklaringsförsök.

Den egna personlighetens betydelse för behandlingsarbete, där behandlaren-behandlade är inbegripna i ett växelspel, bör åskådliggöras.

Socialmedicin på vårdlinje, årskurs 2

Gren för barna- och ungdomsvård

DELMOMENT

1 Socialmedicinens och socialvårdens uppgifter och verksamhetsformer

1.1 Översikt över den svenska socialpolitikens utveckling

1.2 Samhällets generella och behovsprövade hjälpformer
Socialförsäkringar

1.3 Synpunkter på sambandet mellan å ena sidan hälsa - sjukdom - dödlighet och å andra sidan social miljö samt åtgärder i förebyggande, behandlande och rehabiliterande syfte

SYFTE

Undervisningen syftar till att eleven skall kunna

1.1 redogöra för den svenska socialpolitikens utveckling i stora drag

1.2 redogöra för vilka försäkringar som ingår i lag om allmän försäkring

ge exempel på hur barnavårdslagen, lag om omsorger om vissa utvecklingsstörda, lag om socialhjälp samt närliggande socialförfattningar tillämpas i praktiken

ge exempel på förebyggande verksamhet inom hälsovård och social barnavård

1.3 ge exempel som visar sambandet mellan hälsa - sjukdom - dödlighet och social miljö samt samhällets åtgärder i förebyggande, behandlande och rehabiliterande syfte.

INNEHÅLL

1.1 Från fattigvård till socialförsäkringar
Samhällets skyldigheter gentemot individen i historiskt perspektiv

1.2 Socialförsäkringarnas organisation och omfattning
Kompletterande behovsprövade hjälpformers organisation och verksamhet

1.3 Exempel på sociala faktorerers inflytande på individens hälsotillstånd
Förebyggande, behandlade och rehabiliterande verksamhet.

KOMMENTARER

Avsnittet socialförfattningar bör tas upp omedelbart efter familjerättsliga bestämmelser i familjekunskapen och delar av institutionskunskapen bör genomgå i nära anslutning till avsnittet om barnavårdsnämndernas uppgifter.

Eleverna bör uppmärksammas på den väsentliga tanken bakom socialförsäkringarna - nämligen att de skall utgöra trygghet vid inkomstbortfall på grund av moderskap, sjukdom, ålderdom m m.

Barnavårdslagen och lag om socialhjälp genomgås och illustreras med praktiska exempel. Nykterhetsvård och kriminalvård studeras med huvudvikt lagd på samhällets insatser för asociala ungdomar. Kommunal social verksamhet enligt helhetsprincipen, landstingens ansvar för de psykiskt utvecklingsstörda samt samhälleliga insatser för fysiskt handikappade behandlas.

Socialmedicinens verksamhetsformer bör illustreras med exempel från tillgänglig forskning på området samt med elevernas egna erfarenheter från fältet.

Kort orientering om rådgivande verksamhet på olika sociala och socialmedicinska områden bör lämnas.

Familjekunskap på vårdlinje, årskurs 2

DELMOMENT

- 1 Olika samlevnadsformer
 - 1.1 Samlevnadsformer i olika kulturer
 - 1.2 Familjebegreppet
 - 1.3 Samhällsförändringarnas inverkan på familjens funktioner

- 2 Familjerättsliga bestämmelser
 - 2.1 Rättsverkan av äktenskap och av andra samlevnadsformer
 - 2.2 Barns familjerättsliga ställning
 - 2.3 Arv och testamente
 - 2.4 FN:s förklaring om de mänskliga rättigheterna

- 3 Familjepolitiska problem
 - 3.1 Befolkningsutveckling
 - 3.2 Familjepolitiska målsättningar
 - 3.3 Familjepolitiska åtgärder

- 4 Könsrollsfrågan
 - 4.1 Definition av könsrollsbegreppet
 - 4.2 Inläringen av könsroller
 - 4.3 Samhällsförändringarnas inverkan på den traditionella könsrollen

- 5 Samlevnads- och anpassningsfrågor
 - 5.1 Olika slag av grupptillhörighet
 - 5.2 Relationer mellan familjemedlemmar i olika stadier av livscykeln
 - 5.3 Sexuell samlevnad

SYFTE

Undervisningen syftar till att eleven skall kunna

- 1.1 ge exempel på samlevnadsformer i olika kulturer samt tendenser till reducering av den traditionella familjens dominerande ställning
 - 1.2 redogöra för familjebegreppet
 - 1.3 beskriva förändringar i familjens funktioner som har att göra med utvecklingen från bondesamhälle till högindustrialiserat samhälle i vårt land
 - 2.1 redogöra för huvuddragen i giftermålsbalken samt juridiska konsekvenser av andra samlevnadsformer
 - 2.2 redogöra för barns familjerättsliga ställning
 - 2.3 ange huvudprinciperna för lagstiftningen ifråga om arv och testamente
 - 2.4 känna till FN:s förklaring om de mänskliga rättigheterna (angående familj och äktenskap och angående barn)
 - 3.1 ge exempel på befolkningsutvecklingen i skilda delar av världen och motiv för familjeplanering i i-land och u-land
 - 3.2 beskriva den svenska familjepolitikens målsättning
 - 3.3 ge exempel på familjepolitiska åtgärder på skilda områden
 - 4.1 definiera begreppet könsroll
 - 4.2 beskriva hur människan tillägnar sig en viss könsrolls-uppfattning
 - 4.3 beskriva de traditionella könsrollerna och motivera varför de inte längre är självklara
 - 5.1 redogöra för primärgruppers och sekundärgruppers betydelse för inläring av sociala normer
 - 5.2 ge exempel på hur relationerna mellan familjemedlemmarna förändras under livsrytmen
 - 5.3 ge exempel på attityder till sexualfrågan och faktorer som påverkar dessa attityder
- redogöra för huvudprinciperna för sexuallagstiftning och abortlagstiftning.

INNEHÅLL

- 1.1 Äldre och nyare former av kollektiv. Kärnfamiljen. Behovet av primärgruppstillhörighet
- 1.2 Definition av familjebegreppet. Familjens grundfunktioner. Olika familjetyper
- 1.3 Från boudesamhälle till industrisamhälle. Hur det svenska samhällets utveckling politiskt, ekonomiskt, socialt, kulturellt och befolkningsmässigt förändrat och fortlöpande förändrar familjens funktioner
- 2.1 Giftermål. Äktenskapets och andra samlevnadsformers rättsverkningar. Äktenskapets upplösning
- 2.2 Barn inom äktenskap
Barn utom äktenskap
Adoption
Vårdnadsbegreppet. Förmyndarskap
Underhållsskyldighet
Barnavårdsmannaskap
- 2.3 Inom- och utomäktenskapliga barns samt adoptivbarns arvsrätt
Makars arvsrätt
Testamente
- 2.4 FN:s förklaring om de mänskliga rättigheterna (angående familj och äktenskap och angående barn)
- 3.1 Befolkningsutvecklingen. Nuläge - prognoser
Familjeplanering
- 3.2 Familjepolitikens historiska utveckling från nativitetsskrisen på 1930-talet. Nuvarande målsättning ifråga om samhällets ekonomiska stöd åt barnfamiljerna
- 3.3 De viktigaste familjepolitiska åtgärderna: allmänna barnbidrag, förebyggande mödra- och barnavård, barnstugeverksamhet, social hemhjälp, bostadsbidrag, bosättningslån etc
- 4.1 Definition av könsrollsbegreppet. Könsrollen en tilldelad roll som avser de förväntningar, normer och värderingar som gäller för en individ i egenskap av man eller kvinna
- 4.2 Uppfostran till kvinno- resp mansroll. Föreställningar om "kvinnligt" resp "manligt". Förväntningar på flickors och pojkars beteenden från småbarnsstadiet
- 4.3 Tendenser i samhället att förändra könsrollerna. Jämlikhetssträvanden ifråga om utbildningsmöjligheter, yrkesval etc. Praktiska åtgärder för att underlätta mödrars förvärvsarbete

5.1 Gruppstillhörighet

Familjens och andra primärgruppers betydelse för socialisation, inläring av normer och sociala värderingar

5.2 Relationer föräldrar - barn - ungdom och emellan syskon. Generationsklyftor. Rollförändringar, rollkonflikter. Ekonomiska frågor under olika perioder i familjens liv

5.3 Moraluppfattningar i sexualfrågan

Gångse sexualmoral och verkligheten

Den psykosexuella samlevnaden

Sexuella minoriteter

Handikappades möjligheter till sexualliv

Sexuallagstiftning. Abortlagstiftning.

KOMMENTARER

Avsnittet familjerättsliga bestämmelser bör samordnas med ämnet socialmedicin så att familjerätten genomgås omedelbart före sociallagstiftningen.

Ämnet kan för övrigt levandegöras med kulturanthropologiska artiklar ur dags- och veckopress som eleverna själva tar reda på.

Grupparbeten är lämpliga i avsnitten olika samlevnadsformer och familjepolitiska problem medan avsnitten samlevnads- och anpassningsfrågor och könsrollsfrågan lämpar sig för gruppdiskussioner, där eleverna blir i tillfälle att möta varandras olika attityder och ventilera egna erfarenheter då det gäller exempelvis ungdomars frigörelse från familjen, ekonomiska synpunkter, sexualfrågor etc. Rollspel om familjesituationer kan åskådliggöra gruppdynamiken inom familjen.

Anatomi och fysiologi på vårdlinje, årskurs 2

Gren för barna- och ungdomsvård

Variant för barnsjukvård

DELMOMENT

- 1 Översikt över människokroppens byggnad
 - Gemensam utbildning
 - 1.1 Organ och organsystem
 - 1.2 Lägesangivelse
- 2 Cell- och ärftlighetslära
 - 2.1 Cellens byggnad och biokemi. Celldelning
 - 2.2 Ärftlighetsfaktorer
 - 2.3 Vävnader
- 3 Huden
 - 3.1 Huden
 - 3.2 Slemhinnorna
- 4 Nervsystemet
 - 4.1 Centrala nervsystemet
 - 4.2 Perifera nervsystemet
 - 4.3 Sinnesorganen
- 5 Rörelseapparaten
 - 5.1 Skelettet
 - 5.2 Skelettmuskulaturen
- 6 Ämnesomsättningen
 - 6.1 Översikt över ämnesomsättningen
 - 6.2 **Matspjälkningen**
 - 6.3 Andningen
 - 6.4 Utsöndringen
 - 6.5 Cirkulationen

Variante för barnsjukvård

6.6 Endokrina organ

6.7 Energiomsättningen

6.8 Vätskebalansen

7 Näringsfysiologi

7.1 Näringsfysiologiska synpunkter på kost vid sjukdom

7.2 Vanliga specialdieter

SYFTE

Undervisningen syftar till att eleven skall kunna

1.1-1.2 ange huvuddragen av människokroppens organisation

2.1-2.3 redogöra för cellens uppbyggnad, huvuddragen i dess biokemi samt ärftlighetslärans grunder

3.1-3.2 beskriva hudens byggnad och funktion

4.1-4.2 beskriva nervsystemets struktur och funktion, nervimpulsernas uppkomst och fortledning samt kemisk transmission och större nervers lokalisering

4.3 redogöra för sinnesorganens byggnad och receptivitet samt huvuddragen i uppkomsten av sinnesintryck

5.1-5.2 redogöra för skelettets uppgifter, utformning och utveckling, identifiera större skelettdelar, beskriva benförbindelsernas och skelettmuskulaturens utformning och funktion samt identifiera bälens, extremiteternas och halsens muskler

6.1-6.8 beskriva uppbyggnad och funktion beträffande organsystem i kroppens ämnesomsättning

7.1 ange avvikelserna i behovet av näringsämnen vid kortvariga respektive långvariga sjukdomstillstånd

7.2 ge exempel på sjukdomstillstånd som medför rubbningar i tillförsel, mekanisk och kemisk nedbrytning samt resorption av näringsämnen

redogöra för några vanliga specialdieter med hänsyn till avvikelser i sammansättningen i förhållande till normalkost eller allmän sjukhuskost

1-7 identifiera och rätt använda den terminologi beträffande anatomi och fysiologi som används i dagligt tal inom vårdarbetet.

INNEHÅLL

Period 1 - gemensam utbildning

- 1 Översikt över människokroppens byggnad
 - 1.1 Allmän översikt över kroppens organisation, proportioner mellan kroppsdelar i olika åldrar
 - 1.2 Lägesangivelser: linjer, plan och andra orienterande begrepp
- 2 Cell- och ärftlighetslära
 - 2.1 **Cellens uppbyggnad och storlek, livslängd och beståndsdelar**
Biokemi. Celldelning
 - 2.2 Ärftlighet: kromosomuppsättning, gener. Reduktionsdelning. Könsbestämning. Recessiva och dominant anlag
 - 2.3 Vävnadernas **sammansättning och lokalisering**
- 3 Huden
 - 3.1 Hudens byggnad och funktion
 - 3.2 Slemhinnornas byggnad och funktion
- 4 Nervsystemet
 - 4.1 Hjärnans och ryggmärgens uppbyggnad. Hjärnans hinnor och blodkärl, ventriklar och cerebrospinalvätska. Motoriska och sensoriska centras samt ledningsbanornas lokalisering
 - 4.2 Kranialnervor och spinalnervor. Nervplexor. Somatiska och autonoma nervsystemet, struktur och funktion. Nervimpulsernas uppkomst och fortledning. Kemisk transmission
 - 4.3 Sinnesorganen: hörsel och balans; örats byggnad. Ljudets fortledning. Sinnesceller och receptivitet. Hörsel- och balansnervor, hjärncentra. Syn: ögats byggnad och rörelser. Ljusets brytning. Akkommodation. Sinnesceller, nerver och hjärncentrum för uppkomst av synintryck. Lukt, smak och känsel: sinnescellernas lokalisering och receptivitet, nerver och hjärncentra
- 5 Rörelseapparaten
 - 5.1 Skelettets uppgifter, skelettdelarnas utformning och utveckling, benvävnadens struktur. Större skelettdelar. Benförbindelsernas konstruktion och funktion. Specifika leders utformning, t ex skulder- och knäled. Suturer
 - 5.2 Skelettmuskulaturens utformning och funktion. Bålens, extremiteternas och halsens muskler och senor

6 Ämnesomsättningen

6.1 Fysiologiska processer av betydelse för kroppens ämnesomsättning

6.2 ~~Matspjälkningsorganens~~ byggnad och funktion

6.3 Andningsorganens byggnad och funktion

6.4 Organ som deltar i utsöndringen. Urinorganens byggnad och funktion

6.5 Blodets sammansättning. Blodbildning. Hjärtats och blodkärlens uppbyggnad. Blodomloppet. Hjärtats arbete och regulation. EKG och blodtrycksmekanismen. Lymfsystemet: lymfans sammansättning. Byggnad och lokalisering avseende lymfkärl och lymfknotor

Period 3 - variant för barnsjukvård

6.6 Endokrina organ, byggnad och funktion. Hypofysens styrning och återstyrning av övriga endokrina organs funktion. Hormoner och effektorgan

6.7 Energiomsättningen-näringsämnen: behov, transport, upplagring, syntes och nedbrytning

6.8 Vattenbalans: fördelning i organismen, tillförsel och avgång. Regulation. Elektrolytbalans: fördelning i organismen, tillförsel och avgång. Regulation. Syra-basbalans: förekomst av syror respektive baser i organismen. Regulation. Förändringar i balansen, acidosis och alkalos

7 Näringsfysiologi

7.1 Avvikelser i behovet av näringsämnen vid sjukdom. Ändring av kosten vid kortvariga respektive långvariga sjukdomstillstånd

7.2 Sjukdomstillstånd som medför rubbningar i tillförsel, mekanisk och kemisk nedbrytning samt resorption av näringsämnen. Sjukdomstillstånd som medför abnorma förluster av näringsämnen

KOMMENTARER

Undervisningen kan med fördel inledas med diagnostiskt prov. Repeterande undervisning beträffande anatomi ges i fortsättningen endast i den utsträckning behov därav föreligger. Utvidgning och fördjupning av kunskaperna i anatomi bör förekomma i de avsnitt som framgår av beskrivning av kursinnehållet. Undervisningen kan konkretiseras med demonstrationer av djurorgan och bör om möjligt kompletteras med obduktion. Undervisningen under andra läsåret bör i motsats till det första året främst omfatta fysiologi med anknytning till det praktiska omvårdnadsarbetet.

Medicinsk terminologi bör användas i den omfattning som förekommer i dagligt tal inom vårdarbetet.

Period 1 - gemensam utbildning

1 Undervisningen inleds med människokroppens anatomiska och fysiologiska indelningsgrunder, något om anatomins omfattning och anatomiska variationer i olika åldrar.

Beträffande lägesförhållanden bör linjer, plan, gropar och fåror exemplifieras. Begrepp som kranialt, kaudalt, dorsalt, ventralt, proximalt, distalt definieras och prepositioner, prefix och suffix av betydelse för lägesangivelser klargörs.

2 Orientering ges om cellernas storlek och livslängd i stora drag. Lärostoffet beträffande cellens beståndsdelar bör omfatta membran, cytoplasma, kärna och cellorganeller. Beträffande cellens biokemi begränsas fakturvalet till huvuddragen i den kemiska sammansättningen och livsbetingelserna. Celldelning, såväl mitotisk som amitotisk liksom även reduktionsdelning med utgångspunkt från ärftlighetslärans grunder behandlas.

Beträffande ärftlighetsläran begränsas fakturvalet till kromosomantal, autosomer och könskromosomer samt genernas lokalisering. Regler för ärftlighet samt dominanta och recessiva anlag behandlas kortfattat.

3 Repetition och fördjupning av kunskaperna om hudens byggnad och funktion samt slemhinnornas byggnad och funktion.

4 Nervsystemets omfattning och organisation, hjärnans och ryggmärgens byggnad med beaktande av hinner, blodkärl, ventriklar samt cerebrospinalvätskans lokalisering behandlas. Nervtrådens struktur med myelinskida, noder och synaps samt deras funktioner belyses.

Corticala-motoriska organisationer, sensoriska systemet samt ledningsbanornas lokalisering och funktion behandlas kortfattat.

Kranial- och spinalnervernas lokalisering och innervationsområden samt större nerver, främst nervplexa, av betydelse i omvårdnadsarbetet presenteras.

Skillnader i struktur och funktion hos autonoma och somatiska nervsystemen klargörs. Principerna för uppkomst och fortledning av nervimpulser samt impulsöverföring genom kemisk transmission behandlas.

Sinnesorganens byggnad behandlas med beaktande av sinnescellernas lokalisering. Beträffande receptivitet och uppkomst av sinnesintryck bör undervisningen ges schematiskt.

5 Undervisningen beträffande rörelseapparaten genomförs som repetition och fördjupning av tidigare inhämtade kunskaper om skelettets utformning och förbindelser samt skelettmuskulaturens utformning och funktion. Därutöver presenteras bålens, extremiteternas och halssens muskler.

6.1-6.5 Lärostoffet beträffande ämnesomsättningen disponeras så, att sammanhanget mellan olika organsystem, deras funktioner och samordning klart framgår. Tyngdpunkten i undervisningen läggs på fysiologiska processer i de olika organsystemen med anknytning till det praktiska omvårdnadsarbetet.

Period 3 - variant för barnsjukvård

6.7 Beträffande energiomsättning och näringsbehov kan undervisningen utgå från behovet av näring för förbränning och uppbyggnad av vävnaderna samt kaloribehovet hos olika individer. Organ och mekanism för transport, upplagring, syntes och nedbrytning av näringsämnen behandlas.

Undervisningen samordnas med undervisningen i näringsfysiologi.

6.8 Undervisningen beträffande vätskebalansen bör göras schematisk och begränsas till att omfatta förekomst och fördelning, tillförsel och avgång samt regulation av vatten, elektrolyter, syror och baser. Konsekvenser i samband med rubbningar i balansen belyses.

7 Näringsfysiologi. Undervisningen skall genomföras med c 1 vt i period 3.

7.2 Vid undervisningen om vanliga specialdieter bör avvikelser i sammansättningen i förhållande till kost för friska barn och ungdomar gås igenom. Övriga specialdieter bör endast nämnas. Betydelsen av information till patienten beträffande dietkosten samt vikten av att patienten intar den komponerade dietmåltiden och att detta kontrolleras framhålls.

Mikrobiologi och hygien på vårdlinje, årskurs 2

Gren för barna- och ungdomsvård

Variant för barnsjukvård

DELMOMENT

1 Omgivningshygien

Gemensam utbildning

1.1 Översikt över den humanmedicinska hälsovårdsorganisationen och samhällets miljövård

1.2 Smittskyddslag och smittskyddsbestämmelser

1.3 Yrkeshygien

2 Medicinsk mikrobiologi

Gemensam utbildning

2.1 Mikroorganismer

2.2 Organismens försvarsmekanism mot infektion

2.3 Orientering om immunologi

2.4 De smittsamma sjukdomarnas spridning och uppträdande

Variant för barnsjukvård

2.5 Orientering om bakteriologisk och virologisk diagnostik

2.6 Orientering om resistensbestämning och antibiotikabehandling

3 Klinisk mikrobiologi och sjukvårdshygien/vårdhygien

Variant för barnsjukvård

3.1 Smittspridningsvägar på sjukhus

3.2 Principer och åtgärder för förebyggande av smitta inom vårdinstitutionen

SYFTE

Undervisningen syftar till att eleven skall kunna

1.1-1.3 ange huvuddragen i vårt lands humanmedicinska hälsovårdsorganisation och i samhällets miljövård

ange huvuddragen beträffande smittskyddslag och smittskyddsbestämmelser samt yrkeshygien

2.1-2.5 ange mikroorganismer av betydelse för vårt hälsotillstånd och exempel som belyser organismens försvarsmekanism mot infektion samt de smittsamma sjukdomarnas spridning och uppträdande

3.1 redogöra för smittspridningsvägar på sjukhus

3.2 förklara och motivera de mikrobiologiska principernas tillämpning vid förebyggande åtgärder mot nosokomiala infektioner samt vid genomförandet av isoleringsteknik och smittrening på sjukhus

utföra och motivera åtgärder för isoleringsteknik, desinfektion, rengöring och sterilisering.

INNEHÅLL

Period 1 - gemensam utbildning

1 Omgivningshygien

1.1 Översikt över den humanmedicinska hälsovårdsorganisationen och samhällets miljövård

1.2 Smittskyddslag och smittskyddsbestämmelser

1.3 Yrkeshygien

Yrkessjukdomar och yrkesskador samt olycksfall i arbetet, orsaker och förebyggande åtgärder. Arbetstider. Hälsokontroller för vårdpersonal

2 Medicinsk mikrobiologi

Period 1 - gemensam utbildning

2.1 Mikroorganismer

Normalflora. Viktiga bakterier och virusarter. Svampar och parasiter

2.2 Organismens försvarsmekanism mot infektion

2.3 Orientering om immunologi

2.4 De smittsamma sjukdomarnas spridning och uppträdande

Period 3 - variant för barnsjukvård

- 2.5 Orientering om bakteriologisk och virologisk diagnostik
- 2.6 Orientering om resistensbestämning och antibiotikabehandling
- 3 Klinisk mikrobiologi och sjukvårdshygien/vårdhygien

Period 3 - variant för barnsjukvård

- 3.1 Smittspridningsvägar på sjukhus
- 3.2 Principer och åtgärder för förebyggande av smitta inom vårdinstitutionen

Förebyggande åtgärder mot luft- och kontaktsmitta. Principer för ventilation och luftdesinfektion, städning och bäddning samt handhygien och munskyddshygien

Principer för isoleringsteknik

Desinfektion, mekanisk rengöring och sterilisering. Förpackning och förvaring av sterilgods. Bakteriologisk och annan kontroll av autoklaver

KOMMENTARER

Undervisningen har uppdelats på perioderna 1 och 3 så att period 1 omfattar viss del av huvudmomentet omgivningshygien samt huvudmomenten medicinsk mikrobiologi och klinisk mikrobiologi och sjukvårdshygien/vårdhygien.

I period 3 behandlas resterande avsnitt av huvudmomentet omgivningshygien inklusive yrkeshygien.

Period 1

- 1 Omgivningshygien

1.1 Administrativ hygien omfattande den humanmedicinska hälsovårdsorganisationen behandlas kortfattat. Därefter belyses allmänna sjukvårdsförebyggande åtgärder och det uppbyggda systemet för hälsokontroll och för samhällets miljövård.

Samhällets olika organ för hälso- och miljövård samt hälsovårdsstadgans innebörd belyses. Behovet av internationella åtgärder för att genomföra nationell hälso- och miljövård behandlas. Detta kan bl a göras med utgångspunkt från ökad internationell trafik och ökade risker för spridning av epidemier mellan länder och världsdelar.

1.2 Innebörden av smittskyddslag och övriga allmänna smittskyddsbestämmelser förklaras i huvuddrag, likaså bestämmelser angående skyddsymning. Genom exemplifiering belyses skyddsymningens betydelse för individens hälsa varvid smittkoppor och polio lämpligen kan tjäna som exempel.

1.3 Utgångspunkter för yrkeshygien och arbetsplatshygien bör vara gällande lagar och bestämmelser. Individens förebyggande åtgärder behandlas och tillämpning av gällande bestämmelser i hem, på allmänna arbetsplatser och på vårdinstitutioner belyses.

2 Medicinsk mikrobiologi

Period 1 - gemensam utbildning

Repetition och fördjupning av tidigare undervisning beträffande mikroorganismernas betydelse för vårt hälsotillstånd.

2.2 Avsnittet om organismens försvarsmekanism mot infektion, som även behandlats i årskurs 1, inleds med repetition. Exempel lämnas på den normalt upprätthållna balansen mellan mikroorganismens sjukdomsalstrande förmåga och individens försvar samt på rubbningar i denna balans, deras orsaker och förlopp. Därefter förklaras i huvuddrag det ospecifika infektionsförsvaret.

2.3 Lärostoffet beträffande immunologi föreslås omfatta allmänna immunologiska begrepp och definitioner. Begreppen antigen och antikropp repeteras, likaså antigen-antikropsreaktionen. De olika formerna för passiv och aktiv immunisering förklaras.

2.4 Epidemiologiska grundbegrepp, människan som smittkälla, smittspridningsvägar, olika infektioners smittintensitet, inkubationstider samt förebyggande åtgärder och epidemiologiska åtgärder belyses.

Period 3 - variant för barnsjukvård

2.5 Orientering om bakteriologisk och virologisk diagnostik ger endast kortfattade exempel på enstaka undersökningar. Huvudvikten läggs på principer för provtagning och transport av prov med betoning av riskmomenten.

2.6 Undervisningen om antibiotikabehandling och resistensbestämning bör ske med utgångspunkt från tidigare undervisning om smittämnenas uppbyggnad och livsyttringar. Beträffande antibiotikabehandling beskrivs huvuddragen av hur antibiotika påverkar smittämnenas livsfunktioner. Vidare förklaras syftet med och tillvägagångssättet vid resistensbestämning.

3 Klinisk mikrobiologi och sjukvårdshygien

Period 3 - variant för barnsjukvård

3.1 Smittspridningsvägar på sjukhus behandlas utförligt. Utgångspunkten bör vara elevens tidigare inhämtade kunskap om mikroorganismernas fundamentala egenskaper. Praktiska exempel lämnas på de farligaste och vanligaste smittspridningsvägarna på vårdinstitutioner.

3.2 Som utgångspunkt för undervisningen om förebyggande åtgärder mot luft- och kontaktsmitta används de av socialstyrelsen utfärdade bestämmelserna. Innebörden av dessa diskuteras och undervisningen bör bygga på olika former av elevaktiviteter. De olika förebyggande momenten bör tas upp med hänvisning till tidigare behandlat lärostoff om mikroorganismerna.

Principer för isoleringsteknik ges i sammanfattande form i anslutning till praktiska övningar i skolans lokaler. Under övningarna bör eleven motivera sitt sätt att utföra arbetsuppgiften och val av metod (om gruppindelning, se anvisningarna till timplanen).

Avsnittet om desinfektion, mekanisk rengöring och sterilisering har tidigare behandlats i årskurs 1 men bör i denna period tas upp mer ingående dels som genomgång av de teoretiska principerna med anknytning till mikrobiologin, dels som praktiska övningar i skolans lokaler (om gruppindelning, se anvisningarna till timplanen). Bakteriernas viloformer, speciellt sporer, belyses ur sterilisationssynpunkt. Vid övningarna bör eleven motivera sitt utförande av olika metoder. Undervisningen kompletteras med studiebesök t ex vid steriliseringscentral.

Sjukdomslära på vårdlinje, årskurs 2

Gren för barna- och ungdomsvård

DELMOMENT

- 1 Sjukdomstillstånd hos barn
 - 1.1 Det perinatale stadiet
 - 1.2 Bristsjukdomar
 - 1.3 Infektionssjukdomar och epidemiska barnsjukdomar
 - 1.4 Medicinska barnsjukdomar
 - 1.5 Kirurgiska barnsjukdomar
 - 1.6 Hudsjukdomar och veneriska sjukdomar
 - 1.7 Barnolycksfall och förgiftningar

- 2 Psyksiska och fysiska handikapp
 - 2.1 Endogena och exogena former av utvecklingsstörning
 - 2.2 Olika typer av talsvårigheter och hörselskador
 - 2.3 Olika typer av synskador
 - 2.4 Olika typer av rörelsehinder

- 3 Psyksiska sjukdomstillstånd
 - 3.1 Orientering om olika psykiska avvikelser och sjukdomar hos barn och ungdomar.
 - 3.2 Psykosomatiska symtom hos barn och ungdom
 - 3.3 Neuroser och neurotiska karaktärsstörningar
 - 3.4 Psykoser och psykotiska reaktioner hos barn och ungdomar
 - 3.5 Hjärnskadorna och följd tillstånd därav. Olika typer av kramp-tillstånd
 - 3.6 Toxikomanier
 - 3.7 Val av åtgärder vid psykiska störningar hos barn och ungdomar. Psykofarmaka. Psykisk barna- och ungdomsvård

SYFTE

Undervisningen syftar till att eleven skall kunna

1.1-1.7 redogöra för orsaker och symtom vid vanliga barnsjukdomar
redogöra för principer för omhändertagande av den som drabbats av olycksfall eller förgiftning samt ange riktlinjer för behandling

2.1-2.4 redogöra för begreppet handikapp
redogöra för olika typer av handikapp med avseende på orsaks-mekanism, symtom och behandling

3.1-3.7 beskriva det psykiatriska sjukdomspanoramats under barna- och ungdomsåren
redogöra för orsaker och symtom vid olika former av psykiskt avvikande beteende
redogöra för förebyggande åtgärder och allmänt bemötande samt ange riktlinjer för behandling.

INNEHÅLL

1.1 Sjukdomstillstånd i samband med omställning från intra-till extrauterint liv, prematuritet, dysmaturitet och förlossnings-skador. Asfyxitillstånd
Komplikationer under det perinatale stadiet såsom blodgruppsin-kompatibilitet och navelkomplikationer

1.2 Olika typer av näringsrubbningar och vitaminbristsjukdomar

1.3 De vanligaste bakteriella sjukdomarna och virussjukdomarna
Hjärnhinneinflammation
Öroninflammation

1.4 Medfödda metaboliska sjukdomar
Missbildningar i cirkulationsorganen
Blodsjukdomar
Allergiska manifestationer inkluderande anafylaktisk chock, hud- och slemhinnereaktioner och astmatisk bronkit
Övre luftvägsinfektioner och akuta andningshinder såsom epi-glottit och falsk krupp
Inflammation i njurar och urinvägar
Diabetes mellitus och hormonella rubbningar

1.5 Akuta bukfall
De vanligaste missbildningarna
Ortopediska barnsjukdomar
Barnaårens tumörsjukdomar
Missbildningar i cirkulationsorganen

1.6 Böjveckseksem och kontakteksem
Syfilis och gonorrhé. Smittvägar, profylax

1.7 Skallskador, brännskador, kvävningstillbud och vanliga typer av frakturer

Principer för första hjälp

Principer för bedömning och omhändertagande av ett akut förgiftningsfall med hänsyn till andnings- och cirkulationsinsufficiens och neurologiska symtom.

2.1 Olika former av endogen utvecklingsstörning såsom familjär typ och utvecklingsstörning p g a gendefekter
Olika former av exogen utvecklingsstörning såsom vid myxödem och kretinism, vid hjärnskador uppkomna före, under och efter förlösning

Behandlingsmetoder inklusive principer för pedagogisk och social fostran, sjukgymnastik och medicinsk behandling

2.2 Orientering om psykiska och fysiska orsaker till tal-svårigheter såsom vid uppfostringsfel, autism, mutism, afasier, hörselskador, centrala störningar och fel i talorganen

Olika typer av hörselskador

2.3 Vanliga typer av synskador såsom skelögdhet, brytningsfel, synnervsförtvining, näthinne degenera-tioner

2.4 Rörelsehinder orsakade av t ex cerebral pares, polio, muskel- nervsjukdomar, reumatoid artrit, vattenskalle och ryggmärgsbräck

Rörelsehinder uppkomna genom trafikolycksfall

3.1 Utvecklingsperiodernas speciella problem
Det psykiatriska sjukdomspanoramat under barna- och ungdomsåren

3.2 Psykiska symtom i samband med långvariga sjukdomstillstånd, lyten och kroppsdefekter
Hudsjukdomar, rubbningar inom digestionsapparaten och ämnesomsättningen m m
Enures och encopres

3.3 Neurotiska störningar av aggressions-, regressions-, obsessions-, dissociations- och apatityp

3.4 Psykogena, fysiogena och kryptogena psykotiska reaktioner och psykoser

3.5 Fokala och generella hjärnskador
CP-syndromet
Det generella hjärnläsionella syndromet
Epilepsi
Omedelbara åtgärder och behandling

3.6 Narkotikamissbruk. Alkoholism och bruk av andra gifter än alkohol

3.7 Allmänna principer för behandling såsom miljösanering med familjebehandling, individual- och gruppterapi och pedagogisk behandling
 Presentation av begreppet behaviourmodifikation med betingnings-terapi
 Suggestions- och hypnosmetoder
 Huvudgrupper inom psykofarmaka. Verkningsätt och vanliga biverkningar
 Samhällets resurser inom psykisk barna- och ungdomsvård

KOMMENTARER

1.1-1.7 Undervisningen bör omfatta c 25 timmar och ge eleven en översikt över olika typer av barnsjukdomar med fördjupning inom de vanligaste.
 Det perinatale stadiet bör grundligt gås igenom och rubbningar under detta med dess senkonsekvenser i psykiskt och fysiskt avseende belyses.
 I symtomatologin vid de vanligaste barnsjukdomarna bör de för sjukdomen typiska psykiska reaktionerna framhävas.

2.1-2.4 Undervisningen bör omfatta c 10 timmar och ge eleverna en översikt över olika typer av handikapp.
 De olika handikappens särart presenteras och de psykiska reaktionerna och komplikationerna behandlas ingående.
 Ämnet görs levande med fallbeskrivning och diskussion kring dagsaktuella artiklar och program i ämnet.

3.1-3.7 Undervisningen bör omfatta c 22 timmar och ge eleverna en översikt över barnpsykiatriska sjukdomar med fördjupning inom de vanligaste.
 Psykosomatiska reaktioner och reaktionssätt i vår tid aktualiseras varvid särskilt de förbyggande åtgärderna diskuteras.
 Problematiken kring toxikomanierna belyses ur olika synvinklar.

Samhällets åtgärder och olika vårdformer tas upp t ex i form av grupparbeten och åtföljande diskussioner.

Ordningsföljden i sjukdomsläran bör bestämmas med tanke på samordningen med andra ämnen.

Vid undervisningen om de olika sjukdomarna bör huvuddragen och det för sjukdomen karakteristiska tas upp. Följande moment bör behandlas: orsaker, symptom, diagnostik, undersökningsmetoder, behandling och rehabiliterande åtgärder.

Undervisningen berikas med fallbeskrivningar

Vårdkunskap på vårdlinje, årskurs 2

Gren för barna- och ungdomsvård

DELMOMENT

Gemensam utbildning

- 1 Vård av nyfödda barn
 - 1.1 Allmän vård av nyfödda barn med hänsyn till deras extrauterina anpassning

- 2 Barnsjukvård
 - 2.1 Omhändertagande av barn med akuta skador och chocktillstånd
 - 2.2 Principer för vård av barn med olika sjukdomstillstånd
 - 2.3 Principer för administrering av läkemedel till barn

- 3 Handikappvård
 - 3.1 Begreppet handikapp. Orientering om gemensamma drag i vården av psykiskt och fysiskt handikappade
 - 3.2 Det handikappade barnets psykologi
 - 3.3 Daglig vård och sjukvård
 - 3.4 ADL-social träning. ADL-hjälpmedel. Lek- och sysselsättning
 - 3.5 Funktionell träning och sjukgymnastisk behandling
 - 3.6 Tal- och hörselträning. Hjälpmedel för talträning för hörselskadade och döva
 - 3.7 Träning av synskadade och blinda. Hjälpmedel för synskadade och blinda
 - 3.8 Medicinska behandlingsformer
 - 3.9 Socialmedicinska aspekter

SYFTE

Undervisningen syftar till att eleven skall kunna

- 1.1 redogöra för allmänna principer för omhändertagande av nyfödda barn samt för observationer och rapportering i samband därmed

2.1, 2.2, 2.3 beskriva principer för det sjuka barnets allmänna omvårdnad samt för observationer och rapportgivning i samband därmed ävensom redogöra för principer för omhändertagande vid akuta skador och chocktillstånd

redogöra för principer för administrering av läkemedel till barn

3.1 redogöra för olika synpunkter på begreppet handikapp ange principiella likheter i vården av psykiskt och fysiskt handikappade

3.2 beskriva speciella problem som uppstår i samband med handikapp och vistelse på institution och belysa önskade relationer handikappade - personal - anhöriga - medmänniskor

3.3 demonstrera och redogöra för metoder för allmänna vårdmoment och sjukvårdande moment med beaktande av arbetsställningar och lyftteknik

3.4-3.7 redogöra för olika metoder för utövande av ADL-träning - social träning
beskriva olika typer av funktionell träning och sjukgymnastisk behandling
beskriva metodik, träningsprogram och hjälpmedel för träning av barn med talsvårigheter, hörselskadade, döva, synskadade och blinda barn

3.8 redogöra för olika medicinska behandlingsformer

3.9 redogöra för habiliteringens, rehabiliteringens och normaliseringens målsättning, medel och möjligheter

INNEHÅLL

Period 1

1.1 Allmänt omhändertagande av nyfödd
Noggranna iakttagelser och observationer av andning, hjärtfrekvens, hudfärg, vakenhet, uttömningar, motorik. Daglig vård med speciell tonvikt vid hygieniska krav och undvikande av värmeförluster. Navelvård. Näringsfrågor. Förebyggande av blödning

2.1 Åtgärder vid hastigt insjuknande, olycksfall och chocktillstånd. Åtgärder för att hålla luftvägarna fria och befrämja cirkulationen

2.2 Daglig vård med avseende på hygien, diet samt förberedelse för provtagningar, undersökningar och behandling för barn med olika sjukdomstillstånd

2.3 Vanliga läkemedel. Läkemedels administration till barn. Iakttagelser av eventuella läkemedelsbiverkningar

3.1 Definitionen av begreppet handikapp. Allmän översikt över åtgärder för habilitering, rehabilitering och normalisering

3.2 Föräldraproblem. Relationerna föräldrar - handikappat barn - vårdpersonal - medmänniskor. Psykiska påfrestningar, krav och försvarsmekanismer vid olika typer av handikapp. Anpassningsprocessens olika skeden

Period 3

3.3 Speciella hänsynstaganden iden dagliga vården av handikappade. Arbetsställningar och lyftteknik. Integration av systematisk ADL-träning - social träning i den dagliga omvårdnaden. Speciella sjukvårdande åtgärder i samband med viss typ av handikapp t ex urin- och avföringsinkontinens
Vård av patient med olika typer av proteser

3.4 ADL-träning - social träning av psykiskt utvecklingsstörda och fysiskt handikappade: språkliga färdigheter, hygien, klädsel, sjukvård, uppträdande bland andra människor, uppträdande i trafik, vid resor, vid inköp, vid nöjen. Nutidsorientering. Olika ADL-hjälpmedel: hushållshjälpmedel, arbetshjälpmedel, olika typer av rullstolar, bord, stolar, sängar. ADL-träning, social och motorisk träning i form av lek och sysselsättning

Sinnesträning

Färg- och formarbete. Dramatik och dans

Litteratur, film och massmedier

Friluftts- och idrottsaktiviteter

3.5 Orientering om sjukgymnastik vid olika grader och typer av psykiska utvecklingsstörningar och fysiska handikapp
Olika typer av ortopediska hjälpmedel, bandage och gymnastikredskap med avseende på syfte och användningssätt

3.6 Speciella pedagogiska riktlinjer för träning av olika typer av talsvårighet och hörselskador samt dövhet. Träningsprogram. Olika typer av hjälpmedel för talträning. Hörapparater, förstärkningsanläggningar, teckenspråk, handalfabet m m

3.7 Speciella pedagogiska riktlinjer för träning av synskadade och blinda. Träningsprogram
Olika typer av hjälpmedel såsom käpp, bandspelare, punktskrift e dyl

3.8 Kirurgiska behandlingsformer vid olika typer av handikapp och under olika levnadsperioder
Om läkemedel som behandling vid olika typer av handikapp

3.9 Fördjupning av handikappvårdens och omsorgsvårdens målsättning och arbetssätt. Övriga habiliterande, rehabiliterande och normaliserande åtgärder

Variant för barnsjukvård

DELMOMENT

1 Vård av nyfödda barn

- 1.1 Allmän vård av nyfödda barn med hänsyn till deras extrauterina anpassning.
- 1.2 Riktlinjer för vård av nyfödda barn med olika sjukdomstillstånd/sjukdomssymtom, Riskgrupper
- 1.3 Vård av prematura och dysmatura barn
- 1.4 Vård av nyfött barn till diabetisk mor
- 1.5 Vård av nyfött barn med erythroblastos och hyperbilirubinemi

2 Barnsjukvård

- 2.1 Omhändertagande av barn med akuta skador och chocktillstånd
- 2.2 Principer för vård av barn med olika sjukdomstillstånd/sjukdomssymtom
- 2.3 Principer för administrering av läkemedel till barn
- 2.4 Principer för provtagningar, undersökningar och behandlingar, speciella för barnsjukvård
- 2.5 Förebyggande åtgärder mot olycksfall på sjukhus
- 2.6 Principer för vård av spädbarn med olika sjukdomstillstånd/sjukdomssymtom

3 Handikappvård

- 3.1 Begreppet handikapp. Orientering om gemensamma drag i vården av psykiskt och fysiskt handikappade
- 3.2 Det handikappade barnets psykologi

3.3 Daglig vård och sjukvård

3.4 ADL-social träning. ADL-hjälpmedel. Lek- och sysselsättning

3.5 Funktionell träning och sjukgymnastisk behandling. Hjälpmedel

3.6 Tal- och hörselträning. Hjälpmedel för talträning för hörselskadade och döva

3.7 Träning av synskadade och blinda. Hjälpmedel för synskadade och blinda

3.8 Medicinska behandlingsformer

3.9 Socialmedicinska aspekter

4 Psykologiska aspekter i vårdarbetet

4.1 Vikten av gott omdöme och iakttagelseförmåga i vården av barn och ungdom. Rapportsystemets betydelse

4.2 Psykisk förberedelse av barnet inför sjukhusvistelse

4.3 Barnet som patient. Hänsynstagande till barnets integritet och behov av en trygg och harmonisk miljö

4.4 Bemötande av anhöriga. Samarbete med anhöriga i vårdarbetet

4.5 Sysselsättning av sjuka barn

SYFTE

Undervisningen syftar till att eleverna skall kunna

1.1-1.5 redogöra för allmänna principer för omhändertagande av nyfödda barn samt för observationer och rapportering i samband därmed

redogöra för metoder för speciell vård vid vanliga sjukdomstillstånd hos nyfödda

2.1-2.3 beskriva principer för barnets allmänna omvårdnad samt för observationer och rapportering i samband därmed

redogöra för principer för omhändertagande vid akuta skador och chocktillstånd

redogöra för principer för administrering av läkemedel till barn

redogöra för metoder för speciell vård vid vanliga medicinska sjukdomstillstånd hos barn

2.4-2.5 redogöra för provtagningar, undersökningar och behandlingar speciella för barnsjukvård samt registrering i samband därmed

redogöra för olycksfallsprofylax på barnsjukhus

2.6 redogöra för metoder för speciell vård vid vanliga sjukdomstillstånd hos spädbarn

3.1 redogöra för olika synpunkter på begreppet handikapp ange principiella likheter i vården av psykiskt och fysiskt handikappade

3.2 beskriva speciella problem som uppstår i samband med handikapp och vistelse på institution och belysa önskade relationer handikappade - personal - anhöriga - medmänniskor

3.3 demonstrera och redogöra för metoder för allmänna vårdmoment och sjukvårdande moment med beaktande av arbetsställningar och lyftteknik

3.4-3.7 redogöra för olika metoder för utövande av ADL-träning - social träning
beskriva olika typer av funktionell träning och sjukgymnastisk behandling
beskriva metodik, träningsprogram och hjälpmedel för träning av barn med talsvårigheter, hörselskadade, döva, synskadade och blinda barn

3.8 redogöra för olika medicinska behandlingsformer

3.9 redogöra för habiliteringens, rehabiliteringens och normaliseringens målsättning, medel och möjligheter

4.1-4.5 redogöra för rapportsystemets betydelse
beskriva speciella beteenden som uppstår i samband med sjukdom och sjukhusvistelse och belysa önskade relationer barn - vårdpersonal - anhöriga för skapande av en terapeutisk miljö
beskriva sysselsättande aktiviteter för det sjuka barnet

INNEHÅLL

1.1 Noggranna iakttagelser och observationer av andning, hjärtfrekvens, hudfärg, vakenhet, uttömningar, motorik. Daglig vård med speciell tonvikt på hygieniska krav och undvikande av värmeförluster. Navelvård. Näringsfrågor. Förebyggande av blödning

1.2.1 Vård av nyfödda med andningshinder. Vikten av fri passage genom näsa och svalg. Lägesförändringars betydelse. Kuvösvård. Syrgas

1.2.2 Vård av nyfödda med kräkningar. Förebyggande åtgärder. Uppfödningsteknik. Speciella psykologiska hänsynstaganden

1.3 Förebyggande av infektioner och bristsjukdomar
Förebyggande av andningssvårigheter
Förebyggande av värmeförluster
Uppfödningsteknik

1.4 Förebyggande av komplikationer genom noggranna observationer, hygien och lämplig kost. Ev syrgasbehandling och druvsockertillförsel

1.5 Vikten av skärpt observation i den dagliga vården. Åtgärder i samband med utbytestransfusion. Efterkontroller

2.1 Åtgärder vid hastigt insjuknande, olycksfall och chocktillstånd. Åtgärder för att hålla luftvägarna fria och befrämja cirkulationen

2.2.1 Vård av barn med medicinska sjukdomar
Daglig vård med avseende på hygien, diet, åtgärder vid provtagningar undersökningar och behandling samt speciell vård och behandling vid metaboliska och endokrina sjukdomar, vid sjukdomar i blod- och kärlsystem, mjälte och lymfkörtlar, vid allergiska och kollagena sjukdomar, vid hjärtsjukdomar och respirationsorganens sjukdomar, vid digestionsorganens sjukdomar och genitalsjukdomar. Omhändertagande av avlidna barn

2.2.2 Vård av barn med öron-, näs- och halssjukdomar. Andningsbefrämjande åtgärder vid akuta tillstånd i näsa och hals. Vård av kroniska tillstånd - speciellt av öroninflammationer

2.2.3 Vård av barn med infektions- och parasitsjukdomar
Allmän vård av barn med infektioner och feber. Vaccinationer. Isoleringsteknik. Febernedsättande åtgärder med tillförsel av vätska och elektrolyter. Kostproblem. Speciella åtgärder vid infektiösa exanthemsjukdomar, infektiösa sjukdomar i **munhåla**, svalg, övre luftvägar och lungor, samt vid infektiösa mag- och tarmsjukdomar
Avmaskning och åtgärder vid övriga parasitsjukdomar

2.2.4 Vård av barn med förgiftningar
Förebyggande åtgärder, akuta åtgärder och vård vid etsskador, vid missbruk av och förgiftningar med läkemedel samt förgiftningar orsakade t ex av hushållskemikalier, kosmetika och njutningsmedel

2.2.5 Vård av barn med neurologiska sjukdomar
Speciella vårdbehov vid olika typer av hjärmskador, infektioner och missbildningar inom nervsystemet. Speciella undersökningar. Åtgärder vid kramper. Febernedsättande åtgärder. Eftervård

2.2.6 Vård av barn med kirurgiska sjukdomar
Omhändertagande av brännskador och akuta bukfall. Prae- och postoperativ vård med avseende på vätske- och elektrolytbalans. näringstillförsel, funktion av mag- och tarmkanal. anestesi och andningsvård • sårvård och förbandsteknik

2.2.7 Vård av barn med ortopediska sjukdomar
Speciella åtgärder vid sjukdomar i muskler, skelett och leder. Sjukgymnastisk behandling och övriga rehabiliterande åtgärder

2.2.8 Vård av barn med hudsjukdomar

Daglig vård av barn med hudsjukdomar. Speciella krav på personal och omgivning. Kostens betydelse. Olika typer av lokalbehandling

2.3 Vanliga läkemedel för barn. Allmänna hänsynstaganden vid läkemedelsadministrering till barn. Vikten av rätt mängd läkemedel på adekvat sätt och vid rätt tidpunkt
Iakttagelser av ev läkemedelsbiverkningar

2.4 Psykologiska och praktiska förberedelser inför provtagningar, undersökningar och behandlingar. Assistens vid, omhändertagande och vård efter dessa

2.5 Allmänna säkerhetsåtgärder t ex beträffande fönster, hissar och elektriska kontakter. Metodiska säkerhetsåtgärder t ex övervakning vid administration av läkemedel och infusionslösningar och övervakning av fixerade barn, kontroll av badvatten och varmvattenkrus, krav på fasta och lösa inventarier och utensilier för barnets skötsel. Krav på leksaker och sysselsättningsmaterial

2.6.1-2.6.8 Speciella hänsynstaganden under spädbarnsperioden i den allmänna vården med avseende på hygien, uppfödning, åtgärder vid provtagningar, undersökningar och behandlingar. Fördjupning och tillrättaläggande av vård och behandlingsprinciper vid olika sjukdomstillstånd/sjukdomssymtom

2.6.1 Vård av spädbarn med andnings- och cirkulationssvårigheter

2.6.2 Vård av spädbarn med medfödda missbildningar

2.6.3 Vård av spädbarn med skador inom centrala nervsystemet

2.6.4 Vård av spädbarn med hud- och navelsjukdomar

2.6.5 Vård av spädbarn med näringsrubbnings

2.6.6 Vård av spädbarn med ämnesomsättningsjukdomar

2.6.7 Vård av spädbarn med vitaminbristsjukdomar

2.6.8 Vård av spädbarn med infektionssjukdomar

3.1 Definition av begreppet handikapp. Allmän översikt över åtgärder befrämjande habilitering, rehabilitering och normalisering

3.2 Föräldraproblem. Relationerna föräldrar - handikappat barn - vårdpersonal - medmänniskor. Psykiska påfrestningar, krav och försvarsmekanismer vid olika typer av handikapp. Anpassningsprocessens olika skeden

3.3 Speciella hänsynstaganden i den dagliga vården av handikappade. Arbetsställningar och lyftteknik. Integration av systematisk ADL-träning - social träning i den dagliga omvårdnaden. Speciella sjukvårdande åtgärder i samband med viss typ av handikapp t ex urin- och avföringsinkontinens och vid vård av patient med olika typer av proteser

3.4 ADL-träning - social träning av psykiskt utvecklingsstörda och fysiskt handikappade: språkliga färdigheter, hygien, klädsel, sjukvård, uppträdande bland andra människor, uppträdande i trafik, vid resor, vid inköp, vid nöjen. Nutidsorientering. Olika ADL-hjälpmedel: hushållshjälpmedel, arbetshjälpmedel, olika typer av rullstolar, bord, stolar, sängar. ADL-träning, social och motorisk träning i form av lek och sysselsättning
Sinnesträning
Färg- och formarbete. Dramatik och dans
Litteratur, film och massmedier
Friluftsk- och idrottsaktiviteter

3.5 Orientering om sjukgymnastik vid olika grader och typer av psykiska utvecklingsstörningar och fysiska handikapp
Olika typer av ortopediska hjälpmedel, bandage och gymnastikredskap med avseende på syfte och användningssätt

3.6 Speciella pedagogiska riktlinjer för träning av olika typer av talsvårighet och hörselskador samt vid dövhet. Träningsprogram. Olika typer av hjälpmedel för talträning. Hörapparater, förstärkningsanläggningar, teckenspråk, handalfabet m m

3.7 Speciella pedagogiska riktlinjer för träning av synskadade och blinda. Träningsprogram
Olika typer av hjälpmedel såsom käpp, bandspelare, punktskrift e dyl

3.8 Kirurgiska behandlingsformer vid olika typer av handikapp och under olika levnadsperioder
Om läkemedel som behandling vid olika typer av handikapp

3.9 Fördjupning av handikappvårdens och omsorgsvårdens målsättning och arbetssätt. Övriga habiliterande, rehabiliterande och normaliserande åtgärder

4.1 Kortfattade repetitioner av karaktäristiskt beteende i olika åldrar. Vikten av aktivt intresse för och omsorg om det sjuka barnet. Omdömet och iakttagelseförmågans betydelse
Olika typer av rapportsystem

4.2 Förberedelser i hemmet inför sjukhusvistelse. Trygghetssymbolernas betydelse

4.3 Barnet och sjukhusmiljön. Åtgärder för att skapa en terapeutisk miljö. Mottagandet. Förberedelser inför provtagningar, undersökningar och behandling. Anpassningsproblem. Olika typer av regressivt beteende

4.4 Berötande av anhöriga och deras problem. Anhöriga som medlemmar i arbetsgruppen. Besökstidernas betydelse, hur de utformas och problem i samband härmed
Rooming-in-systemets fördelar

4.5 Lämpliga aktiviteter i och kring sjuksängen. Sjukhusbibliotekariens, arbetsterapeutens, sjukgymnastens och olika typer av pedagogers roll och funktion i behandlingsgruppen

KOMMENTARER

Undervisningen i period 1 är gemensam för hela grenen och bör ge grundläggande kunskaper i vård av nyfödda barn, barnsjukvård och handikappvård.

Fördjupad undervisning i huvudmomenten 1, 2 och 3 samt 4 för eleverna i variant för barnsjukvård förläggs till perioderna 2 och 3.

Om förhållandena så medger kan undervisningen i handikappvård ske gemensamt i period 3.

Undervisningen bör presenteras i form av lektioner med uppföljning i det praktiska vårdarbetet. Olika typer av åskådningsmaterial används för att berika undervisningen. Speciella krav på iakttagelse- och observationsförmåga inom barnsjukvården betonas.

Hygieniska krav på personal och omgivning behandlas utförligt. Allmänna principer för barnets dagliga omvårdnad framhävs och omsätts i det praktiska arbetet.

Riktlinjer för speciell vård vid olika sjukdomstillstånd presenteras och åskådliggörs.

I momentet barnsjukvård har den kronologiska ordningen ej följts. Vården av äldre barn ingår i den gemensamma utbildningen och principer för allmän omvårdnad och speciell vård kan på så sätt överföras och anpassas till den mer speciella spädbarnsperioden, som behandlas ingående i varianten för barnsjukvård.

Läraren i handikappvård bör ha erfarenhet från både vård av psykiskt utvecklingsstörda och fysiskt handikappade för att kunna redogöra för likheter och skillnader. Vikten av realistisk målsättning för den handikappade betonas särskilt.

Arbetsgruppens sammansättning och funktion i habiliterings-, rehabiliterings- och normaliseringsarbetet diskuteras ingående. Krav på en handikappvänlig miljö tas upp. Inom detta vårdavsnitt är det av vikt att undervisningen beträffande vård, träning och behandling görs så verklighetsbetonad som möjligt. Studiebesök för de olika verksamhetsområdena är att rekommendera.

Undervisningen bör utgå från det friska barnets reaktionsmönster i olika åldrar och olika situationer. Barnets stressmekanismer och reaktion inför och i sjukhusmiljön behandlas ingående.

Det psykologiska växelspelet barn - vårdpersonal - anhöriga belyses, lämpligen vid olika typer av grupparbete och diskussioner. Förebyggande åtgärder och lämpligt beteende i olika situationer i sjukhusmiljön konkretiseras.

Barn- och ungdomskunskap på vårdlinje, årskurs 2

DELMOMENT

- 1 Barnets och tonåringens utveckling
 - 1.1 Kort repetition av havandeskap, förlossning, nyföddhetsperiod
 - 1.2 Somatisk, motorisk, emotionell, social, intellektuell och språklig utveckling
 - 1.3 Sexuell utveckling
 - 1.4 Beteenderubbningar och psykiska störningar
 - 1.5 Observationer av barn och ungdomar

SYFTE

Undervisningen syftar till att eleven skall kunna

- 1.1 redogöra för havandeskap, förlossning och nyföddhetsperiod
- 1.2 beskriva barns och ungdoms utveckling i åldersmässiga tvärsnitt samt göra en längdsnittsöversikt från födelsen till vuxen ålder
- 1.3 redogöra för den sexuella utvecklingen
- 1.4 ge exempel på beteenderubbningar i olika åldersstadier
- 1.5 ge exempel på metoder för observation av beteenden hos barn och ungdomar.

INNEHÅLL

- 1.1 Repetition och utvidgning av undervisningen beträffande befruktning, fosterutveckling, havandeskap, förlossning och eftervård samt det nyfödda barnets omhändertagande och vård

Avvikelser i fosterutvecklingen och orsaker härtill

Oregelbundenheter och sjukdomar under graviditet och förlossning som kan påverka fostret

- 1.2 Utvecklingspsykologi. Tvärsnitt. Längdsnitt
- 1.3 Sexuell utveckling och sexualupplysning för olika åldrar
- 1.4 Symtom, tänkbara orsaker och behandlingsmöjligheter vid tillfälliga eller periodiska anpassningsstörningar som kan ta sig uttryck exempelvis i aggressivitet, matvägran, sömnstörningar, tumsugning och onani. Normal pubertetsutveckling och därmed sammanhängande problem
- 1.5 Observationer av barns och ungdomars beteenden. Metoder för iakttagelser. Svårigheter i samband med iakttagelser och redovisning beroende på bl a iakttagarens person och växelverkan mellan iakttagaren och den observerade

KOMMENTARER

Undervisningen skall genomföras med c 2 vt i period 1, c 1 vt i period 2 och c 1 vt i period 3.

Avsnittet utvecklingspsykologi bör behandlas som förberedelse för praktiken.

Undervisningen i observationsmetodik bör ingå i samtliga perioder med utnyttjande av elevernas egna observationsfall under praktiken. Det är lämpligt att ta vara på möjligheten till gruppindelning (enligt anvisningar) i detta avsnitt.

DELMOMENT

- 2 Den dagliga vården
- 2.1 Den dagliga omvårdnaden, miljöterapeutiska aspekter
- 2.2 Näringsbehov, kostvanor, specialkost, måltider
- 2.3 ADL-träning och social träning

SYFTE

Undervisningen syftar till att eleven skall kunna

- 2.1 beskriva olika faktorer av vikt för skapande av en terapeutisk miljö
- 2.2 redogöra för näringsriktig sammansättning av kosten för olika åldrar
- ge exempel på hur situationer i samband med måltiderna kan utnyttjas i behandlingssyfte på institutionen
- 2.3 redogöra för olika metoder för utövande av ADL-träning och social träning

INNEHÅLL

2.1 Daglig omvårdnad. De allra flesta moment i den dagliga rutinen, från väckningen till nattningen, kan utnyttjas i behandlingssyfte

Hjälp till självhjälp contra överbeskydd. Krav som motsvarar barns och ungdomars förmåga. Vikten av en känslomässigt varm atmosfär med respekt för medmänniskan

2.2 Genomgång av kostfrågor med betoning av vikten av att ha näringsriktigt sammansatt kost. Kostens betydelse för god tandhälsa belyses. Specialkost. Institutionskökets terapeutiska värde. Måltiderna som samlande och positivt utnyttjade stunder på dagen

2.3 Integration av ADL-träning och social träning vid olika typer av handikapp under olika åldrar i den dagliga vården.

KOMMENTARER

Undervisningen skall genomföras med c 1 vt i period 1, 3 vt i period 3.

En allmän genomgång av dagsrutiner på institutioner med betoning av att det praktiska arbetet kan utnyttjas behandlingsmässigt.

Kostfrågor och specialkost behandlas ingående i period 3.

DELMOMENT

3 Lek- och sysselsättning

3.1 Lekens och den skapande verksamhetens betydelse

3.2 Lek- och sysselsättningsmateriel för olika åldrar

3.3 Olika aktiviteter för barn och ungdom

SYFTE

Undervisningen syftar till att eleven skall kunna

3.1 beskriva lekens nödvändighet för barns utveckling

beskriva hur skapande verksamhet tillsammans med barn/ungdomar kan användas i behandlingen

3.2 redogöra för lek- och sysselsättningsmateriel för olika åldrar

3.3 ge exempel på lämpliga aktiviteter för barn och ungdom

INNEHÅLL

3.1 Repetition av lekstadier och lekformer. Principer för träning av olika funktioner genom lek

3.2 Ingående kännedom om lek- och sysselsättningsmateriel i olika åldrar. Tillverkning av lek- och sysselsättningsmateriel. Synpunkter på materiel och tekniker med hänsyn till barns och ungdomars olika behov

3.3 Bild- och formarbete av olika slag exempelvis teckning, målning och modellering

Teater, dans, film, TV, radio. Seriemagasin och veckopress. Barn- och ungdomslitteratur. Bibliotekens resurser och service

Friluftsliv och lägerliv för barn på institution. Spel och tävlingsregler för idrotts- och friluftsovningar

KOMMENTARER

Undervisningen skall genomföras med c 2 vt i period 1 och c 7 vt i period 3.

Den bör vara både teoretiskt och praktiskt inriktad. Repetitionen av lekstadier och lekformer bör ske jämsides med undervisningen i utvecklingspsykologi. Hur intellektuella och/eller emotionella störningar påverkar lekbeteendet belyses. Vikten av att förstå och ta hänsyn till barns/ungdomars individuella behov av uttrycksmedel i lek och skapande verksamhet uppmärksammas.

Eleven bör lära sig att handskas med de verktyg och material, som förekommer på institutionerna och tränas i att kunna tillverka enkla föremål. Att arbeta med halvfabrikat bör undvikas. Det är lämpligt om eleven utför en arbetsuppgift under praktiktiden tillsammans med ett barn eller en barngrupp (t ex kasperteater, tillverkning av gipsmasker, sagor i ord och bild). Arbetet redovisas och diskuteras under teorilektionerna.

DELMOMENT

- 4 Institutionskunskap. Miljöns betydelse
- 4.1 Institutionernas målsättning och metoder att nå målet
- 4.2 Institutionernas plats i vårdorganisationen
- 4.3 Institutionsmiljön
- 4.4 Barn och ungdom på institution
- 4.5 Institutionspersonal
- 4.6 Utåtriktad verksamhet

SYFTE

Undervisningen syftar till att eleven skall kunna

- 4.1 beskriva olika typer av barn- och ungdomsinstitutioner med utgångspunkt från målsättning och behandlingsmetoder
- 4.2 redogöra för institutionernas plats i vårdorganisationen
- 4.3 ge exempel som belyser den yttre miljöns betydelse
- 4.4 beskriva barns och ungdomars situation i olika åldrar och på skilda typer av institutioner
- 4.5 redogöra för vårdpersonalens skyldigheter och rättigheter i samband med anställning

redogöra för personalrollen som vårdare, behandlare och fostrare.

INNEHÅLL

- 4.1 Genomgång av olika institutionstyper för såväl normala, psykiskt och/eller socialt avvikande, fysiskt handikappade som psykiskt utvecklingsstörda barn och ungdomar. Öppen och slutenvård. Vårdtider. Fördelar och nackdelar med institutionsvård. Behandlingsmodeller. Utvecklingstendenser från individcentrering till familjebehandling
- 4.2 Lagliga och organisatoriska förutsättningar för vård av barn och ungdom på skilda institutioner. Huvudmannaskap, tillsynsmyndigheter och lokal organisation
- 4.3 Institutioners storlek, geografiska placering (i stadsmiljö eller isolerat). Lokalprogram för olika typer av institutioner. Inredning och utrustning med betoning av behandlingsmässiga, praktiska och estetiska synpunkter
Underhåll och vård av institutionens inredning och inventarier med rationella arbetsmetoder
- 4.4 Intagning, aklimatisering. Institutionens betydelse för inläring av nya normer. Känslomässiga relationer. Kamratgruppen.

3.2 redogöra för lek- och sysselsättningsmateriel för olika åldrar

3.3 ge exempel på lämpliga aktiviteter för barn och ungdom

INNEHÅLL

3.1 Repetition av lekstadier och lekformer. Principer för träning av olika funktioner genom lek

3.2 Ingående kännedom om lek- och sysselsättningsmateriel i olika åldrar. Tillverkning av lek- och sysselsättningsmateriel. Synpunkter på materiel och tekniker med hänsyn till barns och ungdomars olika behov

3.3 Bild- och formarbete av olika slag exempelvis teckning, målning och modellering

Teater, dans, film, TV, radio. Seriemagasin och veckopress. Barn- och ungdomslitteratur. Bibliotekens resurser och service

Friluftsliv och lägerliv för barn på institution. Spel och tävlingsregler för idrotts- och friluftsovningar

KOMMENTARER

Undervisningen skall genomföras med c 2 vt i period 1 och c 7 vt i period 3.

Den bör vara både teoretiskt och praktiskt inriktad. Repetitionen av lekstadier och lekformer bör ske jämsides med undervisningen i utvecklingspsykologi. Hur intellektuella och/eller emotionella störningar påverkar lekbeteendet belyses. Vikten av att förstå och ta hänsyn till barns/ungdomars individuella behov av uttrycksmedel i lek och skapande verksamhet uppmärksammas.

Eleven bör lära sig att handskas med de verktyg och material, som förekommer på institutionerna och tränas i att kunna tillverka enkla föremål. Att arbeta med halvfabrikat bör undvikas. Det är lämpligt om eleven utför en arbetsuppgift under praktiktiden tillsammans med ett barn eller en barngrupp (t ex kasperteater, tillverkning av gipsmasker, sagor i ord och bild). Arbetet redovisas och diskuteras under teorilektionerna.

DELMOMENT

- 4 Institutionskunskap. Miljöns betydelse
- 4.1 Institutionernas målsättning och metoder att nå målet
- 4.2 Institutionernas plats i vårdorganisationen
- 4.3 Institutionsmiljön
- 4.4 Barn och ungdom på institution
- 4.5 Institutionspersonal
- 4.6 Utåtriktad verksamhet

SYFTE

Undervisningen syftar till att eleven skall kunna

- 4.1 beskriva olika typer av barn- och ungdomsinstitutioner med utgångspunkt från målsättning och behandlingsmetoder
- 4.2 redogöra för institutionernas plats i vårdorganisationen
- 4.3 ge exempel som belyser den yttre miljöns betydelse
- 4.4 beskriva barns och ungdomars situation i olika åldrar och på skilda typer av institutioner
- 4.5 redogöra för vårdpersonalens skyldigheter och rättigheter i samband med anställning

redogöra för personalrollen som vårdare, behandlare och fostrare.

INNEHÅLL

- 4.1 Genomgång av olika institutionstyper för såväl normala, psykiskt och/eller socialt avvikande, fysiskt handikappade som psykiskt utvecklingsstörda barn och ungdomar. Öppen och sluten vård. Vårdtider. Fördelar och nackdelar med institutionsvård. Behandlingsmodeller. Utvecklingstendenser från individcentrering till familjebehandling
- 4.2 Lagliga och organisatoriska förutsättningar för vård av barn och ungdom på skilda institutioner. Huvudmannaskap, tillsynsmyndigheter och lokal organisation
- 4.3 Institutioners storlek, geografiska placering (i stadsmiljö eller isolerat). Lokalprogram för olika typer av institutioner. Inredning och utrustning, med betoning av behandlingsmässiga, praktiska och estetiska synpunkter
Underhåll och vård av institutionens inredning och inventarier med rationella arbetsmetoder
- 4.4 Intagning, aklimatisering. Institutionens betydelse för inläring av nya normer. Känslomässiga relationer. Kamratgruppen

Musik på vårdlinje, årskurs 2

DELMOMENT

- 1 Sång
 - 1.1 Barnvisor, sånglekar, rim och ramsor, folkmusik från olika länder, negro spirituals m m
- 2 Röst- och talvård
- 3 Spel
 - 3.1 Musicerande på olika slag- och melodiinstrument
- 4 Skapande verksamhet i ljud och rörelse
 - 4.1 Enkla ljudlaborationer, improvisation, musikdramatisk gestaltning
 - 4.2 Några respresentativa verk inom olika musikstilar

SYFTE

Undervisningen syftar till att eleven skall kunna

- 1 - 4 redogöra för samt använda sig av lämpliga musikaliska aktiviteter, som bidrar till barns och tonåringars utveckling

KOMMENTARER

Sångrepertoaren bör omfatta nyare och äldre barnvisor, sånglekar, folkvisor från olika länder, trubadurvisor och kanon. Några schlager och revyvisor från skilda perioder under 1900-talet samt aktuell tonårsmusik bör ingå.

I samband med sjungandet ges råd beträffande röst- och talvård varjämte elevernas egen tonbildning övas.

Samverkan mellan sång och instrument bör förekomma. Läraren bör ha tillgång till olika slag- och melodiinstrument såsom rytm-instrument, stavspel, blockflöjt och gitarr. Eleverna orienteras om möjligheterna att med enkla medel åstadkomma en sång- och spel-grupp. De ges tillfälle att öva på instrumenten och får lära känna tillgänglig repertoar. De elever som spelar blockflöjt och gitarr bör uppmuntras att utveckla sin spelskicklighet på dessa instrument.

Eleverna bör orienteras om repertoaren i fråga om musiksagor samt närmare få studera några exempel.

Eleverna bör stimuleras att inte bara reproducera musik utan också själva uttrycka sig i musik. Detta kan ske genom att eleverna själva skapar text och melodi i rim och ramsor samt bistämmor på instrument. Improvisation på instrument kan förekomma t ex som för- och mellanspel. Laborationer med olika sorters ljud, såväl vokala som instrumentala bör förekomma. Andra tänkbara former för skapande

verksamhet är fria rörelser till musik, musikdramatisk gestaltning samt musikalisk teater.

Genom lyssnande bör eleverna få lära känna några få representativa verk inom olika musikstilar. Särskild uppmärksamhet ägnas sådana företeelser inom vårt eget århundrades musik som jazzen, dansmusik från olika perioder samt den aktuella tonårsmusiken. Eleverna ges också en orientering om musiklivets struktur (undervisning, konsertväsen etc) i vår tid. En kort orientering om de nu använda viktigaste musikinstrumenten bör även ges.

Hjälpmedel.

Läraren i musik bör ha tillgång till sådana hjälpmedel av god kvalitet, som erfordras för en musikundervisning av antydd typ. Hit hör några sångsamlingar i klassuppsättning samt erforderliga sångböcker och andra musikböcker (noter av olika slag, uppslagsverk) i enstaka exemplar.

Av instrument behövs ett piano och dessutom olika slags rytminstrument, några stavspel av olika storlek, ett par sopranblockflöjter, en altblockflöjt och två gitarrer.

För den skapande verksamheten samt lyssnarundervisningen erfordras en grammofonanläggning av god kvalitet, en bandspelare samt ett antal för undervisningen lämpligt valda grammofonskivor eller band. Vid studiet av musikinstrumenten är planscher eller bildband värdefulla. Musikläraren bör därför ha tillgång till sådan materiel jämte en bildbandsprojektor.

Skriftprojektor kan också på olika sätt vara till god hjälp i musikundervisningen.

För framställning av arbetsblad, sångblad etc fordras tillgång till någon sorts dupliceringsapparat.

Vårdpraktik på vårdlinje, årskurs 2Vårdpraktikens fördelning

Gren för barna- och ungdomsvård, variant för barnsjukvård

Period 2, 21 veckor

10 veckor Vård av sjuka barn 1)	5 veckor Vård av nyfödda barn 2)	6 veckor Vård av gravt psykiskt utvecklingsstörda/fysiskt handikappade barn och ungdomar 3)
------------------------------------	-------------------------------------	--

1) Kan genomföras vid medicinsk, kirurgisk eller psykiatrisk barnklinik samt vid barnavdelning (barnsal) vid sjukhus eller vid behandlingshem

2) Genomförs vid obstetrisk vårdavdelning

3) Kan genomföras vid vårdhem för barn, barnklinik vid specialsjukhus eller specialinstitution för gravt fysiskt handikappade barn och ungdomar

DELMOMENT

- 1 Vård av nyfödda barn
 - 1.1 Allmän vård
 - 1.2 Speciell vård
 - 1.3 Undersökningar och behandlingar
 - 1.4 Åtgärder för avdelningens hygien. Inventarie- och materielvård

- 2 Vård av sjuka barn
 - 2.1 Allmän vård
 - 2.2 Speciell vård
 - 2.3 Undersökningar och behandlingar
 - 2.4 Åtgärder för avdelningens hygien. Inventarie- och materielvård

- 3 Vård av gravt utvecklingsstörda/handikappade
 - 3.1 Allmän vård
 - 3.2 Speciell vård
 - 3.3 Undersökningar och behandlingar
 - 3.4 Åtgärder för institutionens hygien. Inventarie- och materielvård

- 4 Arbetsplatsens skyddsfrågor

SYFTE

Vårdpraktiken syftar till att eleven skall kunna

1.1-1.4

2.1-2.4

3.1-3.4 fungera som aktiv medlem i arbetslaget i skapandet av en terapeutisk miljö

medverka i observation av barnet och rapportering i samband därmed

medverka i grundläggande och speciella vårdmoment med särskilt beaktande av barnets integritet och trygghetsbehov

medverka vid olika undersökningar och behandlingar

medverka i skötseln av utensilier, inventarier och lokaler på sådant sätt att mikrobiologiska och allmänhygieniska principer tillämpas

tillämpa tystnadsplikten

tillämpa arbetsställningar

4 Tillämpa gällande säkerhets- och arbetarskyddsföreskrifter

INNEHÅLL

1.1 Observation av barnets allmäntillstånd inklusive rapportgivning och registrering

Daglig omvårdnad. Vätske- och näringstillförsel samt iakttagelse i samband därmed

Medverkan i hälsoundervisning

1.2 Medverkan i vård av barn med extrauterina anpassnings-svårigheter och sjukdomstillstånd

1.3 Medverkan vid kontroll av barnets hälsotillstånd och för övrigt vid förekommande undersökningar och behandlingar

1.4 Daglig städning och inventarievård

Städning efter barns utskrivning

Desinfektion och speciell städning i samband med infektion

Tillämpad isoleringsteknik

Skötsel av tekniska hjälpmedel såsom kuvöser, bröstpumpar

2.1,3.1 Observation av barnets allmäntillstånd inklusive rapportgivning

Barnets personliga hygien och klädsel

Förberedelser inför och omhändertagande efter måltid, servering och matning

Medicin, vätske- och näringstillförsel samt iakttagelser i samband därmed

Bäddning

Aktivering, rehabilitering och rehabilitering: sysselsättnings- och arbetsterapi med ADL-träning, sjukgymnastiska övningar såsom rörelse- och förflyttningsövningar samt kontrakturprofylax, pedagogiska övningar, lek och sysselsättning befrämjande barnets psykiska och fysiska hälsa

2.2,3.2 Medverkan i vård av akut sjuka barn

Medverkan i speciella iakttagelser, vård- och behandlingsåtgärder med anledning av barnets sjukdomstillstånd inklusive prae- och postoperativ vård

Medverkan i vård av barn med psykiskt eller fysiskt handikapp

Medverkan vid omhändertagande efter döden

2.3,3.3 Mätning och registrering av längd och vikt

Mätning och registrering av kroppstemperatur

Kontroll och registrering av pulsens frekvens och kvalitet

Mätning och registrering av systoliskt och diastoliskt blodtryck

Kontroll och registrering av andningsfrekvens

Iakttagelser och provtagning av urin, avföring, upphostning, kräkning

Lavemangsgivning, stolpiller

Värme- och köldbehandling

Medverkan vid omläggning av mindre sår och vid viss förbandsläggning

Medverkan vid förberedelse till och omhändertagande efter undersökningar och behandlingar t ex röntgenundersökningar, punktioner, EKG

2.4.3.4 Institutionens hygien, daglig städning och inventarievård

Desinfektion, mekanisk rengöring, packning av utensilier för sterilisering och sterilisering

Städning efter patients utskrivning

Desinfektion och speciell städning i samband med infektion
Tillämpad isoleringsteknik

4 Säkerhets- och arbetarskyddsföreskrifter

KOMMENTARER

Praktiken under 21 veckor bör uppdelas i tre perioder, omfattande 10 veckor i vård av sjuka barn i alla åldrar (medicinsk, kirurgisk, psykiatrisk barnklinik, barnavdelning (barnsal) vid sjukhus behandlingshem), 5 veckor vid obstetrisk vårdavdelning samt 6 veckor vid institution för gravt psykiskt utvecklingsstörda resp gravt fysiskt handikappade: vårdhem för barn, barnklinik vid specialsjukhus, specialinstitutioner för gravt fysiskt handikappade.

10 veckors-praktiken bör vara sammanhållen och förläggas till högst två vårdavdelningar. På obstetrisk vårdavdelning bör eleven under c 1 vecka följa arbetet vid förlossningsavdelning och närvara vid intagning av patient och förlossning samt omhändertagande av det nyfödda barnet.

Under vårdpraktiken bör eleven om möjligt beredas tillfälle att delta i alla beskrivna arbetsmoment. De grundläggande vårduppgifterna är likartade inom avdelningar för barnsjukvård och i vården av gravt utvecklingsstörda/handikappade. Beskrivning av utbildningens innehåll har därför gjorts gemensam för de båda praktikavsnitten.

Som inledning till vårdpraktiken informeras eleven av skolans lärare om avsnittets mål och uppläggning.

Vid ankomsten till respektive vårdavdelning bör eleven få en utförlig introduktion. Denna bör bl a omfatta information om avdelningens karaktär, personal, övriga elevkategorier, lokaliteter, dagordning och patienter. Genom samarbete mellan skolans och sjukhusets personal bör riktlinjer för elevernas inläringstillfällen utarbetas. Eleverna bör uppmärksammas på vikten av en trygg och harmonisk vårdmiljö med adekvat sysselsättning som befrämjar patientens välbefinnande.

Vårduppgifterna måste väljas med stor omsorg och anpassas till elevens utbildningsstadium. Eleven bör vid utförandet av nya arbetsuppgifter erhålla erforderlig handledning. Det är även angeläget att den som undervisar eleven tar hänsyn till elevens ålder och mognad samt att eleven skyddas för alltför stora psykiska påfrestningar.

I enlighet med principer för instruktionsmetodik bör eleven successivt få genomföra inläring av ett arbetsmoment.

Eleven bör vid utförande av arbetsuppgifterna få tillämpa de i tidigare undervisning genomgångna principerna.

I samtliga avsnitt bör eleven delta i allmän rapportgivning till personal och elever. Vid upprepade tillfällen bör uppföljning göras angående elevens insikt om och tillämpning av gällande föreskrifter angående tystnadsplikt, säkerhets- och arbetarskyddsföreskrifter samt förhindrande av smittspridning.

Barnavårdspraktik på vårdlinje, årskurs 2Barnavårdspraktikens fördelning

Period 2, 21 veckor

14 veckor	7 veckor
Verksamhet bland barn och ungdom inom barnhem, barnstugor etc ¹⁾	Verksamhet bland psykiskt utvecklingsstörda och/eller fysiskt handikappade barn och ungdomar ²⁾

14 veckor	7 veckor
Verksamhet bland psykiskt utvecklingsstörda och/eller fysiskt handikappade barn och ungdomar ²⁾	Verksamhet bland barn och ungdom inom barnhem, barnstugor etc ¹⁾

1) Kan genomföras vid upptagningshem, specialhem, barnstuga, hemgård eller spädbarnshem.

2) Kan genomföras vid elevhem vid särskola, vårdhem för barn, daghem eller specialinstitution för rörelsehindrade, synskadade eller hörselskadade barn och ungdomar.

DELMOMENT

- 1 Verksamhet bland barn och ungdom inom barnhem, barnstugor etc
-
- 1.1 Introduktion i miljöterapeutiskt arbetssätt. Ideologimetoder
- 1.2 Dagliga rutiningörsmål
- 1.3 Fritidsaktiviteter
- 1.4 Utåtriktad verksamhet

SYFTE

Undervisningen syftar till att eleverna skall kunna

- 1.1 medverka i utformandet av en god terapeutisk miljö, aktivt delta i på institutionen förekommande konferenser/grupper
- 1.2 utföra vid institutionen dagliga hemsysslor
- 1.3 stimulera till och delta i olika former av lek, sysselsättning och fritidsverksamhet
- 1.4 medverka i institutionens familjeverksamhet och samarbetet institution - skola - myndigheter.

INNEHÅLL

- 1.1 Medverkan i behandling av de på institutionen intagna barnen/ungdomarna

Aktivt regelbundet deltagande i behandlingskonferenser och personalkonferenser

- 1.2 Personlig omvårdnad av barn/ungdomar efter deras behov
Hjälp till självhjälp
Dagliga hemsysslor såsom städning, klädvård, matlagning
Skapande av en för barnen/ungdomarna trivsam vardagstillvaro
Hjälp med skoluppgifter
Förberedelse för och deltagande i fester, födelsedagar etc
Vård av lätt sjuka barn/ungdomar
Första hjälp vid lätta skador. Förebyggande av olycksfall

- 1.3 Aktivt deltagande i institutionens fritidsaktiviteter såväl inom- som utomhus
Uppmuntran till skapande verksamhet samt till litteraturläsning och teaterverksamhet
Deltagande i och ledande av friluft- och idrottsverksamhet

- 1.4 Medverkan till goda relationer mellan institutionen och föräldrar/anhöriga
Uppmuntran och hjälp till normala sociala kontakter utanför institutionen
Information om myndigheter och skolor och träning i att kontakta dem

KOMMENTARER

För elever inriktade på verksamhet bland barn och ungdom inom barnhem etc förläggs undervisningen under 14 veckor till institution för barn och ungdom.-upptagningshem, specialhem, barnstuga, hemgård, spädbarnshem- och under 7 veckor till institution för psykiskt utvecklingsstörda och/eller fysiskt handikappade- elevhem vid särskola, vårdhem för barn, specialinstitution för rörelsehindrade, synskadade, hörselskadade.

Praktiken under 14 veckor skall förläggas till en av ovan nämnda institutioner och kan uppdelas på högst två avdelningar. Placeringen sker efter lokala möjligheter och i samråd med eleven.

7-veckorspraktiken på institutioner för psykiskt och/eller fysiskt handikappade bör i möjligaste mån följa läroplanens anvisningar beträffande verksamhet bland psykiskt och/eller fysiskt handikappade.

Utbildningen skall följa ett av skolan och institutionen gemensamt uppgjort program.

Studiebesök vid olika slag av barninstitutioner bör ingå. Studiebesöken skall vara väl förberedda och efterföljas av diskussion och redovisning.

Eleven orienteras om institutionens uppgifter och arbetssätt samt delges informationer om barnens/ungdomarnas bakgrundsförhållanden och individuella behandlingsprogram. Arbetsuppgifterna på institutionen skall varieras efter varje elevs ålder, mognad och läggning och bör ske under kontinuerlig handledning. Det torde vara värdefullt för eleven att under praktiktiden ingå som medlem i behandlingsteamet samt följa olika befattningshavare i deras specialfunktioner.

Eleven bör delta i institutionens konferenser och där stimuleras till diskussionsinlägg utifrån egna upplevelser och utförda observationer.

Eleven bör beredas tillfälle att i personalgruppen tillsammans med handledaren diskutera egna reaktioner och få hjälp till ökad insikt om hur det egna beteendet påverkas och påverkar omgivningen.

Man bör framhålla nödvändigheten av att iaktta tystnadsplikt och gällande säkerhets- och arbetarskyddsföreskrifter.

Denna utbildningslinje bör ge eleverna en bred utbildning med erfarenheter från verksamhetsformer inom olika vårdområden. De får därigenom en helhetssyn på arbetet inom barna- och ungdomsvård.

2 Verksamhet bland psykiskt och/eller fysiskt handikappade barn och ungdomar

- 2.1 Introduktion i miljöterapeutiskt arbetssätt
- 2.2 Dagliga rutingöromål
- 2.3 Sysselsättande aktiviteter
- 2.4 Träning och behandling
- 2.5 Utåtriktad verksamhet

SYFTE

Undervisningen syftar till att eleven skall kunna

- 2.1 medverka i utformandet av en terapeutisk miljö, aktivt delta i på institutionen förekommande konferenser/grupper
- 2.2 utföra vid institutionen dagliga hemsysslor
- 2.3 stimulera till och delta i olika former av lek, sysselsättning och fritidsverksamhet
- 2.4 medverka som aktiv medlem i arbetslaget vid ADL - social träning och i olika behandlingsprogram
- 2.5 medverka i institutionens familjeverksamhet och samarbetet institution - skola - myndigheter,

INNEHÅLL

- 2.1 Adekvat behandling av de på institutionen intagna barnen/ungdomarna
Aktivt regelbundet deltagande i behandlingskonferenser och personalkonferenser
- 2.2 Personlig omvårdnad av barn/ungdomar efter deras behov
Hjälp till självhjälp
Dagliga hemsysslor såsom städning, klädvård, matlagning
Skapande av en för barnen/ungdomarna trivsam vardagstillvaro
Hjälp med skoluppgifter
Förberedelse för och deltagande i fester, högtider, födelsedagar etc
Vård av lätt sjuka barn/ungdomar
Första hjälp vid lätta skador. Förebyggande av olycksfall
- 2.3 Aktivt deltagande i institutionens aktiviteter såväl inom- som utomhus. Sinnesträning. ADL-träning och motorisk träning i form av lek och sysselsättning
Uppmuntran till fritt skapande - litteraturläsning och teaterverksamhet
Deltagande i och ledande av friluftss- och idrottsverksamhet

KOMMENTARER

För elever inriktade på verksamhet bland psykiskt utvecklingsstörda förläggs undervisningen under 14 veckor till institution för psykiskt utvecklingsstörda och under 7 veckor till institution för barn och ungdom. Under två veckor av praktiktiden på institution för psykiskt utvecklingsstörda bör eleven auskultera på specialavdelningar inom institutionen och om möjligt få insyn i öppen vård och skyddad verksamhet.

För elever inriktade på verksamhet bland fysiskt handikappade förläggs undervisningen under 14 veckor till specialinstitutioner för fysiskt handikappade och praktiktiden bör uppdelas på två perioder, där eleverna ges möjlighet att välja mellan praktik

a) bland hörselskadade barn och ungdomar + rörelsehindrade barn och ungdomar och

b) bland synskadade barn och ungdomar + rörelsehindrade barn och ungdomar.

Under 7 veckor skall eleverna praktisera på institution för barn och ungdom. Praktikplaceringen sker efter lokala möjligheter och i samråd med eleven. Utbildningen skall följa ett av skolan och institutionen gemensamt uppgjort program.

Studiebesök vid olika slag av institutioner bör ingå. Studiebesök skall vara väl förberedda och efterföljas av diskussion och redovisning.

Eleven skall introduceras i institutionsmiljön med avseende på institutionens speciella karaktär och arbetssätt. Orientering ges om vårdtagarnas tidigare utveckling och sociala bakgrundsfaktorer samt om pedagogiska och medicinska riktlinjer för vård, träning och behandling.

Det är av vikt att eleven tidigt blir medveten om vad normalisering/habilitering och rehabilitering innebär för psykiskt och fysiskt handikappade.

Vikten av löpande information mellan arbetsgruppens medlemmar betonas och ansvarsfördelningen i gruppen åskådliggörs och diskuteras. Arbetsuppgifterna skall anpassas till elevens utbildningsstadium. Utbildningen skall om möjligt omfatta omhändertagande av vårdtagare i olika åldrar och utvecklingsstadier.

Eleven skall delta som medlem i arbetsgruppen i allt praktiskt arbete kring och med vårdtagarna och läras inse vikten av samordning av vård, pedagogisk fostran, träning och behandling. Eleven bör erhålla erforderlig handledning. Psykologiska och speciellt utvecklingspsykologiska aspekter måste konkretiseras och omsättas i praktiken. Särskilt påtalas att huvudvikten i arbetet skall läggas vid närkontakt med de vårdbehövande: att tala med dem, leka med dem, sysselsätta och träna dem. Musikens och rytmikens roll bör åskådliggöras.

Eleven bör uppmärksammas på trivselskapande faktorer på en institution såsom arrangemang kring måltider, födelsedagar och högtider, utflykter och annan samvaro.

Speciella hygieniska krav vid institution för psykiskt utvecklingsstörda (vid specialinstitutioner för fysiskt handikappade) bör särskilt beaktas.

Eleven tilldelas vid praktikperiodens början en eller två vårdtagare att ansvara för och särskilt observera. Eleven bör varje vecka tillsammans med handledaren diskutera observationsresultat, vård, sysselsättning, träning, behandling och speciella uppfostringsproblem och få hjälp till ökad insikt om hur det egna beteendet påverkas och påverkar omgivningen. Man bör framhålla nödvändigheten av att iaktta tystnadsplikt och gällande säkerhets- och arbetarskyddsföreskrifter.

7-veckorspraktiken på institutioner för barn och ungdom bör i möjligaste mån följa läroplanens anvisningar och kommentarer beträffande verksamhet bland barn och ungdom inom barnhem, barnstugor etc.

Vårdlinje, årskurs 1

Sammanställning av undervisningstidens fördelning (angiven i ungefärliga tal) i ämnena vårdkunskap och barnkunskap

ÄMNEN/Huvudmoment	Antal veckotimmar i period (P)				
	Gren för hälso- och sjukvård samt åldringsvård			Gren för barn- och ungdomsvård	
	P 1 13 v	P 2 21 v	P 3 6 v	P 2 21 v	P 3 6 v
VÅRDKUNSKAP	(18-15)	(3)	(29-26)		
Anatomi och fysiologi	3				
Mikrobiologi och hygien	3		3		
Socialmedicin	2		2		
Hälso- och sjukvård	5	2 ¹⁾	18-15		
Åldringsvård	2	1 ²⁾	4		
Psykologiska aspekter i vårdarbetet			2		
BARNKUNSKAP	(6)		(3)	(29-26)	
Barnets utveckling	2		1	7	
Barnets dagliga vård	2		1	12-9	
Lek och andra aktiviteter hos barn	1		1	4	
Barnet i familj och på institution. Könrollsfrågan. Barnet i samhället	1			6	

1) Undervisningen kan koncentreras och ges i anslutning till vårdpraktiken i medicinsk eller kirurgisk sjukvård resp långtidssjukvård.

2) Undervisningen kan koncentreras och ges i anslutning till vårdpraktiken på ålderdomshem.

Vårdlinje, årskurs 2

Gren för hälso- och sjukvård samt åldringsvård

Gren för psykiatrisk vård

Sammanställning av undervisningstidens fördelning (angiven i ungefärliga tal) i ämnena sjukdomslära och vårdkunskap

ÄMNEN/Huvudmoment	Antal veckotimmar i period (P)					
	Gren för hälso- och sjukvård samt åldringsvård			Gren för psykiatrisk vård		
	P 1	P 2	P 3	P 1	P 2	P 3
	13 v	21 v	6 v	13 v	21 v	6 v
SJUKDOMSLÄRA	(3)		(5)	(3)		(5)
Medicinska och kirurgiska sjukdomstillstånd	2		3	1		2
Psykiska sjukdomstillstånd	1		2	2		3
VÅRDKUNSKAP	(13-10)	(3)	(15-12)	(12-9)	(3)	(15-12)
Allmän hälso- och sjukvårdslära	3			3		
Medicinsk och kirurgisk sjukvårdslära	2	1 ¹⁾	3	1	1 ¹⁾	3
Åldringsvård	1	1 ²⁾	3			
Psykiatrisk hälso- och sjukvårdslära	1	1 ³⁾	3	2	2 ³⁾	6
Psykologiska aspekter i vårdarbetet	1			1		
Samarbets- och instruktionsmetodik	2		3	2		3

1) Undervisningen kan koncentreras och ges i anslutning till vårdpraktiken inom medicinsk eller kirurgisk sjukvård.

2) Undervisningen kan koncentreras och ges i anslutning till vårdpraktiken inom åldringsvården.

3) Undervisningen kan koncentreras och ges i anslutning till vårdpraktiken inom psykiatrisk vård.

Läroplan för gymnasieskolan

Lgy⁷⁰

Supplement

Lgy 70:I Allmän del

Lgy 70:II Supplement

- 2-årig ekonomisk, social och teknisk linje
- Arbetslivsorientering
- Beklädnadsteknisk linje
- Bygg- och anläggningsteknisk linje
- Distributions- och kontorslinje
- El-teleteknisk linje
- Fordonsteknisk linje
- Jordbrukslinje
- Konsumtionslinje
- Livsmedelsteknisk linje
- Processteknisk linje
- Skogsbrukslinje
- Träteknisk linje
- Verkstadsteknisk linje
- Vårdlinje
- 3-årig Ek, Hum, Na och Sh linje samt 4-årig Te linje

Lgy 70:III Planeringssupplement

- Språkämnen: svenska och främmande språk
- Ek och So ämnen
- No och Te ämnen

Utbildning